

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
VERSLO TEISĖS KATEDRA**

VIKTORIJA VARNAITĖ

Transporto teisės studijų programa

**BANKO INDĖLIO SUTARTIES SUDARYMO IR NUTRAUKIMO
TEORINIAI IR PRAKTINIAI ASPEKTAI**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas:
Lekt. dr. Vadimas Toločko

Vilnius, 2006

TURINYS

IVADAS	3
I. BANKO INDĒLIO SUTARTIES REGLAMENTAVIMAS	7
1.1 Banko indĒlio sutarties reglamentavimas Lietuvoje.....	7
1.2 Banko indĒlio sutarties reglamentavimas Rusijoje ir Vokietijoje.....	8
II. BANKO INDĒLIO SUTARTIES SAMPRATA IR TEISINĒ PRIGIMTIS	10
2.1 Banko indĒlio (depozito) sąvoka, esmė ir reikšmė.....	10
2.2 Banko indĒlio sutarties samprata.....	15
2.3 Banko indĒlio sutarties teisinė prigimtis (realinė ir konsensualinė teorijos).....	16
2.4 Banko indĒlio sutarties teisinis santykis su paskolos ir pasaugos institutais.....	20
2.4.1 Banko indĒlio sutarties santykis su pasaugos sutartimi.....	21
2.4.2 Banko indĒlio sutarties santykis su paskolos sutartimi.....	23
2.5 IndĒlio nuosavybės teisės perėjimas sudarant banko indĒlio sutartį.....	24
III. BANKO INDĒLIO SUTARTIES SUDARYMO TEORINIAI IR PRAKTINIAI ASPEKTAI	27
3.1 Banko indĒlio sutarties sudarymo etapai.....	27
3.1.1 IndĒlininko tapatybės nustatymo reikšmė ir ypatumai.....	28
3.1.2 Banko indĒlio ir banko sąskaitos sutarčių teisinis santykis.....	30
3.1.3 IndĒlio įnešimas.....	32
3.2 Banko indĒlio sutarties sudarymo forma ir būdai.....	34
3.2.1 Banko indĒlio sutarties sudarymas prisijungimo būdu.....	36
3.2.2 Banko indĒlio sutarties sudarymas elektroninių technologijų pagalba (internetu)...	37
3.3 Banko indĒlio kaip viešosios sutarties sudarymo ypatumai.....	40
3.4 Juridinių asmenų banko indĒlio sutarties sudarymo ypatumai.....	43
IV. BANKO INDĒLIO SUTARTIES NUTRAUKIMO TEORINIAI IR PRAKTINIAI ASPEKTAI	46
4.1 Banko indĒlio sutarties pasibaigimas tinkamu prievolės įvykdymu.....	46
4.2 Banko indĒlio sutarties nutraukimas pagal pirmąjį indĒlininko pareikalavimą.....	47
4.3 Banko indĒlio sutarties nutraukimas kitais pagrindais.....	48
V. BANKO INDĒLIO KAIP VARTOJIMO SUTARTIES SUDARYMAS IR NUTRAUKIMAS	50
5.1 Banko indĒlio sutarties kaip vartojimo sutarties samprata.....	50
5.2 IndĒlininkų teisės sudarant banko indĒlio sutartį kaip vartojimo sutartį.....	51
5.3 Banko indĒlio sutarčių nesąžiningos sąlygos.....	52
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	57
NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS	60
SANTRAUKA.....	65
ZUSAMMENFASSUNG.....	66
PRIEDAI.....	67

IVADAS

Temos aktualumas ir ištyrimo lygis. Pagal Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. Finansų įmonių statistikos duomenis¹, indėlių apyvarta Lietuvoje nuolat sparčiai auga: kredito unijose bendra indėlių suma 2001 m. sudarė 28530 tūkst. litų, o 2005 m. pabaigoje jau net 304911 tūkst. litų, bendra indėlių suma komerciniuose bankuose 2001 m. tesudarė 11658.9 mln. litų, tuo tarpu 2005 m. pabaigoje, lyginant su 2001 m. – net 3.03 karto daugiau, t.y. 35359.1 mln. litų. Taigi akivaizdus indėlių skaičiaus augimas, rodantis indėlininkų pasitikėjimo kredito įstaigomis augimą, skatina analizuoti banko indėlio sutartis, kas ir nulėmė autorės ketinimus ištirti banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo teorinius ir praktinius aspektus.

Lietuvos teisinėje mokslinėje literatūroje banko indėlio sutarties teisinis vertinimas nėra sulaukęs pakankamo dėmesio: banko indėlio sutartis aptariama tik 2006 m. Prievolių teisės vadovėlyje², banko indėlio sutarties tema nėra mokslinių straipsnių ar kitų mokslo darbų, tuo labiau nebuvo nuodugniai tyrinėta ir banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo problematika, kas sąlygoja išvadą dėl menko šios temos ištyrimo lygio. Dažnai banko indėlių nagrinėjimas apsiriboja vien tik finansiniu - ekonominiu aspektu, kaip vienu iš būdų įgyti piniginių lėšų gaunant palūkanas, nevertinant pačios banko indėlio sutarties, kuri klaidingai suvokiama labai siaurai, dažnai tik kaip finansinė operacija, įnešant pinigus į kredito įstaigos sąskaitą, nors sutartis ir yra teisinis pagrindas, be kurios nebūtų ir paties indėlio. Banko indėlio sutartis yra viena iš sutarčių rūšių, kurios sudarymui ir nutraukimui taikomos bendrosios sutarčių teisės nuostatos, tačiau indėlio sutartis taip pat priklauso banko sandorių grupei, kas sąlygoja kitoms sutartims nebūdingą indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo specifiką, o nesant šia tema pakankamos mokslinės teisinės literatūros, tai suponuoja teisinės analizės aktualumą.

Šiame darbe keliamas **tikslas** – nustatyti ir išanalizuoti teorines ir praktines problemas, su kuriomis susiduriama sudarant ir nutraukiant banko indėlio (depozito) sutartis.

Pažymėtina, jog sąvokos *banko indėlis* (vok. *die Bankeinlage*, rus. *Банковский вклад*) ir *depozitas* (vok. *das Deposit*, *Depositengeschäft*, rus. *Денозум*, angl. *Deposit*) pagal lingvistinę reikšmę ir praktikoje susiklosčiusią terminologiją darbe naudojamos kaip lygiareikšmės sąvokos.

Siekiant užsibrėžto tikslo, bus įgyvendinami šie **uždaviniai**:

- Apibrėžti banko indėlio sąvoką;

¹ Finansų įmonių statistika 2002, 2004, 2005. LR Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės.

² Ambrasienė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. Prievolių teisė: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006.

- Pateikti banko indėlio sutarties sampratą, atskiriant ją nuo kitų teisine prigimtimi susijusių sutarčių;
- Nustatyti banko indėlio sutarties sudarymo momentą konsensualinio ir realinio sandorių kontekste;
- Išanalizuoti indėlio sutarties sudarymo etapus, pateikiant sutarties sudarymo prielaidų analizę;
- Išanalizuoti banko indėlio sutarties sudarymo internetu problematiką;
- Pateikti indėlio sutarties kaip viešosios sutarties sudarymo ypatumus;
- Ištirti indėlio sutarties kaip vartojimo sutarties sudarymo ir nutraukimo problematiką Lietuvoje;
- Įvertinti juridinių asmenų sudaromos banko indėlio sutarties ypatybes;
- Išanalizuoti indėlio sutarties nutraukimo pagrindus ir su nutraukimu susijusią problematiką;

Darbo *objektas*. Šiame magistro baigiamajame darbe yra kompleksiskai analizuojamas civilinis teisinis banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo mechanizmas. Atsižvelgiant į tai, kad banko indėlio sutartis yra ne tik viena iš civilinės teisės normomis reguliuojamų sutarčių rūšių, bet ir banko sandoris, šiame darbe banko indėlio sutarties sudarymas ir nutraukimas yra analizuojamas Lietuvos ir užsienio valstybių civilinės ir bankų teisės požiūriu. Nors indėlių priėmimo veiklą Lietuvoje turi teisę vykdyti komerciniai bankai, užsienio bankų skyriai (filialai) ir kredito unijos, dėl ribotos šio magistro baigiamojo darbo apimties ir informacijos prieinamumo autorė apsiribojo tik komercinių bankų indėlio sutarčių analize.

Darbo *dalykas* – banko indėlio sutartį reglamentuojantys Lietuvos, Rusijos ir Vokietijos valstybių teisės aktai, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Rusijos Federacijos Aukščiausiojo arbitražinio teismo ir Vokietijos teismų praktika, Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos prie Teisingumo ministerijos nutarimai, bankų veiklos vidaus aktai, atskirų bankų standartizuotos depozito sutartys, kurios darbo pabaigoje yra pateiktos kaip priedai, taip pat mokslinė literatūra.

Atsižvelgiant į tai, jog Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis³ 2005 m. *terminuotieji indėliai* sudaro net 55.2 % komerciniuose bankuose esančių indėlių sumos, o kredito unijose – net 62.7 % visų esamų indėlių sumos, sąlygoja pagrįstą išvadą, jog *terminuotieji indėliai* yra populiariausia indėlio rūšis, kas paskatino darbo autorę analizuoti būtent *terminuotųjų banko indėlio sutarčių sudarymo ir nutraukimo problematiką*. Siekiant užsibrėžto tikslo, buvo pasirinktos AB Banko „Hansabankas“ ir AB „Ūkio bankas“ standartinės

³ Finansų įmonių statistika 2005. LR Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės.

terminuotojo indėlio (taip pat kaupiamojo indėlio) sutartys, lyginamajai analizei pasitelkiama ir Rusijos Federacijos banko ОАО "Собинбанк" terminuotojo indėlio sutartis. Tuo pagrindu nagrinėjami „Hansabanko“ ir „Ūkio banko“ vidaus teisės aktai.

Darbo naujumas. Mokslinis darbo naujumas pasireiškia tuo, jog banko indėlio sutartis yra kompleksiškai nagrinėjamas kaip banko sandoris, kuriam taikomas specialus teisinis režimas, o daugelį susijusių klausimų reguliuoja bankų vidaus aktai, o taip pat kaip sutartis, kuriai taikomos bendrosios sutarčių teisės nuostatos. Magistro baigiamajame darbe yra analizuojami tokie aktualūs indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo aspektai kaip banko indėlio sutarties sudarymas internetu, indėlio sutarties kaip viešosios ir vartojimo sutarties sudarymo ypatumai, fizinių asmenų ir juridinių asmenų indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo skirtumai. Praktinę darbo vertę liudija tai, jog vadovaujamosi ne tik teorine medžiaga, bet ir bankų vidaus aktais, taip pat analizuotos konkrečios bankų standartinių indėlio sutarčių sudarymo ir nutraukimo nuostatos, dėl lietuviškos teisinės literatūros banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo klausimais stokos analizei pasitelkti užsienio šalių autorių veikalai. Taigi seka išvada, jog nesant Lietuvoje pakankamo banko indėlio sutarties mokslinio teisinio ištyrimo, šio magistro baigiamojo darbo tema yra išties nauja.

Darbe naudoti metodai. *Lyginamojo metodo* pagalba buvo lyginamas Lietuvos ir užsienio šalių banko indėlio sutarties reglamentavimas, lygintos atskirų komercinių bankų nuostatos, reglamentuojančios indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo procedūras, buvo lyginamos konkrečios atskirų bankų standartinėse indėlio sutartyse įtvirtintos sutarties sudarymo ir nutraukimo normos. *Mokslinės teisinės literatūros ir teisinių dokumentų analizės metodas* buvo ypač vertingas nagrinėjant mokslinę literatūrą bei įstatymus, kitus norminius teisės aktus, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Rusijos aukščiausiojo arbitražinio teismo, Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos prie Teisingumo ministerijos praktiką, bankų veiklos vidaus aktus, atskirų bankų standartizuotas depozito sutartis. *Apibendrinimo metodo* pagalba buvo apibendrinamos atskirų autorių nuomonės, formuluojamos išvados, teikiamos rekomendacijos. Siekiant atskleisti banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo problemas, išanalizuoti prielaidas, būtinas indėlio sutarties sudarymui, pateikti banko indėlio sąvoką, buvo naudoti *sisteminės, loginės analizės metodai*. *Analogijos metodo* pagalba buvo išskiriami fizinių asmenų ir juridinių asmenų indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo ypatumai, šis metodas taikytas išskiriant indėlio sutarties kaip vartojimo sutarties nesąžiningas sąlygas.

Darbo struktūra. Ši magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, dėstomoji dalis iš penkių skyrių, išvados ir rekomendacijos. Darbo pabaigoje pateikiamas literatūros, kuria autorė rėmėsi, sąrašas bei priedai.

Pirmame darbo skyriuje yra pateikiama trumpa banko indėlio sutarties reglamentavimo apžvalga Lietuvoje, išskiriant indėlio sutarties reglamentavimo Vokietijoje ypatumus.

Antrame darbo skyriuje nagrinėjami pagrindiniai klausimai, leidžiantys atskleisti banko indėlio sutarties sampratą, t.y. indėlio sąvoka, teisinė sutarties prigimtis, atskiriant ją nuo teisine prigimtimi susijusių pasaugos ir paskolos sutarčių, taip pat analizuojamas indėlio sutarties sudarymo momentas realinio ir konsensualinio sandorių kontekste.

Trečiame darbo skyriuje analizuojama banko indėlio sudarymo procedūra, indėlio sutarties sudarymo etapai, pateikiama sutarties sudarymo prielaidų analizė, nagrinėjama indėlio sutarties sudarymo internetu problematika, taip pat juridinių asmenų sudaromos banko indėlio sutarties ypatumai.

Ketvirtajame darbo skyriuje atskleidžiama indėlio sutarties nutraukimo problematika.

Penktasis darbo skyrius yra skirtas autorės atlikto tyrimo dėl banko indėlio sutarties kaip vartojimo sutarties nesąžiningų sąlygų analizei.

Darbe yra remiamasi įvairiais literatūros *šaltiniais* – tiek teorine, tiek ir praktine medžiaga. Teorinės literatūros pagrindą sudarė Rusijos ir Vokietijos autorių knygos. Svarbiausios iš jų: vokiečių autorių kolektyvo Schimansky Herbert, Hermann-Josef Bunte, Hans-Jürgen Lwowski jungtinis veikalas „Bankrecht“, vokiečių autoriaus Hans-Peter Schwintowski leidinys „Bankrecht: commercial banking, investment banking“ ir kt. Labai vertingos buvo šios Rusijos autorių knygos ir vadovėliai: 1998 m. Autorių А.П. Сергеев, Ю.К. Толстой redaguotas vadovėlis „Гражданское право: учебник“, М. Брагинский knyga „Договорное право“, 2003 m. Rusijos Civilinio kodekso komentaras: „Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации“, 1994 m. М. Агарков leidinys „Основы банковского права“ ir kt.

I. BANKO INDĖLIO SUTARTIES REGLAMENTAVIMAS

Siekiant išsamiai išanalizuoti banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo problematiką, pirmiausia yra būtina pateikti banko indėlio sutartį reglamentuojančius teisės aktus. Atsižvelgiant į tai, jog šiame magistro baigiamajame darbe yra vadovujamasi daugiausia Vokietijos ir Rusijos teisės šaltiniais, bus aptarti tiek banko indėlių reglamentuojantys nacionaliniai, tiek minėtų valstybių teisės aktai, išskiriant tokio reglamentavimo Vokietijoje ypatumus.

1.1 Banko indėlio sutarties reglamentavimas Lietuvoje

Atkreiptinas dėmesys, jog šiame magistro baigiamajame darbe yra nagrinėjama banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo problematika, taigi, pateikiant banko indėlio sutarties reglamentavimą Lietuvoje, yra apsiribojama tik tuo reglamentavimu, kuris *tiesiogiai* reglamentuoja pačią depozito sutartį, jos sudarymą ir nutraukimą.

Lietuvoje banko indėlio sutartį reglamentuoja LR CK XLIV skyrius (*Banko indėlis*). Šiame skyriuje esančios blanketinės ir nukreipiamosios teisės normos taip pat nurodo, jog santykius tarp banko ar kitos kredito įstaigos ir indėlininko, turinčio sąskaitą, į kurią įdėtas indėlis, reguliuoja LR CK XLVI skyriaus (*Banko sąskaita*) normos (LR CK 6.892 str. 3 d.), taip pat nurodoma, jog taikomos viešąsias sutartis reglamentuojančios teisės normos (LR CK 6.892 str. 2 d.), taip pat kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys indėlių draudimą, jų gražinimo užtikrinimą (LR CK 6.898 str. 1 d.) - šiuo atveju ypač svarbus yra LR Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas⁴, reglamentuojantis indėlių bankuose ir kitose kredito įstaigose draudimo tvarką ir šių indėlių draudimo išmokų dydį. Kadangi banko indėlio sutartis yra viena iš sutarčių rūšių, jai yra taikomos sandorių bei bendrosios prievolių ir sutarčių teisės nuostatos. Taip pat yra taikomi bankų vidaus aktai, pavyzdžiui, indėlių banke priėmimo procedūros taisyklės, finansinių paslaugų teikimo klientams sąlygos.

Netiesiogiai su pačia banko indėlio sutartimi ir jos sudarymu bei nutraukimu yra susiję bankų ir kitų kredito įstaigų⁵ veiklą reglamentuojantys teisės aktai (LR CK 6.895 str. 2 d.), tai būtų LR Bankų įstatymo⁶, LR Pinigų plovimo prevencijos įstatymo⁷, LR Finansų įstaigų

⁴ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 65-2635.

⁵ Šiame darbe "kredito įstaiga" yra suprantama taip, kaip ji yra apibrėžiama Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo 2 str. 23 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr. 91-3891.

⁶ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

⁷ Lietuvos Respublikos pinigų plovimo prevencijos įstatymo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr. 117-5318.

įstatymo⁸ normos, susijusios su indėlių priėmimo veikla kaip viena iš bankų licencine finansine paslauga, su tuo susijusių finansinių operacijų atlikimu ir kitos bendrosios nuostatos dėl banko paslapties, banko veiksmų banko sandorių metu, siekiant išvengti galimo pinigų plovimo ar kitų neteisėtų piniginių operacijų.

Autorės nuomone, esminės banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo nacionalinės teisės normos yra konsoliduotos LR CK 6-ojoje knygoje, nes būtent čia yra susistemintos ne tik visoms sutartims taikytinos bendrosios sutarčių ir prievolių teisės nuostatos, bet ir specialiosios banko indėlio sutarties nuostatos (LR CK XLIV skyrius), kurios ir nurodo, kokie teisės aktai ir kokia apimtimi yra taikomi banko indėlio sutarčiai ir jos pagrindu susiklostantiems teisiniams santykiams.

1.2 Banko indėlio sutarties reglamentavimas Rusijoje ir Vokietijoje

Rusijoje banko indėlio sutartį reglamentuojančios teisės normos yra taip pat susistemintos Rusijos Federacijos Civiliniame kodekse⁹. Banko indėlio sutarčiai yra skirtas 44 skyrius, taip pat taikomos banko sąskaitos, bendrosios sandorių ir sutarčių teisės normos¹⁰. Taip pat svarbus Rusijos bankų ir bankinės veiklos įstatymas¹¹. Pažymėtina, jog banko indėlio sutartį reglamentuojančios teisės normos yra iš esmės analogiškos LR CK banko indėlio teisės normoms, tuo pagrindu seka išvada, jog Lietuvoje banko indėlio reglamentavimas yra perimtas iš Rusijos Federacijos.

Vokietijoje banko indėlio sutarčiai yra taikomas specialus reglamentavimas, t.y. banko indėlio sutartį ir iš jos kylančius teisinius santykius reglamentuojančios teisės normos yra susistemintos ne Vokietijos Civiliniame kodekse (*vok. Bürgerliches Gesetzbuch*, sutr. *BGB*), o viename iš specializuotų įstatymų (*vok. Die Sondergesetzen*), t.y. Vokietijos Kredito operacijų įstatyme¹² (*vok. Das Kreditwesengesetz*, sutr. *KWG*). Vokietijos Civilinio kodekso 2-oji knyga (*vok. Recht der Schuldverhältnisse*), reglamentuojanti prievolinius teisinius santykius, taip pat iš sutarčių kylančius teisinius santykius ir atskiras sutarčių rūšis, apsiriboja tokių sutarčių kaip pirkimo-pardavimo, mainų, dovanojimo, nuomos, paskolos, paslaugų teikimo ir keleto kitų sutarčių reglamentavimu, tačiau tokių sutarčių kaip banko indėlio, krovinių vežimo, ekspedijavimo ar lizingo sutarčių Vokietijos CK nereglamentuoja, o iš minėtų sutarčių kylantys

⁸Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 91-3891.

⁹Гражданский Кодекс Российской Федерации // <http://law.rambler.ru/library/norubs/61739/index.html>; prisijungimo laikas: 2006-09-13.

¹⁰ 44 глава “Банковский вклад”, 45 глава „Банковский счет”, 9 глава „Сделки“, Подраздел 2 “Общие положение о договоре”.

¹¹ Федеральный закон “О банках и банковской деятельности” // <http://www.consultant.ru/popular/bank/>; prisijungimo laikas: 2006-09-13.

¹² Gesetz über das Kreditwesen // http://www.bundesbank.de/download/bankenaufsicht/pdf/kwg_0407.pdf#search=%22KWG%22; prisijungimo laikas: 2006-10-08.

teisiniai santykiai yra reguliuojami specializuotų įstatymų teisės normomis. Kaip vokiečių prof. dr. Helmut Köhler nurodo, Vokietijoje „civilinė – komercinė teisė susideda iš bendrosios civilinės (*vok. Allgemeines Zivilrecht*) ir specialiosios civilinės teisės (*vok. Sonderzivilrecht*). Bendroji civilinė teisė yra reglamentuota Civiliniame kodekse, specialiajai civilinei teisei priklauso prekybos ir bendrovių teisė (*vok. Handels- und Gesellschaftsrecht*), vertybinių popierių teisė (*vok. Wertpapierrecht*), draudimo teisė (*vok. Versicherungsrecht*), bankų teisė (*vok. Bankrecht*) (...). Specialiosios civilinės teisės skiriamasis bruožas pasireiškia tuo, jog ji reguliuoja specializuotas komercinio gyvenimo sritis, kurioms dėl jų kompleksiskumo ir savitumo būtinas specialus teisinis reguliavimas (...). Civilinio kodekso nuostatos kaip bendrosios taisyklės taikomos ir specialiosios civilinės teisės reglamentuojamoms teisės sritims, tačiau tiek, kiek nėra reguliuojama specialiosios civilinės teisės normų“¹³. Taigi, vertinant banko indėlio sutarties reglamentavimą Vokietijoje, galima pagrįstai teigti, jog be bendrųjų sutarčių sudarymo ar nutraukimo nuostatų Civiliniame kodekse, taikomų visoms sutarčių rūšims, banko indėlio sutartis ir jos pagrindu susiklostę teisiniai santykiai yra reglamentuojami ir specialiais įstatymais bei taisyklėmis. Banko indėlio sutarčiai reikšmingi šie teisės aktai: Kredito operacijų įstatymas, Bendrosios sandorių sąlygos¹⁴ (*vok. Allgemeine Geschäftsbedingungen, sutr. AGB*). Reikia atkreipti dėmesį, jog kokios teisės normos bus taikomos indėliui priklauso nuo banko indėlio rūšies: terminuotojo banko indėlio sutarčiai iš esmės yra taikomos bendrosios Vokietijos Civilinio kodekso sutarčių nuostatos, AGB sąlygos, tuo tarpu taupomiesiems indėliams taikomos ne tik KWG ir AGB nuostatos, bet ir tokios specializuotos teisės normos, kurios taikomos tik taupomiesiems indėliams, t.y. Taupymo apyvartos sąlygos¹⁵ (*vok. Bedingungen über den Sparverkehr*).

¹³ Bürgerliches Gesetzbuch. München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 2006. Aufl. 57. S. X.

¹⁴ Allgemeine Geschäftsbedingungen // <http://www.bankenverband.de/index.asp?channel=101758&art=936>; prisijungimo laikas: 2006-10-08.

¹⁵ Bedingungen für den Sparverkehr // https://www.sparkassekoelnbonn.de/RESSOURCES/files/rechtliche_texte/sparbedingungen.pdf; prisijungimo laikas: 2006-10-08.

II. BANKO INDĒLIO SUTARTIES SAMPRATA IR TEISINĒ PRIGIMTIS

2.1 Banko indėlio (depozito) sąvoka, esmė ir reikšmė

Pagrindinė šiame magistro baigiamajame darbe naudojama sąvoka yra banko indėlis (depozitas), todėl, siekiant išsamiai išanalizuoti banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo teorines ir praktines problemas, yra būtina atskleisti banko indėlio, kaip banko indėlio sutarties dalyko, sąvoką, nustatyti indėlio, kaip depozito sutarties pagrindu atsiradusių civilinių teisių objekto, prigimtį.

Siekiant pateikti banko indėlio sąvoką, pirmiausia buvo analizuojami depozito apibrėžimai bankininkystės ir teisės terminų žinynuose bei enciklopedijose¹⁶. Tai leido suformuoti spėjimą, jog banko indėlis, nepaisant to, jog banko indėlio sutartis ir jos pagrindu susiklostantys teisiniai santykiai yra reguliuojami teisės normomis, o banko indėlis yra priskiriamas atskiram teisės institutui, yra sietinas prie finansinių instrumentų, t.y. depozitui yra labiau priskiriama ekonominė, o ne teisinė prasmė.

Analizuojant LR CK 6.892 str. 1 d. pateiktą banko indėlio sutarties sampratą, išplaukia išvada, kad indėliu arba depozitu yra laikoma *pinigų suma*, kurią bankas ar kita kredito įstaiga gauna iš indėlininko. Analogiškai banko indėlis yra tapatinamas su pinigų suma ir Rusijos Federacijos Civilinio kodekso 834 str. 1 d., nors detalesnio aiškinimo nei Lietuvos, nei Rusijos įstatymų leidėjai Civiliniame kodekse nepateikia. Pažymėtina, jog 1964 m. LR CK 468-1 str. buvo pateikta indėlio sąvoka, pagal kurią indėlis buvo apibrėžiamas kaip „*pinigų suma, esanti banke ar kitoje kredito įstaigoje pagal indėlio, indėlio pasaugos ar banko sąskaitos sutartį atidarytoje sąskaitoje*“. Taigi pačia bendriausia prasme banko indėlį galima apibrėžti kaip *pinigų sumą*.

LR Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme pateikiama indėlio sąvoka¹⁷, indėlis apibrėžiamas ir LR Finansų įstaigų įstatyme¹⁸, indėlio sąvoka sutinkama ir 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvje 94/19/EB dėl indėlių garantijų

¹⁶ A Dictionary of Law. Oxford University Press, 2002. A Dictionary of Finance and Banking. Oxford University Press 2005. // <http://www.oxfordreference.com/views/GLOBAL.html?authstatuscode=202>; prisijungimo laikas: 2006-09-27.

Юридическая энциклопедия / под редакцией М. Ю. Тихомирова. Москва: Юринформцентр, 2002. С. 237.

¹⁷ „Indėlis – indėlininko pinigų, laikomų banke, banko filiale arba kredito unijoje pagal banko indėlio ir (ar) banko sąskaitos sutartis, ir kitų pinigų, į kuriuos indėlininkas turi reikalavimo teises, atsirandančias iš kredito įstaigos įsipareigojimo atlikti operacijas su indėlininko pinigais ar suteikti investicines paslaugas, suma (įskaitant sukauptas palūkanas)“ - Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 2 str. 8 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr. 65-2635.

¹⁸ „Indėlis - teigiamas pinigų likutis sąskaitoje, kuri atidaryta indėlininkui kredito įstaigoje pagal banko indėlio arba banko sąskaitos sutartį“ - Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo 2 str. 16 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr. 91-3891.

sistemų¹⁹, tačiau pažymint, jog nesant lietuviškos mokslinės teisinės analizės literatūroje banko indėlio sąvokos klausimu, depozito sąvoka ir jos turinys bus atskleidžiami vadovaujantis daugiausia Vokietijos ir Rusijos teisės šaltinių analize.

Vokietijoje įstatyminiu lygiu banko indėlio sąvoka nėra apibrėžta (Vokietijos Civilinio kodekso § 248 Abs. 2 BGB yra paminėtas banko indėlio terminas, bet jo turinys nedetalizuojamas), tačiau taip įstatymų leidėjo pasielgta tikslingai. Pasak prof. Bertramo Otto, „numačius besikeičiančių visuomeninių finansinių santykių plėtrą, banko indėlio sąvoka turėtų būti nustatoma pagal pinigų apyvartos dėsnius, atsižvelgiant į banko sandorių praktiką“²⁰. Vokietijos teisės doktrinoje yra naudojama bendrinė skirtingas banko indėlio rūšis apibendrinanti sąvoka „*Bankeinlagen*“, kuri apima tokias banko indėlių rūšis kaip „*Termineinlagen*“ (terminuotasis banko indėlis), „*Spareinlagen*“ (taupomasis indėlis) ir kt.²¹. Siekiant pateikti visiems banko indėliams būdingą banko indėlio apibrėžimą, yra ypač reikšminga banko indėlio sandorį (*vok. Einlagengeschäft, Depositengeschäft*) apibrėžianti Vokietijos Kredito operacijų įstatymo norma (§ 1 Abs. 1 Nr. 1 KWG), iš kurios išplaukia pagrįsta nuostata, jog banko indėlis yra sietinas su banko priimta indėlininko privačių pinigų suma. Atkreiptinas dėmesys, jog iki 1997 m. gruodžio 31 d. banko indėlio sutarties dalykas ir buvo suprantamas tik kaip iš indėlininko priimta pinigų suma. Ši nuostata patvirtinama ir Vokietijos Aukščiausiojo administracinio teismo sprendime²², kuriame buvo nurodyta, jog indėlio sąvoka neapima indėlininkui išmokamų palūkanų. Tačiau nuo 1998 m. sausio 1 d., įgyvendinus 1989 m. gruodžio 15 d. Antrąją Tarybos direktyvą 89/646/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų dėl kredito įstaigų steigimosi ir veiklos koordinavimo, iš dalies keičiančią Direktyvą 77/780/EEB (*vok. Zweite Bankrechtskoordinierungsrichtlinie*), banko indėlio sąvoka buvo išplėsta įtraukiant į ją ir kitas indėlininkui gražintinas lėšas²³. Nėra pateikto sąrašo, nustatančio, kokie pinigai yra priskirtini kitoms gražintinoms lėšoms, tačiau Vokietijos teisininkų veikaluose sutinkama su nuomone, jog prie tokių lėšų priskirtini bet kokie pinigai, dėl kurių abi šalys susitarė sutartyje. Manychiau, pavyzdžiui Lietuvoje šiuo atveju galėtų būti „Hansabanko“ tipinės taupomojo indėlio sutarties 2.6 punktas, pagal kurį klientas gali ne dažniau nei kas tris mėnesius pasiimti iš indėlio sąskaitos

¹⁹ „Indėlis – bet koks kredito likutis, atsiradęs dėl sąskaitoje paliktų lėšų arba dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių, kurių kredito įstaiga turi gražinti pagal taikomas teisinės nuostatas ir sutartines sąlygas, taip pat bet kokia skola, patvirtinta kredito įstaigos išduotu sertifikatu“ // 94/19/EB 1994 m. gegužės 30 d. direktyvos dėl indėlių garantijų sistemų 1 str.1d. // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=28308; prisijungimo laikas: 2006-10-02.

²⁰ Otto, B. Die Anwendbarkeit der Begriffe „Einlagen“ und „Entnahmen“ des Einkommensteuergesetzes bei der Gewinnermittlung von Kapitalgesellschaften: Dissertation. Freie Univ. Berlin, 1976. S. 17.

²¹ Enzyklopädisches Lexikon für das Geld-, Bank- und Börsenwesen. Aufl. 2. Frankfurt am Main: Knapp, 1968.

²² KWG-Kommentar : Kreditwesengesetz mit dem wichtigsten Ausführungsverordnungen / begr. von Johannes Conbruch u. Annemarie Möller. Aufl. 3. München: Beck, 1986.

²³ Kreditwesengesetz: Kommentar zu KWG und Ausführungsvorschriften von Karl-Heinz Boos, Reinfrid Fischer, Hermann Schulte-Matler / bearb. von Hellmuth Bock. Aufl. 3. München: Beck, 2004.

numatyta pinigų suma, paliekant indėlio likutį ne mažesnę nei banko įkainiuose nurodyta minimali tokios rūšies indėlio suma. Taigi tokios sumos, mano nuomone, galėtų būti vertinamos kaip kitos asmeniui gražintinos lėšos.

Atkreiptinas dėmesys, jog Rusijos teisininkų veikaluose banko indėlio sutarties dalyku laikoma pati indėlininko bankui ar kitai kredito įstaigai perduota pinigų suma, t.y. Rusijoje depozitas yra apibrėžiamas kaip fizinių ir juridinių asmenų piniginiai indėliai, perduodami bankui ar kitai kredito įstaigai banko indėlio sutarties sąlygų pagrindu, neanalizuojant galimo kitų gražintinų lėšų ar palūkanų patekimo į depozito sąvokos turinį²⁴.

Svarbu pažymėti, kad banko indėlio sutarties dalyku gali būti tiek gryniesi, tiek elektroninės išraiškos pinigai. Tai patvirtina tiek Vokietijos ir Rusijos, tiek Lietuvos bankų praktika. Kaip pavyzdį galima nurodyti „Hansabanko“ terminuotojo indėlio sutarties 2.4 punktą, kuriame yra nustatyta, jog asmuo indėlio sumą gali įmokėti tiek grynaisiais pinigais, tiek pavedimu iš banke esančios banko sąskaitos, o jei banko indėlio sutartis yra sudaroma internete, tai nuo jau esančios asmens banko sąskaitos indėlio suma yra nurašoma į specialiai asmeniui atidarytą indėlio sąskaitą.

Indėlininkui yra suteikiama teisė pačiam pasirinkti, kokia valiuta bus jo indėlis. Dažniausiai Lietuvos bankuose indėliui priimamos piniginės lėšos litais, JAV doleriais, eurais. Taigi banko indėlio dalykas gali turėti tiek nacionalinės, tiek užsienio valiutos piniginę išraišką.

Pažymėtina, jog Vokietijos teisės specialistai sutaria dėl bendros nuomonės, kad siekiant atskirti banko indėlį nuo kitų banke laikomų lėšų, pavyzdžiui, banko sąskaitoje esančių pinigų, nepakanka banko indėlį apibrėžti vien tik kaip atitinkamą pinigų kiekį, kurį iš asmens priima bankas, tačiau banko indėlis nuo kitų banke esančių piniginių asmens lėšų turėtų būti atskiriamas atsižvelgiant į pinigų panaudojimo tikslą, tai reiškia, kad apie banko indėlį kaip tokį galima kalbėti, kai iš asmenų paimti pinigai banko yra panaudojami nenutrūkstamam likvidžiojo kapitalo, skirto kreditams, investicijoms ir kitam surinkimui ir panaudojimui (*vok. Finanzierung des Aktivgeschäfts*). Ši nuomonė ėmė vyruoti po Vokietijos Federacinio administracinio teismo (*vok. Bundesverwaltungsgericht*) sprendimo²⁵, jog pirminis banko indėlį identifikuojantis požymis turi būti jo funkcionalus paskirstymas, t.y. banko priimami pinigai turėtų būti traktuojami banko indėliu tuomet, kai bankas ar kita kredito įstaiga ne tik įvykdo atitinkamus formalius reikalavimus priimant pinigus, sudarant indėlio sutartį ir pan., bet ir panaudoja juos išleidimui į pinigų rinką (per kreditus, investicijas). Taigi banko indėlio sąvoka yra išvestinė,

²⁴ Гражданское право: учебник / под редакцией А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. Москва: Проспект, 1998. С. 447.

²⁵ Schimansky H., Bunte H. J., Lwowski H. Bankrechts-Handbuch. Band II. München: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 2000. S. 1465.

kurios turinys pagal finansinių teisinių santykių tendencijas yra nustatytinas teisminių ir finansų institucijų.

Banko indėliai sudaro banko skolinio kapitalo (*vok. Fremdkapital*) dalį, o per skoliną kapitalą bankas tampa skolininku prievoliniuose teisiniuose santykiuose. Pagal Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės statistinius duomenis, 2005 m. pabaigoje indėliai iki pareikalavimo ir terminuotieji indėliai sudarė 56 % Lietuvos komercinių bankų balanso²⁶, o tai patvirtina teiginį, jog indėliai yra ne tik svarbus bankų finansų, bet ir skolinių įsipareigojimų indėlininkams šaltinis.

Svarbu pažymėti, jog banko indėlio sąvoka Vokietijos teisės doktrinoje yra sietina su indėlininko teisių apsaugos tikslais (*vok. Schutzzweck*). Kaip nurodo prof. Hans-Peter Schwintowski, „naujasis banko indėlio apibrėžimas turi būti pirmiausia reikšmingas indėlininkų piniginio reikalavimo apsaugai, todėl Kredito operacijų įstatymo nuostatas, reglamentuojančias banko indėlio pagrindu susiklostančius teisinius santykius, reikėtų kvalifikuoti kaip apsauginio pobūdžio²⁷. Kad banko indėlio teisės normas, reglamentuotas Kredito operacijų įstatyme, reikia vertinti kaip apsaugines atskirų indėlininkų naudai, nurodo ir Vokietijos Federacijos Aukščiausiasis Teismas (*vok. der Bundesgerichtshof*)²⁸. Galima pagrįstai teigti, jog reguliavimo tikslu iš esmės yra siekis apsaugoti asmenų banko indėlio sutarties pagrindu bankui perduotas pinigines lėšas nuo jų praradimo.

Taigi, autorės nuomone, seka pagrįsta išvada, jog Vokietijoje banko indėlis yra suprantamas gana plačiai, priešingai negu Rusijoje, neapsiribojama vien siauru jo sutapatinimu su bankui perduodamų pinigų kiekiu. Vertinant jį visuomeninių finansinių santykių plotmėje, banko indėlis tampa finansinio reguliavimo priemone, nes depozito sutarties pagrindu bankų priimtos privačios asmenų piniginių lėšos yra panaudojamos visuomeniniams ekonominiams tikslams siekti.

Vokietijos literatūros, nagrinėjančios banko indėlio klausimus, analizė leidžia patvirtinti ankščiau iškeltą spėjimą ir daryti išvadą, jog vis dėlto daugiausia dėmesio yra skiriama banko indėlio ekonominei – bankinei, bet ne teisei charakteristikai. Tokią išvadą iš esmės sąlygotų banko indėlio kaip ekonominių – finansinių tikslų pasiekimo priemonės traktavimas.

Vadovaujantis aukščiau išdėstyta, darbo autorė siūlo šį banko indėlio (depozito) apibrėžimą:

²⁶ Finansų įmonių statistika 2005. LR Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės.

²⁷ Schwintowski, Hans-Peter. Bankrecht: commercial banking, investment banking / von Hans-Peter Schwintowski und Frank Schäfer. Aufl. 2. München: Heymanns, 2004. S. 94.

²⁸ Urteil des VI. Zivilsenats vom 11.7.2006 - VI ZR 339/04 // www.bundesgerichtshof.de; prisijungimo laikas: 2006-10-12.

Banko indėlis – tai nacionaline ar užsienio valiuta išreikšta pinigų suma, kurią fiziniai ir juridiniai asmenys perduoda grynais ar pavedimu bankui ar kitai kredito įstaigai pagal banko indėlio sutartį, taip pat kitos sutartinės gražintinos piniginės lėšos, į kurias indėlininkas turi reikalavimo teises.

Būtina paminėti, jog LR Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo²⁹ 2 str. 6 d. įtvirtintas indėlio apibrėžimas: *indėlis - indėlininko piniginės lėšos, laikomos komerciniame banke, skyriuje, kredito unijoje arba kitoje kredito įstaigoje pagal indėlio ir (ar) sąskaitos sutartis, išskyrus kitas pinigines lėšas, į kurias indėlininkas turi reikalavimo teises, atsirandančias iš kredito įstaigos atliekamų finansinių operacijų su indėliais ar iš teikiamų investicinių paslaugų.* Šis indėlio apibrėžimas išskiriamais indėlio požymiais yra labai panašus į autorės siūlomą banko indėlio apibrėžimą, tačiau tuo pagrindu, kad pagal šiame įstatyme pateiktą indėlio apibrėžimą į indėlio sąvoką nepatenka piniginės lėšos, į kurias indėlininkas turi reikalavimo teises, atsirandančias iš kredito įstaigos atliekamų finansinių operacijų su indėliais ar iš teikiamų investicinių paslaugų, galima teigti, jog pateiktasis apibrėžimas gali būti vertinamas kaip banko indėlio apibrėžimas siaurąja prasme, tuo tarpu autorės siūlytinas apibrėžimas, apimantis kitas sutartines gražintinas pinigines lėšas, į kurias indėlininkas turi reikalavimo teises, yra banko indėlio sąvoka plačiąja prasme.

Autorės nuomone, siūlomas depozito apibrėžimas yra savo turiniu tikslesnis negu pateiktasis LR Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme ar LR Finansų įstaigų įstatyme, kuriame indėlis apibrėžiamas siaurai vien kaip „teigiamas pinigų likutis sąskaitoje“, nes atskleidžia tokius indėlio bruožus kaip indėlio piniginis vienetas, jo perdavimo būdas, perdavimo pagrindas, indėlininko reikalavimo teisė, taip pat yra tikslingiau indėlio sąvokoje nurodyti depozito *perdavimo* momentą, o ne jo *laikymo*, kaip nurodyta LR Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo ar LR Gyventojų pajamų mokesčio įstatymuose, nes banko indėlio sutarties pagrindu surinkti indėliai iš esmės yra ne laikomi, o priešingai, panaudojami banko ar kitos kredito įstaigos finansinėse operacijose, yra išleidžiami į pinigų apyvartą. Taip pat sąvokų aiškumo prasme autorės pateiktas apibrėžimas yra tinkamesnis nei nurodytas 94/19/EB 1994 m. gegužės 30 d. direktyvoje dėl indėlių garantijų sistemų, nes direktyvoje indėliui apibrėžti naudojamos tokios atskiro aiškinimo reikalaujančios sąvokos kaip *kredito likutis*, *laikinos susidariusios situacijos*, taip pat abejotina, ar tinkama ir ne per platu indėlį sutapatinti su *banko skola*, nes pagal direktyvoje pateiktą apibrėžimą indėliu laikoma bet kokia skola, patvirtinta kredito įstaigos išduotu sertifikatu.

²⁹ Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 73-3085.

Kaip nurodo prof. Rimantas Tidikis³⁰, sąvoka turi atspindėti pagrindinius nagrinėjamo dalyko požymius, būti aiški ir suprantama, taigi manytumėme, jog, atsižvelgiant į sąvokoje įtvirtintus banko indėlio požymius, autorės pateikta banko indėlio sąvoka yra tinkama banko indėliui apibrėžti.

2.2 Banko indėlio sutarties samprata

„Sandoriais laikomi asmenų veiksmai, kuriais siekiama sukurti, pakeisti arba panaikinti civilines teises ir pareigas“ – taip sandorio sąvoką pačia bendriausia prasme apibrėžia LR CK 1.63 str. 1 d. Tai laisvas, imperatyvioms įstatymo normoms neprieštaraujantis valios pareiškimo aktas, išreikštas įstatymui neprieštarujančiu būdu ir forma, siekiant teisinių padarinių. Banko indėlio sutartis iš esmės yra tarp šalių įvykusio depozito sandorio išraiškos forma. Banko indėlio sutartimi yra įteisinamas pats depozito sandoris. Pagal Kredito operacijų įstatymo § 1 Abs. 1 Nr. 1 KWG normą banko indėlio sutartis yra viena iš banko sandorių rūšių. Vokietijos teisinėje literatūroje banko indėlio sandoriui apibrėžti yra naudojama bendrinė sąvoka „*Depositengeschäft*“ ar „*Einlagengeschäft*“, kurios turinys išreiškiamas tokia formuluote: „*die Annahme fremder Gelder als Einlagen*“, kas iš esmės reiškia asmeniui priklausančios sutartos pinigų sumos paėmimą, kuriai taikomas banko indėlio kaip banko indėlio sutarties dalyko teisinis statusas. Vokietijos teisininkų veikaluose banko indėlio sutarties sąvoka (*vok. Depositenvertrag*) yra apibrėžiama per banko indėlio sandorį, „depozito sandorio pagrindas yra depozito sutartis, kurios pagrindu fiziniai ar juridiniai asmenys perduoda nustatytą pinigų sumą bankui, o bankas įgyja indėlio grąžinimo prievolę“³¹.

Kaip nurodoma vokiečių literatūroje, „per depozito sandorį žymi dalis privataus kapitalo yra panaudojama ekonominėje apyvartoje“³².

LR CK 6.892 str. 1 dalyje įstatymų leidėjo pateikta banko indėlio sutarties samprata iš esmės analogiškai yra detalizuojama daugumos komercinių bankų vidaus teisės aktuose, pavyzdžiui, AB „Ūkio banko“ Terminuotojo indėlio sąskaitos procedūroje nurodoma, jog banko indėlio sutartis yra *sutartis, kuria bankas įsipareigoja priimti iš indėlininko pinigų sumą (indėlį) ir įsipareigoja grąžinti indėlį bei sumokėti už jį palūkanas sutartyje nustatytomis sąlygomis ir tvarka*.

³⁰Tidikis R. Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2003. P. 340.

³¹Schwintowski, Hans-Peter. Bankrecht: commercial banking, investment banking /von Hans-Peter Schwintowski und Frank Schäfer. Aufl. 2. München: Heymanns, 2004. S. 92.

³²KWG-Kommentar: Kreditwesengesetz mit den wichtigsten Ausführungsvorschriften /begründet von Inge Lore Baehre, Manfred Schneider. Aufl. 2. München: Beck, 1976. S. 70.

2.3 Banko indėlio sutarties teisinė prigimtis (realinė ir konsensualinė teorijos)

Banko indėlio sutarties teisinė prigimtis teisės literatūroje yra diskusijų objektas. Prievolių teisės vadovėlyje nurodoma, jog iš banko indėlio apibrėžimo matyti, jog bankas ar kita kredito įstaiga „įsipareigoja priimti indėlį jau pasirašiusi banko indėlio sutartį, todėl sutartis nelaikytina realine“³³. Rusų teisės vadovėlyje³⁴ pateikiama nuomonė, jog depozito sutartis – realinė, kuri laikoma sudaryta nuo indėlio perdavimo bankui momento. Taigi teorijoje nesutariama, banko indėlio sutartį laikyti realiniu ar konsensualiniu sandoriu. Šis teorinis ginčas turi lemiamą reikšmę nustatant sutarties sudarymo momentą, nuo kurio priklauso sutarties šalių teisės, pareigos bei atsakomybė. Vadovaujantis rusų ir vokiečių autorių mintimis bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, bus stengiamasi išspręsti šį ginčą ir pateikti atsakymą, depozito sutartis laikoma realine ar konsensualine sutartimi.

„Konsensualinė yra sutartis, kurios šalių teisės ir pareigos atsirado nuo šalių susitarimo“³⁵. Konsensualiniam sandoriui sudaryti pakanka tik šalių suderintos valios išreiškimo įstatymo nustatyta forma. Tuo tarpu realinė sutartis laikoma sudaryta nuo tam tikrų veiksmų atlikimo momento (daiktų perdavimo, prisijungimo prie elektros tinklų ir kt.)³⁶. Taigi realiniam sandoriui nepakanka vien šalių suderintos valios išreiškimo, o reikalinga perduoti patį daiktą. Nagrinėjant depozito sutartį, pirmiausia svarbus pats banko indėlio apibrėžimas LR CK 6.892 str. 1 dalyje, kuris kelia klausimą, kaipgi vertinti šią apibrėžimo dalį, jog bankas įsipareigoja priimti indėlininko perduotą ar kitos šalies pervestą indėlį? Ar sieti depozito sutarties sudarymą nuo indėlio įnešimo, ar nuo susitarimo priimti indėlį momento?

Rusų teisininkai³⁷ vienareikšmiškai nurodo, jog banko indėlio sutartis yra laikoma realine, nes laikoma sudaryta ir teisės bei šalių pareigos atsiranda tik nuo indėlio perdavimo bankui momento. Banko indėlio sutarties realinį pobūdį rodytų jau nagrinėta Vokietijos Kredito operacijų įstatymo norma § 1 Abs. 1 Nr. 1 KWG, apibrėžianti depozito sandorį kaip „*die Annahme fremder Gelder als Einlagen*“, o tokio turinio formuluotė leidžia banko indėlio sutarties sudarymo momentą sieti būtent su indėlio perdavimo bankui momentu.

Kad būtų galima atsakyti į klausimą, banko indėlio sutartis yra realinė, ar konsensualinė sutartis, būtina išnagrinėti, nuo kada gi depozito sutartį laiko sudaryta patys bankai, kokias taisykles depozito sutarčiai sudaryti nustato bankų sandorių atlikimo procedūras

³³ Ambrasienė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. Prievolių teisė: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P. 530.

³⁴ Гражданское право: учебник / под редакцией А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. Москва: Проспект, 1998. С. 446.

³⁵ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Prievolių teisė. T 1. Vilnius: Justitia, 2003. P. 200.

³⁶ Ambrasienė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. Prievolių teisė: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P.127.

³⁷ Гражданское право: учебник / ответственный редактор Е.А. Суханов. Москва: БЕК, 2000. С. 265.

reglamentuojančios bei standartinės depozito sutarties sąlygos. „Hansabanko“ tiek terminuotojo, tiek taupomojo indėlio standartinės sutarties sąlygų 2.1 punkte nurodyta, jog „indėlio sutartis sudaroma Klientui atvykus į Banką ir pasirašius indėlio sutartį arba naudojantis banku internete, jei Klientas su banku yra sudaręs banko internete ar kitą atitinkamą sutartį“. Vertinant šią nuostatą kyla pagrįstas teiginys, jog banko indėlio sutartis pagal šį sutarties punktą turėtų būti vertinama kaip konsensualinė, nes ji sudaroma nuo pasirašymo momento. Tačiau ši norma turi būti vertinama ir kitų standartinių sąlygų kontekste. Šiuo atveju yra labai svarbus minėtos „Hansabanko“ standartinės sutarties 2.4 punktas, pagal kurį „jeigu Klientas neįmoka į indėlio sąskaitą visos indėlio sutartyje nurodytos sumos, bus laikoma, kad indėlio sutartis nebuvo sudaryta“. Iš esmės analogiškos nuostatos yra pateiktos ir „Ūkio banko“ standartinėje terminuotojo indėlio sutartyje: 7-ame punkte nurodoma, kad indėlininkas privalo „įmokėti arba pervesti Bankui indėlį ne vėliau kaip per 5 (penkias) Banko darbo dienas nuo šios sutarties pasirašymo dienos“, kas rodytų sutartį esant konsensualine, tačiau kitokias išvadas diktuoja „Ūkio banko“ Terminuotojo indėlio sąskaitos procedūros taisyklės, pagal kurių 10 punktą, jei indėlininkas pageidauja įnešti lėšas grynais ne indėlio sutarties sudarymo dieną, jam yra sudaroma tokia galimybė, nustatant 5 dienų terminą (pagal Rusijos Federacijos banko "Собинбанк"³⁸ standartinės terminuotojo indėlio sutarties 2.1.1.punktą indėlis turi būti įneštas per vieną darbo dieną). Jei per penkias darbo dienas lėšos neįnešamos į sąskaitą, indėlio sutartis neišgalioja. Taigi, vadovaujantis šia nuostata, neįnešus laiku indėlio sumą sudarančių piniginių lėšų, indėlio sutartis bus laikoma sudaryta, tačiau neišgaliojusia. Mano nuomone, tokia „Ūkio banko“ formuluotė laikyti sutartį neišgaliojusia yra kur kas tikslesnė nei „Hansabanko“ nuostata laikyti sutartį iš viso nesudaryta. Manychiau, jog vienas esminių požymių, rodančių banko indėlio sutarties realinį pobūdį yra būtent tai, jog sutarties galiojimas yra siejamas su indėlio perdavimo-priėmimo momentu, o tai, kad neįnešus indėlio per nustatytą laikotarpį, sutartis bus laikoma nesudaryta ar neišgaliojusia, imperatyviai įtvirtinama ir pačiose indėlių sutartyse: „Ūkio banko“ terminuotojo indėlio tipinės sutarties 30 punktas nustato, jog „sutartis išgalioja nuo pinigų įskaitymo į terminuotojo indėlio sąskaitą dienos“. Iš esmės galima pagrįstai teigti, jog indėlio įnešimas per nustatytą terminą po pačios sutarties pasirašymo yra vertintinas kaip išimtis iš taisyklės, nes toks indėlio įnešimo atidėjimas pagal „Ūkio banko“ nuostatas yra taikomas, jei pageidauja pats klientas. Taigi, jei indėlio suma yra perduodama bankui iš karto sutarties sudarymo momentu, tai bus aiškus valios išreiškimo aktas (sutarties pasirašymas) su daikto (indėlio) perdavimu, rodantis realinį sutarties pobūdį.

³⁸ <http://www.sobinbank.ru>; prisijungimo laikas: 2006-10-12.

Siekiant išsamiai atskleisti, nuo kada yra laikoma sudaryta banko indėlio sutartis, nustatyti, sutartis yra realinė ar konsensualinė, yra būtina aptarti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką.

Viena svarbiausių Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarčių yra „Dėl indėlio sutarties“ 2001 m. kovo 5 d. nutartis Civilinėje byloje Nr. 3K-3-220/2001. Trumpai apie bylos esmę:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, jog indėlių sutarties sudarymas, atsižvelgiant į teisės aktuose įtvirtintų sąvokų "priimti indėlius", "laikyti lėšas", "išduoti pinigus" lingvistinį aiškinimą, yra siejamas su realiu pinigų (grynųjų ar negrynųjų lėšų) perdavimu kredito įstaigai, tai yra indėlio sutartis yra realinė sutartis. Tuo pagrindu Lietuvos Aukščiausiasis Teismas padarė išvadą, kad tokia indėlio sutartis, kuria indėlininkas neperduoda banko nuosavybėn į savo vardu atidarytą sąskaitą pinigų, yra neteisėta³⁹.

Vertinant šią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį, akivaizdu, jog Teismas vienareikšmiškai laiko banko indėlio sutartį realiniu sandoriu, sutarties sudarymo faktą siedamas su „pinigų perdavimu“, „indėlių priėmimu“. Kad indėlio sutarties sudarymo momentas yra sietinas su indėlio įnešimu, patvirtina ir vokiečių teisininko Michel Bertram mintis, jog „depozito sandorio atveju yra kalbama apie sutartį, kurios pagrindu fiziniai ir juridiniai asmenys bankui perduoda nustatytą pinigų sumą“.⁴⁰ Realinį sutarties pobūdį taip pat patvirtina sąlyga, jog palūkanos yra skaičiuojamos būtent nuo indėlio perdavimo bankui dienos („Ūkio banko“ ir „Hansabanko“ standartinių terminuotojo indėlio sutarčių atitinkamai 16 ir 3.1 punktai). Tačiau yra būtina atsižvelgti, jog šiuolaikinės teisės doktrinoje „skirstant sutartis į realines ir konsensualines preziumuojamas sutarčių konsensualizmas. Taip yra dėl to, kad susitarimas (konsensusas) yra būtinas sutartinių santykių minimumas, o realumas (daikto perdavimas) yra paprastai konsensuso papildymas“.⁴¹ Analizuojant depozito sutarties sudarymo momentą, būtina atkreipti dėmesį, jog banko indėlio sutartis yra sudaroma prisijungimo būdu, t.y. fiziniam ar juridiniam asmeniui pasirašant bankų paruoštas standartines sutartis, taigi iš esmės indėlininko valios išreiškimas sudaryti depozito sutartį yra išreiškiamas prisijungiant prie banko paruoštų tipizuotų sutarčių. Taigi iš esmės be derybų yra sudaromos sutartys pagal bankų standartines sąlygas, kurių pagrindu bankas įsipareigoja priimti, o indėlininkas perduoti indėlį sudarančią pinigų sumą. Sutartis pasirašyta, bet pinigai dar neperduoti, ar tai reiškia, kad sutarties šalių dar nesaisto jokie teisiniai įsipareigojimai, atsakomybė? Nors bankų praktikoje, išnagrinėjus indėlių priėmimo procedūrą ir standartinių sutarčių sąlygas, nėra užsimenama apie indėlininko atsakomybę neperdavus indėlio, o neįnešus indėlio nustatytu laiku, depozito sutartis tiesiog yra

³⁹ Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. kovo 5 d. nutartis „Dėl indėlio sutarties“ // Teismų praktika, 2001.07.02, Nr.: 15.

⁴⁰ Bertram M. Kontokorrent und Depositengeschäft im französischen Recht. Frankfurt am Main: Metzner, 1968. S. 110.

⁴¹ Ambrašenė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. Prievolių teisė: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P.128.

laikoma nesudaryta, manyčiau, pagrįstai teigiama⁴², jog įstatyme nėra imperatyvių normų, draudžiančių depozito sutarties šalims susitarti, jog per nustatytą terminą neįnešus indėlio, šalis turės sumokėti baudą (netesybas), o netesybų ar mokėjimų pagrindas būtų būtent depozito sutartis kaip konsensualinė sutartis. Taigi, net neįnešus indėlio, gali atsirasti indėlininko prievolė – sutartinė atsakomybė (LR CK 6.245 str. 3 d.). Lygiai taip pat atsakomybė galėtų kilti ir bankui, atsisakančiam nepagrįstai priimti indėlininko perduodamą indėlį, nes pačia banko indėlio sutartimi bankas jau įsipareigoja priimti indėlininko pinigines lėšas. Vadovaujantis „Hansabanko“ Klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrųjų sąlygų⁴³ 16.2 punktu, bankas yra atsakingas už savo prievolių neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą, vadinasi bankas, jei pasirašydamas sutartį ir tuo įsipareigodamas priimti indėlį jo nepriima, būtų vertinamas kaip prisiimtos prievolės neįvykdymas, už kurį jis prisiima atsakomybę. Tuo labiau, jei indėlininkas yra fizinis asmuo, banko indėlio sutartis yra laikoma viešąja sutartimi (LR CK 6.892 str. 2 d.) ir jei bankas nepagrįstai vengia ar atsisako priimti indėlį, tai kita šalis turi teisę pagal LR CK 6.184 str. 4 d. kreiptis į teismą ir prašyti įpareigoti banką priimti indėlį bei atlyginti galimus dėl vengimo patirtus nuostolius (išsamiau apie banko indėlio kaip viešosios sutarties sudarymo ypatumus kalbama kitame skyriuje). Taigi nors indėlis dar nėra perduotas, ir realinės sutarties šalininkų nuomone, sutartis dar nėra sudaryta, tačiau šalims jau kyla atsakomybė. Atkreiptinas dėmesys į „Hansabanko“ 2.4 p., jog jei indėlininkas perduoda tik dalį, o ne visą indėlį sudarančią sumą, tai tokia sutartis yra laikoma nesudaryta ir bankas esantį indėlio likutį perveda asmeniui į nurodytą sutartyje sąskaitą. Jei laikytumėmės realinės sutarties šalininkų nuomonės ir sutartį laikytumėme nesudaryta, tai iš esmės asmuo, bankui negrąžinus asmeniui jau įneštos indėlio sumos, neturėtų pagrindo išsireikalauti minėto indėlio likučio, nes sutartis yra laikoma nesudaryta. Taip pat būtina atkreipti į „Hansabanko“ standartinės terminuotojo indėlio sutarties 3.1 punktą, kurio analizė leidžia pagrįstai teigti, jog realus indėlio perdavimas yra reikšmingas ne tiek banko indėlio sutarties sudarymo momentui, kiek pačiam indėlio laikymo terminui, kuris yra reikšmingas nustatant, kuriam laikui indėlininkas perduoda indėlį bankui, ir kuris yra svarbus pradedant skaičiuoti palūkanas.

Taigi, vadovaujantis aukščiau išdėstytais argumentais, seka išvada, jog nepagrįsta banko indėlio sutartį vienareikšmiškai vertinti tik kaip realinį sandorį, nes sutartis turi akivaizdų konsensualinį pobūdį, o indėlio įnešimas yra neatsiejama depozito sutarties dalis. Taigi būtų pagrįsta depozito sutartį tuo atveju, jei indėlininkas neįneša ar įneša tik dalį indėlio sumos, laikyti sudaryta, bet neįsigaliojusia, kadangi nėra įvykdyta esminė sutarties sąlyga – indėlio

⁴² Ambrasienė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. Prievolių teisė: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P. 531.

⁴³ AB banko „Hansabankas“ klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosios sąlygos // <http://www.hansa.lt/apie293.html>; prisijungimo laikas: 2006-10-14.

perdavimas bankui - lemianti indėlio nuosavybės teisės perėjimą bankui. Prof. Georg Bitter⁴⁴ taip pat pažymi, kad depozito kaip konsensualinės sutarties (*vok. Konsensualvertrag*) sudarymas turi būti nagrinėjamas realinės sutarties teorijos (*vok. Realvertragstheorie*) kontekste. Konsensualinio banko sutarties pobūdžio neneigia ir Michel Bertram, kuris nurodo, jog „banko indėlio sutartis laikoma sudaryta nuo šalių susitarimo ir pinigų perdavimo bankui momento“⁴⁵. Tačiau nors nurodydamas, jog vis dėlto banko indėlio sutartis yra analizuojamas kaip realinis sandoris (*vok. Realvertrag*), jis pripažįsta šį dualistinį ryšį, sąlygojantį depozito sutarties įsigaliojimą.

Apibendrinant aukščiau išdėstyta teisinę analizę, pažymėtina, jog negalima atmesti nei realinės, nei konsensualinės banko indėlio sutarties teorijos, o jas vertinti kaip viena kitą papildančiomis. Banko indėlio traktavimas vien tik realiniu sandoriu šiuolaikinių banko sandorių kontekste būtų per siauras. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. kovo 5 d. nutartyje „Dėl indėlio sutarties“ nagrinėtas dar 1993 m. sudarytų terminuotojo indėlių sutarčių galiojimo klausimas, taikyti tuo metu galioję specialūs Lietuvos banko valdybos dokumentai, kuriais, atsižvelgiant į tuo metu buvusią situaciją po Nepriklausomybės atkūrimo, siekta sureguliuoti bankų veiklą ir užtikrinti piniginių sandorių stabilumą, todėl, atsižvelgiant į šias ekonomines sąlygas, buvo pagrįsta banko indėlio sutartį vertinti kaip realinį sandorį, siejant jo sudarymą su realiu piniginių lėšų perdavimu bankams. Taigi galima daryti išvadą, jog banko indėlio sutartis turėtų būti vertinama kaip konsensualinė sutartis, turinti realinio sandorio pobūdį. Šiai nuomonei pritariama ir užsienio valstybių praktikoje⁴⁶.

2.4 Banko indėlio sutarties teisinis santykis su paskolos ir pasaugos institutais

Kaip nurodo M. M. Агарков⁴⁷, vieni autoriai depozito sutartį laiko pasaugos, dar kiti – paskolos sutartimi, tačiau išėities tašku reikia laikyti teiginį, jog bankas indėlio atveju prisiima prievolę grąžinti klientui tą pačią pinigų sumą, sudariusią indėlį, bet ne tuos pačius piniginius vienetus. Taigi banko indėlio sutarties teisinė prigimtis bus atskleidžiama per jos teisinį santykį su pasaugos ir paskolos sutartimis.

⁴⁴ <http://www.bankrecht.uni-mannheim.de>; prisijungimo laikas: 2006-10-12.

⁴⁵ Bertram M. Kontokorrent und Depositengeschäft im französischen Recht. Frankfurt am Main: Metzner, 1968. S. 115.

⁴⁶ Fikentscher, W. Schuldrecht. Berlin: Walter de Gruyter, 1997. S. 48.

⁴⁷ Агарков, М. М. Основы банковского права. Москва: БЕК, 1994. С. 65.

2.4.1 Banko indėlio sutarties santykis su pasaugos sutartimi

Tiek vokiečių, tiek rusų autorių veikaluose nurodoma, jog banko indėlio sutarties ištakos seka iš jau romėnų teisėje žinotos pasaugos sutarties. Nors šiuolaikinėje teisės literatūroje dauguma autorių sutaria, jog banko indėlio sutartys priklauso savarankiškų sutarčių rūšims, visgi yra būtina aptarti depozito sutarties ryšį su pasaugos sutartimi. Pagal romėnų teisę saugojimui buvo perduodami ne tik individualiais požymiais apibūdinti (nepakeičiami) daiktai, bet ir pakeičiami daiktai (pinigai), t.y. saugotojas turėdavo gražinti ne tuos pačius, o tik to paties kiekio, kokybės ir rūšies daiktus. Sutartis, kurios pagrindu pinigai būdavo perduodami jų neindividualizavus ir saugotojas turėdavo gražinti tik tokią pat pinigų sumą, buvo apibrėžiama kaip *depositum irregulare*. Tačiau tiek rusų (Алексей Николаевич Гувев), tiek vokiečių (Hans - Peter Schwintowski, Frank A. Schäfer) teisininkai sutartinai tvirtina, jog nors yra aiškus genetinis istorinis ryšys tarp pasaugos ir banko indėlio sutarčių, pasaugos sutarčių nuostatos nėra taikomos depozito sutarčiai.

Prievolių teisės vadovėlyje⁴⁸ nurodoma, jog vienas iš požymių, kodėl pakeičiamųjų daiktų pasaugos sutarties nuostatos (LR CK 6.835 str.) yra netaikomos depozito sutarčiai, yra tas, jog saugotojas pagal LR CK 6.844 str. gali sumaišyti tarpusavyje tik kitų davėjų analogiškus daiktus, bet neturi teisės sumaišyti saugomų daiktų su savaisiais. Tačiau tai nėra vienintelis požymis, skiriantis pakeičiamų daiktų pasaugos ir depozito sutartis. Sisteminiu būdu vertinant šias sutartis seka pagrįsta išvada, jog šios sutartys yra skirtingos tiek savo objektais, tiek savo esme. Kaip jau buvo minėta, banko indėlio sutarties pagrindu surinkti pinigai yra išleidžiami į pinigų apyvartą, banko indėliai priskirtini prie finansinio reguliavimo instrumentų, taigi banko indėlio sutarties tikslas nėra surinktų pinigų saugojimas, kaip yra pasaugos sutarties atveju, kurios tikslas – gražinti davėjui išsaugotą daiktą. Banko pareiga yra užtikrinti, kad indėlininkui būtų gražinti jo įnešti indėliai. Rusų teisės literatūroje⁴⁹ nurodoma, jog indėlių saugojimui kaip vienam iš banko veiklos tikslų būtų galima suteikti tik ekonominę, o ne juridinę prasmę, nes net depozito sutarties sampratoje, pateiktoje Rusijos Federacijos civilinio kodekso 834 str. 1 d. nėra nurodomas joks saugojimo elementas, t.y. net neužsimenama apie banko pareigą saugoti piniginius indėlininko įnašus, kai tuo tarpu įstatymiškai pasaugos sutartimi saugotojas įsipareigoja saugoti davėjo jam perduotą daiktą ir gražinti jį išsaugotą. Kad pasaugos sutarties ir banko indėlio sutarties skirtingumą galima apibrėžti per skirtingus šių sutarčių tikslus patvirtina

⁴⁸ Ambrašenė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. Prievolių teisė: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P. 532.

⁴⁹ Гражданское право: учебник / под редакцией А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. Москва: Проспект, 1998. С. 446.

ir vokiečių teisininkas Armin Lünterbusch⁵⁰, kuris nurodo, jog pasaulio sutartimi davėjas siekia atgauti išsaugotą pasaulio objektą, tuo tarpu depozito sutartimi indėlininkas siekia gauti pelno už banko naudojimąsi indėlio pinigais, t.y. siekia gauti palūkanas už indėlį. Taigi vien jau savo esme banko indėlio sutarties negalima tapatinti su pasaulio sutartimi.

Banko indėlio sutarties dalykas yra indėlis, t.y. pinigų suma, tačiau nors pakeičiamų daiktų saugojimo sutarties dalyku taip pat gali būti pinigai, šių sutarčių „pinigams“ netaikytinas vienodas teisinis statusas. Civilinės teisės doktrinoje pinigai gali būti suprantami dviem aspektais: kaip daiktas *res* ir kaip suma. Pinigų kaip daikto samprata yra susijusi tik su grynaisiais pinigais, kurie laikomi *res corporalis* ir arba patys turi tam tikrą objektyvią vertę, t.y. medžiagos, iš kurios pagaminti, vertę, arba tam tikrą subjektyvią vertę, kuri suteikiama visuomenės sutarimu⁵¹. Tačiau, kaip nurodo prof. V. Mikelėnas, „pinigai yra visuotinė civilinės apyvartos, t.y. mainų priemonė ir tuo skiriasi nuo kitų daiktų, apibūdinamų rūšiniais požymiais“⁵². Vadovaujantis dr. V. Toločko nuomone⁵³ dėl pinigų kaip sumos abstraktesnio pobūdžio, lyginant su pinigais kaip *res*, sektų išvada, jog banko indėlio sutartyje pinigams yra priskirtinas pinigų kaip sumos teisinis aspektas, nes pinigai kaip suma yra savarankiškas teisiųjų santykių objektas dėl savo abstraktesnio negu pinigai kaip *res* pobūdžio ir tuo iš esmės skiriasi nuo pinigų pakeičiamųjų daiktų saugojimo sutartyje. Iš esmės analogiška nuostata sutinkama ir Vokietijos sutarčių teisėje, štai prof. Wolfgang Fikentscher nurodo, jog banko prievoliniuose piniginiuose sandoriuose pinigai yra traktuojami kaip mokėjimo priemonė, bet ne kaip prekė⁵⁴.

Taip pat pažymėtina, jog banko indėlio sutarties priskyrimas prie banko sandorių taip pat lemia skirtingą depozito ir pakeičiamų daiktų pasaulio sutarčių reglamentavimą, indėlininkų ir pasaulio davėjų apsaugos nuo pinigų praradimo lygį (bankų indėliai yra privalomai draudžiami LR Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta tvarka).

Pasak vokiečių prof. Hans - Peter Schwintowski, „pasaulio sutarties nuostatos tikrajam pinigų saugojimui (*vok. echte Verwahrung von Geld*) taikomos tik išimtiniais atvejais, kai, pavyzdžiui, yra saugomos piniginių monetų kolekcijos“⁵⁵. Tačiau nors šios monetos ir galiotų civilinėje apyvartoje kaip teisėta atsiskaitymo priemonė, vis dėlto monetos būtų vertinamos ne kaip pinigai, bet kaip individualiais požymiais apibrėžti daiktai.

⁵⁰ Lünterbusch A. Die privatrechtlichen Auswirkungen des Gesetzes über das Kreditwesen auf Einlagen- und Kreditgeschäfte. Köln, 1968. S. 48.

⁵¹ Toločko V. Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais teisinė prigimtis // Jurisprudencija: LTA mokslo darbai. T. 16 (8). Vilnius, 2000. P. 181.

⁵² Mikelėnas V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002. P. 182.

⁵³ Toločko V. Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais teisinė prigimtis // Jurisprudencija: LTA mokslo darbai. T. 16 (8). Vilnius, 2000. P. 181.

⁵⁴ Fikentscher, W. Schuldrecht. Berlin: Walter de Gruyter, 1997. S. 160.

⁵⁵ Schwintowski, Hans-Peter. Bankrecht : commercial banking, investment banking / von Hans-Peter Schwintowski und Frank A. Schäfer. Köln ; Berlin ; Bonn ; München : Heymanns, 2004. 2.Aufl. S. 95.

Taigi, vadovaujantis aukščiau išdėstyta banko indėlio ir pasaugos sutarties santykio analize, banko indėlio sutartis nepriskiriama specialiosioms pasaugos sutarties rūšims. Prie pasaugos sutarčių rūšių, pasak rusų autoriaus Михаил Исаакович Брагинский⁵⁶, yra priskiriama saugojimo sutartis lombarde, daiktų saugojimas drabužinėse, saugojimo sutartis viešbutyje, vertybių saugojimas banko seife ir kt.

2.4.2 Banko indėlio sutarties santykis su paskolos sutartimi

Dar prieš pusamžį banko indėlio sutartis Rusijos teisėje buvo laikoma specifine paskolos rūšimi ar pasaugos ir paskolos sutarčių elementus subendrinančia sutartimi⁵⁷. Šių laikų rusų teisės mokslininkai neapsiriboja depozito sutartį vertinti vien tik kaip paskolos sutarties rūšį. Banko indėlio sutarties ir paskolos sutarties ryšys vaizdžiai apibūdinamas Rusijos teisės literatūroje, jog „savo šaknimis banko indėlio sutartis siekia paskolos sutartį ir įteisina kreditinius santykius tarp banko (skolininko) ir indėlininko (kreditoriaus)“⁵⁸. Tačiau nei Rusijos, nei Lietuvos Civiliniame kodekse nenurodoma jokių paskolos sutarties nuostatų taikymo banko indėliui galimybių. Tiek banko indėlio, tiek paskolos sutartis vienija vienas esminių požymių, jog nuosavybės teisė yra perduodama skolininkui, tačiau esminis skirtumas čia pasireiškia tame, jog depozito sutarties atveju skolininku yra bankas ar kita kredito įstaiga, tuo tarpu paskolos sutarties atveju skolininku yra paskolos gavėjas. М. М. Арапов taip pat nurodo, jog skiriasi ne tik šių sutarčių skolininkai ir kreditoriai, bet ir kapitalo - indėlio ar paskolos - buvimo vieta, t.y., paskolą sudarančios lėšos yra naudojimui perduodamos paskolos gavėjui, o depozito sutartimi nuosavybės teisė į indėlį yra perduodama bankui. Taip pat banko indėlio sutarčiai yra priskirtini tokie ypatumai, kurie nebūdingi paskolos sutarčiai: fizinio asmens sudaryta depozito sutartis yra pripažįstama viešąja sutartimi, taikomos vartotojų teisės ginančios nuostatos, indėlių imperatyvus draudimas ir kt. Tai leidžia teigti, kad banko indėlio sutartis gali būti laikoma specifine paskolos sutarties rūšimi, tačiau vis dėlto pažymima, jog „kai banko indėliai gana išsamiai reglamentuojami įstatymu, toks banko indėlio sutarties kvalifikavimas turi daugiau teorinę reikšmę“⁵⁹.

Vertinant banko indėlio ir pinigų paskolos sutarties santykį Vokietijoje reikia pažymėti, jog Vokietijos sutarčių teisėje sutinkama nuomonių, jog depozito sutartis pripažįstama specifine paskolos sutarties rūšimi. Kaip nurodo Hans-Peter Schwintowski, „civilinės teisės prasme

⁵⁶ Брагинский М. И. Договорное право. Москва: Проспект, 2002.

⁵⁷ Вильянский С.И. Кредитно-расчетные правоотношения. Харьков, 1955. С.16.

⁵⁸ Гражданское право: учебник / под редакцией А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. Москва : Проспект, 1998. С. 446.

⁵⁹ Ambrašenė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. Prievolių teisė: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P. 533.

terminuotojo banko indėlio atveju yra kalbama apie paskolą, kuri suėjus nustatytam terminui turi būti gražinama⁶⁰. Panaši nuostata yra išdėstoma ir kitų teisininkų veikaluose⁶¹, jog terminuotasis banko indėlis, jį kvalifikuojant civilinės teisės kontekste, suprantamas kaip paskola, kuri paskolos davėjui pareikalavus arba suėjus nustatytam terminui, yra gražinama paskolos davėjui, t.y. indėlininkui. Tačiau būtina atkreipti dėmesį, Vokietijos autoriai pinigų paskolos sutarties nuostatų taikymą diferencijuoja pagal banko indėlio rūšį, t.y. pinigų paskolos sutarties nuostatos taikytinos tik terminuotojo banko indėlio sutarčiai, tuo tarpu taupomieji indėliai (*vok. Spareinlagen*) kvalifikuojami kaip ypatinga depozito rūšis, kuriai taikomos KWG nuostatos, Taupomųjų kasų teisės aktai (*vok. Sparkassenverordnung*), Taupymo apyvartos sąlygos (*vok. Bedingungen über den Sparverkehr*) ir kt. Tačiau būtina pažymėti, jog nors Vokietijoje dalis autorių laiko banko indėlio sutartį paskolos sutartimi, vis dėlto teisės literatūroje sutinkamas disputas nepateikia vienareikšmio atsakymo dėl banko indėlio sutarties teisinės prigimties, tačiau manytumėme, jog yra vertinga atsižvelgti į vokiečių prof. Michel Bertram⁶² išsakytą mintį, jog turėtų būti daroma išvada, kad depozito sandoris yra atskiros rūšies sutartis, priklausanti banko sandorių grupei, o jei depozito sandoris būtų traktuojamas kaip paskola ar pasauga, tai specialus depozito sandorio reglamentavimas būtų beprasmis, todėl paskolos ar pasaugos nuostatų taikymas depozito sandoriui yra neleidžiamas ir negalimas.

2.5 Indėlio nuosavybės teisės perėjimas sudarant banko indėlio sutartį

Siekiant išsamiai atskleisti šio baigiamojo magistro darbo temą, yra būtina išanalizuoti, kokius teisinius padarinius indėlininko ir banko ar kitos kredito įstaigos teisių apimtyje sukelia banko indėlio sutarties sudarymas.

Jau iš LR CK 6.892 str. 1 d. pateiktos banko indėlio sutarties sąvokos seka aiški veiksmų seka: indėlininkas *perduoda* indėlio lėšas, o bankas ar kita kredito įstaiga jas *priima*, taigi banko indėlio sutarties sudarymas remiasi tarp šalių įvykusio indėlio *perdavimo-priėmimo* momentu, kuris sąlygoja šalių teisių ir pareigų apimtį bei pačių šalių teisinės padėties pokyčius. Indėlininkas yra laikomas indėlio piniginių lėšų savininku ir nuosavybės teisės turėtoju tik iki indėlio perdavimo bankui momento, nuo kurio bankas įgyja nuosavybės teisę į asmens perduotą indėlio sumą ir prievolę gražinti to paties dydžio indėlį ir išmokėti nustatytas palūkanas. Indėlio sutartimi pasikeičia šalių teisinė padėtis, t.y. indėlininkas, turėjęs absoliučią nuosavybės teisę į

⁶⁰ Schwintowski, Hans-Peter. Bankrecht : commercial banking, investment banking / von Hans-Peter Schwintowski und Frank A. Schäfer. Aufl 2. München: Heymanns, 2004. S. 95.

⁶¹ Schimansky H., Bunte J. H., Lwowski H. Bankrechts-Handbuch. Band II. München: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 2000. S. 1470.

⁶² Bertram M. Kontokorrent und Depositengeschäft im französischen Recht. Frankfurt am Main: Metzner, 1968. S. 160.

indėlių sudarančias pinigines lėšas, netenka nuosavybės teisės, kurią perduoda bankui ar kitai kredito įstaiga, o ši tampa indėlio savininku ir įgyja teisę disponuoti indėlio lėšomis savo finansinėje veikloje. Tačiau tai nėra įprastas nuosavybės teisės perdavimas, nes banko įgyta nuosavybės teisė į indėlių pasižymi tam tikrais ypatumais. Indėlininkas, nors ir perduoda nuosavybės teisę bankui, bet vis dėlto išlaiko indėlio atšaukimo teisę, t.y. nepaisant indėlio rūšies, kredito įstaiga privalo išmokėti visą ar dalį indėlio pagal pirmą indėlininko pareikalavimą, o priešingai numatanti sąlyga yra niekinė (LR CK 6. 895 str. 3 d.).

Vokietijos teisės literatūroje⁶³ sutinkama skirtingų realinio ir konsensualinio sandorio šalininkų nuomonių dėl nuosavybės teisės kredito įstaigai perėjimo momento. Realinio sandorio atstovų nuomone, nuosavybės teisė pereina ne sutarties pagrindu, o tik nuo indėlio perdavimo bankui momento. Tuo tarpu konsensualinio sandorio šalininkai nurodo, jog jau pati banko indėlio sutartis suteikia bankui indėlio savininko teises. Vokietijos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, jog banko indėlio sutarties pagrindu indėlininkas įgyja į banką ar kitą kredito įstaigą nukreiptą indėlio (taip pat jam priklausančių palūkanų išmokėjimo) grąžinimo reikalavimo teisę⁶⁴. Ši nuostata literatūroje vertinama konsensualinio sandorio šalininkų naudai, jog tiek indėlininkas įgyja reikalavimo teisę grąžinti jam indėlių ir išmokėti palūkanas, tiek kredito įstaiga įgyja nuosavybės teisę į indėlių depozito sutarties pagrindu.

Tačiau pagrįsta ir realinio sandorio atstovų nuomonė, jog nuosavybės teisė įgyjama nuo pinigų perdavimo-priėmimo momento, esą negalima įgyti nuosavybės teisės į indėlių, kol nėra dar perduotas pats indėlis kaip nuosavybės teisės objektas. Išėities tašku šiame teoriniame dispute galėtų būti rusų teisės literatūroje⁶⁵ išdėstyta mintis, jog bankui nuosavybės teisė pereina priėmus indėlių grynais pinigais ar įskaičius pervedimu perduotas indėlio pinigines lėšas, kai tuo tarpu indėlininko įgyjama indėlio grąžinimo reikalavimo teisė jau išplaukia iš pačios depozito sutarties. Taip pat pažymima, jog indėlininko teisė į indėlio pinigines lėšas, perduotas bankui, yra ne daiktinė, bet prievolinė teisė. Taigi apibendrinant aukščiau išdėstytus argumentus yra pagrįsta vokiečio prof. Michel Bertram išvada, jog „sutartis yra teisinis pagrindas atlikti indėlio perdavimą-priėmimą, bet nuosavybė bankui pereina ne sutarties pagrindu, bet per indėlio perdavimą, kuris atliekamas depozito sutartyje numatytais sąlygomis“⁶⁶. Taigi indėlio perdavimo-įgijimo momentas yra pripažįstamas teisiniu pagrindu bankui disponuoti banko indėlių piniginių lėšomis.

⁶³ Bertram M. Kontokorrent und Depositengeschäft im französischen Recht. Frankfurt am Main: Metzner, 1968. S. 155- 156.

⁶⁴ Beschluss des IX. Zivilsenats vom 24.7.2003 - IX ZB 4/03 // www.bundesgerichtshof.de; prisijungimo laikas: 2006-10-18.

⁶⁵ Гражданское право: учебник / под редакцией А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. Москва: Проспект, 1998. С. 447.

⁶⁶ Bertram M. Kontokorrent und Depositengeschäft im französischen Recht. Frankfurt am Main: Metzner, 1968. S. 156.

Nors indėlininkas ir praranda nuosavybės teisę į indėlį, jis išlaiko *indėlio pareikalavimo teisę*, kuri, autorės nuomone, suvaržo banko ar kitos kredito įstaigos įgytą nuosavybės teisę į indėlį, nes indėlio piniginių lėšų naudojimas ir disponavimas jomis turi būti nutrauktas pagal pirmą indėlininko pareikalavimą. Tačiau, kaip nurodo vokiečių teisės literatūroje, „klientas nuo indėlio perdavimo momento nebėra daugiau indėlio savininkas, o turi tik į banką nukreiptą teisinį prievolinį reikalavimą dėl indėlio gražinimo, kuris banko bankroto atveju nesuteikia jokių pirmarūšių ar privilegijuotų reikalavimo teisių“⁶⁷. Pažymėtina, jog vadovaujantis LR Bankų įstatymo⁶⁸ 87 str., indėlininkų reikalavimai yra tenkinami antrąja eile iš šešių galimų (tiksliau ne pačių indėlininkų, bet valstybės įmonės Indėlių ir investicijų draudimas reikalavimai dėl išlaidų, susijusių su draudimo išmokų pagal Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą banko indėlininkams išmokėjimu).

Taigi asmuo, sudaręs banko indėlio sutartį, praranda sutartyje nustatytam laikotarpiui nuosavybės teisę į perduotus pinigus, tačiau taip pat įgyja reikalavimo teisę juos susigrąžinti, tuo tarpu bankas ar kita kredito įstaiga, priėmusi indėlį, įgyja piniginę prievolę sugrąžinti priimtą indėlį ir priskaičiuotas palūkanas. Taip asmuo banko indėlio sutarties pagrindu susiklosčiusiame prievoliniame teisiniame santykiyje tampa kreditoriumi, o bankas – skolininku.

⁶⁷ Bertram M. Kontokorrent und Depositengeschäft im französischen Recht. Frankfurt am Main: Metzner, 1968. S. 116.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos bankų įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.

III. BANKO INDĖLIO SUTARTIES SUDARYMO TEORINIAI IR PRAKTINIAI ASPEKTAI

3.1 Banko indėlio sutarties sudarymo etapai

Banko indėlio sutartis yra viena iš sutarčių rūšių, kurios sudarymui yra taikomos ne tik specializuotos banko sandorių taisyklės, bet ir bendrosios sutarčių teisės nuostatos. Kad būtų galima šiame magistro baigiamajame darbe pateikti išsamią banko indėlio sutarties sudarymo problematiką, autorės pasirinkimu taip pat bus nagrinėjama „Ūkio banko“ depozito sutarčių sudarymo procedūros. Jau ankstesniame skyriuje buvo pateikta, jog banko indėlio sutartis laikytina konsensualine sutartimi, turinti realinio sandorio bruožų, taigi ir sudaryta banko indėlio sutartis laikoma nuo jos pasirašymo momento. Tačiau kokia yra depozito sutarties sudarymo procedūra, kokie šalių vykdomi veiksmai sąlygoja sutarties sudarymą, kokiu būdu sudaroma sutartis – yra esminiai klausimai, kurių atsakymai atskleis depozito sutarties sudarymo procesą.

Vadovaujantis bendrosiomis LR CK sutarčių sudarymo nuostatomis, banko indėlio sutartis yra sudaroma fiziniam ar juridiniam asmeniui akceptuojant banko ar kitos kredito įstaigos pateiktą viešąją ofertą sudaryti depozito sutartį. Vertinant teisiniu aspektu, oferentas, šiuo atveju bankas, pateikdamas informaciją kaip padėti indėlius į banką ir už tai gauti palūkanas banko išleistuose informaciniuose bukletuose ar brošiūrose, interneto tinklapyje, iš esmės viešai neapibrėžtam fizinių ir juridinių asmenų ratui siūlo sudaryti indėlio sutartį. Vokietijos teisės literatūroje nurodoma, jog šalių sutikimas sudaryti sutartį išreiškiamas per šalių valios pateikimą, išaiškinimą, vadinamą *Willenserklärung*, kuris yra būtina sutarties sudarymo prielaida. *Eine Willenserklärung* yra apibūdinama kaip valios pavišėjimas, kuriuo siekiama teisinių pasekmių⁶⁹. *Eine Willenserklärung* susideda iš dviejų elementų, t.y., valios ir jos pavišėjimo, kas ir daro *Willenserklärung* galiojančią. Išnagrinėjus „Ūkio banko“ platinamą informaciją apie indėlius banke, galima pagrįstai teigti, jog ši informacija yra pakankamai apibrėžta, t.y., nurodomos esminės indėlio sutarties sąlygos: indėlio valiuta, minimali indėlio suma, indėlio terminai, palūkanų dydis, kas nurodo aiškiai išreikštą banko valią, siūlymą sudaryti indėlio sutartį, o tai leidžia teigti, jog, kalbant Vokietijos teisės terminais, banko *Willenserklärung* yra galiojanti. Taigi viešoji oferta sudaryti depozito sutartį iš esmės yra nuolat galiojanti, tęstinio pobūdžio, nuolat prieinama plačiam subjektų ratui, o tai sąlygoja indėlių priėmimo kaip vienos iš bankų finansinės veiklos formų nuolatinis pobūdis.

Asmuo, norintis sudaryti indėlio sutartį pagal banko viešojoje ofertoje pateiktas sąlygas, kreipiasi į banką su tokiu prašymu ir taip išreiškia savo valią sudaryti sutartį, t.y., akceptuoja

⁶⁹ Medicus, D. Allgemeiner Teil des BGB / 7 neubearb. Aufl. Heidelberg: Müller, 1997. S. 99.

banko viešąją ofertą, taigi pagal Vokietijos teisę asmuo pateikia kredito įstaigai savo *Willenserklärung*. Pažymėtina, jog vokiečių teisės literatūroje nurodoma, jog teisine prigimtimi tiek oferta, tiek akceptas yra laikomi vienašaliais sandoriais (*vok. einseitige Rechtsgeschäfte*), kadangi yra išreiškiami vienpusė valia, kurios pakanka sandoriui sudaryti, ir teisinės pasekmės seka būtent vienašalės valios pagrindu⁷⁰. Po banko ir asmens valios išreiškimo seka eilė veiksmų, kurie būtini, kad būtų sudaryta banko indėlio sutartis.

Autorė siūlo išskirti šiuos banko indėlio sutarties sudarymo etapus:

- Banko oferta – kaip viešas pasiūlymas sudaryti banko indėlio sutartį;
- Asmens akceptas – kaip sutikimas su pasiūlymu sudaryti depozito sutartį;
- Indėlininko ar įgalioto asmens tapatybės ir atstovavimo pagrindo nustatymas;
- Reikalingų banko sąskaitų atidarymas;
- Depozito sutarties pasirašymas;
- Indėlio įnešimas;

Pažymėtina, jog sutarčių teisės teorijoje yra išskiriami du sutarčių sudarymo būdai, t.y., su dalyvaujančiais ir su nedalyvaujančiais asmenimis⁷¹, taigi depozito sutartis gali būti sudaryta tiesiogiai asmeniui atvykus į banką ar kredito įstaigą arba netiesiogiai - sudarant banko indėlio sutartį elektroninių technologijų pagalba, t.y., internetu. Tad pirmiausia bus pateikiama indėlio sutarties sudarymo procedūra tiesioginiu būdu.

3.1.1 Indėlininko tapatybės nustatymo reikšmė ir ypatumai

Viena iš būtinų sąlygų, norint sudaryti banko indėlio sutartį, yra banko pareiga nustatyti asmens tapatybę. LR Pinigų prevencijos įstatymo⁷² 10 str. 1 d. yra imperatyviai įtvirtinta, jog finansų įstaigos, priimdamos indėlius, sudarydamos sutartis su klientu privalo nustatyti kliento tapatybę, dalyvaujant pačiam klientui arba jo įgaliotam atstovui. „Ūkio banke“ yra nustatyta, jei klientas yra fizinis asmuo, tai norėdamas sudaryti indėlio sutartį ir indėlio sąskaitą banke, jis turi pateikti asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus, jei klientas yra juridinis asmuo, tai juridinio asmens įgaliotas atstovas turi pateikti asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus, nes imperatyviai banko yra nustatyta, jog banko indėlio sutartis gali būti sudaryta tik su nustatytos tapatybės asmeniu. Kaip nurodo vokiečių prof. Michel Bertram, „atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, jei neatliktas tapatybės nustatymas sąlygojo žalos atsiradimą, galimas nuostolių

⁷⁰ Larenz K., Wolf, M. Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts. München: Beck, 1997. S. 433.

⁷¹ Брагинский, М. И., Витрянский В. В. Договорное право: общие положения. Москва: Статут, 1997. С. 155.

⁷² Lietuvos Respublikos pinigų prevencijos įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr. 117-5318.

atlyginimo reikalavimas dėl banko aplaidumo⁷³, todėl bankai, stengdamiesi išvengti minėtų nuostolių, gana išsamiai nustato tapatybės nustatymo tvarką ir pateikiamų dokumentų sąrašą. Netinkamo asmens identifikavimo sąlygotos žalos atlyginimą patvirtino Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2001 m. birželio 13 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-645/2001. Trumpai apie bylos esmę:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, atmesdamas banko „Snoras“ kasacinį skundą, konstatavo, jog aiškinant banko išpareigojimą išsaugoti indėlį, turi būti vadovaujama nuostatomis, jog bankas veiks su tokiu atidumu ir rūpestingumu laipsniu, jog banku bus pasitikima, kad patikėtos lėšos bus išsaugotos. Apibūdinant banko komercinę veiklą buvo pažymėta, kad jis verčiasi indėlių ir kitų gražintinų lėšų priėmimu, prisiimdamas su tuo susijusią riziką. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atmetė kasacinio skundo motyvus, esą banko darbuotojai, vizualiai sulyginę ir įsitikinę parašų sutapimu su pavyzdiniais kliento parašais, padarė viską, kas įmanoma, kad kliento pinigai nebūtų prarasti, nurodydamas, jog pateiktame įgaliojime nebuvo net nurodymo apie įgaliojimą duodančio asmens asmenybės nustatymą pas notarą, nenumatyta disponavimo indėliu teisė, o dokumento su trūkumais priėmimas ir operacijų pagal jį vykdymas, vertintinas kaip klaida. Apsiribojimas tik vienu būdu nustatyti kliento tapatumą, kai buvo prielaidų pareikalauti papildomų duomenų, jų nereikalavimas, vertinami kaip banko nepakankamas atidumas ir rūpestingumas, kuris turi būti ypatingas vykdant banko operacijas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat pažymėjo, jog bankas, ypatingai atidžiai ir rūpestingai veikdamas, atsižvelgdamas į jam taikytiną atsakomybę už mažiausią klaidą ar neapsižiūrėjimą privalo savo veiklą organizuoti taip, kad patikėtos lėšos būtų išsaugotos, o nustatytos pareigos nevykdymas, šiuo atveju netinkamas asmens identifikavimas yra teisinės pareigos pažeidimas, sąlygojantis indėlininko reikalavimo atlyginti nuostolius pagrįstumą⁷⁴.

Taigi indėlio gražinimas ir nustatytų palūkanų išmokėjimas galimas tik pačiam indėlininkui ar įgaliotam asmeniui. Šiuo atveju bankas turi asmens tapatybės ar įgaliojimo tikrumo nustatymo pareigą, kurios netinkamas įvykdymas (pinigai išmokėti ne pačiam indėlininkui ar indėlininko įgaliotam asmeniui) sąlygoja banko prievolę atlyginti indėlininkui atsiradusią žalą.

Kliento tapatybei nustatyti būtinų dokumentų sąrašas yra nurodyta LR Vyriausybės 2004 m. liepos 22 d. nutarime Nr. 930⁷⁵, tai būtų vardas, pavardė, asmens kodas, leidimų nuolat ar laikinai gyventi Lietuvoje numeris ir galiojimo laikas, paso ar jį atitinkančio kelionės dokumento numeris, jo išdavimo vieta ir data, juridinių asmenų pavadinimas, teisinė forma, buveinė, kodas, registravimo pažymėjimo numeris, išdavimo data ir kt. Neprieštaraujant šioms nuostatomis, bankai nustato indėlininkų tapatybės nustatymo tvarką, tad toliau apibendrinant išskirtina keletas „Hansabanko“ ir „Ūkio banko“ tapatybės nustatymo sąlygų. Pažymėtina, jog pateikiamos tapatybės nustatymo nuostatos ne tik sudarant depozito ar banko indėlio sąskaitos

⁷³ Bertram M. Kontokorrent und Depositengeschäft im französischen Recht. Frankfurt am Main: Metzner, 1968. S. 115.

⁷⁴ Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-645/2001 // http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=11651; prisijungimo laikas: 2006-10-22.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. liepos 22 d. nutarimas Nr. 930 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 3 d. nutarimo Nr. 1331 „Dėl kliento tapatybės nustatymo bei informacijos apie operacijas pinigais pateikimo tvarkos“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 115-4303.

sutartis, bet taip pat ir tvarkant indėlio sąskaitą nepilnamečių indėlininkų atveju, nes pagal LR CK 2.8 str. 4 d. nepilnamečiams nuo 14 iki 18 metų amžiaus yra suteikiama teisė padėti į kredito įstaigas indėlius ir jais disponuoti.

Identifikuojant fizinį asmenį yra nustatomas asmens vardas, pavardė, asmens kodas ar gimimo data, gyvenamoji vieta, tapatybę patvirtinančio dokumento (pasas, asmens tapatybės kortelė, leidimas laikinai ar nuolat gyventi Lietuvoje) išdavimo data ir numeris. Identifikuojant juridinį asmenį yra nustatomas jo pavadinimas ir kodas, buveinės registracijos vieta pagal jo registracijos pažymėjimą, įstatus.

Kai indėlio sutartį sudaro keletas asmenų, jie yra laikomi bendrasavininkais ir visi privalo pasirašyti po sutartimi, o prie parašų yra nurodoma būtina sąlyga, t.y. ar operacijos su lėšomis atliekamos su vieno iš bendrasavininkų parašu, ar su visų bendrasavininkų parašais.

Pažymėtina, jog banko indėlio sutartį gali sudaryti ir nepilnamečiai asmenys, tačiau jiems yra taikomos LR CK reglamentuotos riboto veiksnumo bei globos ir rūpybos nuostatos. Už nepilnametį iki 14 metų amžiaus indėlio sutartį jo vardu pasirašo abu tėvai ar globėjai. Vienas iš tėvų sutartį gali pasirašyti tuo atveju, jei kitas iš jų miręs, atimtos tėvystės (motinystės) teisės, tėvai išsituokę (šiuo atveju indėlio sąskaitą tvarko tas iš tėvų, kuriam teismo sprendimu paliktas nepilnametis) arba jeigu tai vieniša motina. Visais šiais atvejais bankas turi įsitikinti duomenų tikrumu, t.y. indėlininkas turi pateikti mirties ar ištuokos liudijimą, teismo sprendimą dėl tėvystės ar motinystės atėmimo arba vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, vaiko gimimo liudijimą.

Nepilnamečio nuo 14 iki 18 metų indėlio sąskaitą tvarko tėvai ar rūpintojai, arba pats nepilnametis su abiejų tėvų ar rūpintojų rašytiniu sutikimu. Šio sutikimo nereikia, jei nepilnametis yra emancipuotas: sudaro santuoką, teismas nušalina tėvus nuo turto tvarkymo, atskiria vaikus nuo tėvų ar apriboja tėvų valdžią. Šiais atvejais bankas turi įsitikinti duomenų tikrumu – indėlininkas turi pateikti teismo sprendimą ar santuokos liudijimą. Jei nepilnametis emancipuotas, sutartį jis gali pasirašyti pats. Jei pilnamečiam asmeniui yra apribotas veiksnumas, indėlio sąskaitą tvarko pats sąskaitos savininkas su rūpintojo sutikimu. Pilnamečio veiksnus asmens, kuriam rūpyba įsteigta dėl jo sveikatos būklės, indėlio sąskaitą gali tvarkyti rūpintojas su indėlininko sutikimu.

3.1.2 Banko indėlio ir banko sąskaitos sutarčių teisinis santykis

Vadovaujantis „Ūkio banko“ Terminuotojo indėlio sąskaitos procedūros sąlygomis, klientas, norintis sudaryti terminuotojo indėlio sutartį, turi turėti banko sąskaitą banke, o jei klientas neturi banko sąskaitos, ji turi būti jam atidaryta. Pažymėtina, jog jei asmuo nori padėti

terminuotą indėlį banke, jam yra atidaroma *terminuotojo indėlio sąskaita*, o sąskaita palūkanoms yra *banko sąskaita*. Pagal „Hansabanko“ terminuotojo indėlio standartinių sutarčių sąlygas, asmuo taip pat turi turėti dvi banko sąskaitas. Asmeniui yra atidaroma *indėlio sąskaita*, į kurią įnešama indėlio suma. Jei klientas iki šiol neturėjo sąskaitos „Hansabanke“, jam yra taip pat atidaroma *indėlio sąskaitą aptarnaujanti sąskaita*, į kurią bus gražinamas indėlis ir sumokėtos palūkanos. Teisiniu požiūriu tiek terminuotojo indėlio sąskaita, į kurią yra pervedamas indėlis, tiek banko sąskaita, į kurią bus gražinamas indėlis ir pervedamos palūkanos, yra banko sąskaitos, kurioms pagal LR CK 6.892 str. 3 d. *taikomos normos, reglamentuojančios banko sąskaitos sutartį*. Nors įstatymų leidėjas tiesiogiai neįtvirtina reikalavimo, jog bankas privalo indėlininkui atidaryti banko sąskaitą, vokiečių autoriai⁷⁶ tvirtina, jog „depozito sutartis įpareigoja banką atidaryti indėlininkui sąskaitą ir ją tvarkyti“. Iš esmės atsakymą į klausimą, kodėl indėlio pinigines lėšas turi būti įnešamos ar pervedamos į banko sąskaitą, diktuoja LR CK 6.913 str. 1 d., kuri iš principo nustato, kad visos paslaugos ir operacijos su kliento pinigais vykdomos banko sąskaitos sutarties rėmuose. Nepriklausomai nuo to, kokia forma yra pateikiamos indėlių sudarančios pinigines lėšas, t.y. tiek grynaisiais ar negrynaisiais pinigais, jos yra įskaitomos į taip vadinamąją *indėlio sąskaitą (vok. das Depositenkonto)*, kurioje nurodoma atitinkama indėlio „negrynųjų pinigų“ suma, o toks įrašas žymi indėlininko reikalavimo teisės banko atžvilgiu dydį bei banko išsipareigojimo indėlininkui dydį. Galima teigti, jog negrynųjų pinigų apyvarta ir atsiskaitymų negrynaisiais pinigais plėtra sąlygojo indėlio sąskaitos kaip banko ir indėlininko tarpusavio išsipareigojimų skaičiavimų priemonės naudojimą. Vystantis atsiskaitymų negrynaisiais pinigais sistemai, pervedant pinigines lėšas elektroninio pasikeitimo duomenimis, ypač sudarant indėlio sutartis internetu, indėlio sąskaitos atidarymas suteikia indėlininkui galimybę pervesti indėlio sumą negrynųjų pinigų forma tiesiai į indėlio sąskaitą ir, net be grynųjų pinigų, pinigų pervedimo forma įvykdyti prievolę perduoti bankui indėlį, todėl indėlio sąskaitos atidarymas ypač svarbus atsiskaitymų negrynaisiais pinigais vykdymui, kas labai reikšminga indėlininkams – juridiniams asmenims, disponuojantiems daugiausia negrynaisiais pinigais banko sąskaitose. Štai „Hansabanko“ taupomojo indėlio sutarties 2.5-2.6 p. nurodoma, jog indėlininkas gali didinti indėlio sumą, atitinkamą sumą įmokėdamas pavedimu, paimti tam tikras pinigų sumas iš indėlio sąskaitos asmuo taip pat gali pavedimu. 6.4 p. įtvirtinta nuostata, jog bankas indėlį ir už jį priskaičiuotas palūkanas pveda į indėlio sutartyje nurodytą asmens sąskaitą, įtvirtina banko prievolės gražinti indėlininkui indėlį su palūkanomis įvykdymą lėšų pervedimo forma. Dr. V. Toločko nurodo, jog mokamųjų pavedimų kaip atsiskaitymų instrumento esmė yra „užtikrinti pinigų apyvartos nepertraukiamumą ir tai, jog pinigines lėšas

⁷⁶ Bertram M. Kontokorrent und Depositengeschäft im französischen Recht. Frankfurt am Main: Metzner, 1968. S. 161.

(mokėjimai pagal sutartinių santykių dalyvių prievolės) įplaukia laiku⁷⁷, tuo pagrindu galima pagrįstai teigti, jog indėlio sutarties atidarymas ir indėlio joje įskaitymas sąlygoja iš indėlio sutarties kylančių piniginių atsiskaitymų įvykdymo efektyvumą.

Nors banko indėlio sutartis savo teisine prigimtimi yra glaudžiai susijusi su banko sąskaitos sutartimi, tačiau rusų teisininkai⁷⁸ pažymi, jog vertinant banko indėlio teisinę prigimtį negalima nepastebėti jos skirtumo nuo banko sąskaitos, kuris pasireiškia skirtingais banko indėlio ir sąskaitos sutarčių tikslais, t.y. banko indėlio sutartimi indėlininkas iš esmės siekia gauti palūkanas už bankui perduotą indėlį, o bankas indėlių pinigines lėšas gali panaudoti finansinėje banko veikloje. Tuo tarpu banko sąskaitos sutartis, vertinant ją banko indėlio sutarties kontekste, turi tik pagalbinę funkciją, t.y., ji yra būtina su indėlio sutartimi susijusiems veiksams atlikti. Pagalbinės funkcijos pobūdį įrodo ir „Hansabanko“ terminuotojo indėlio standartinės sutarties 2.3 p., kuris nurodo, jog indėlio sąskaitą aptarnaujanti sąskaita yra riboto funkcionalumo. Pažymėtina, jog vienas esminių banko indėlio ir sąskaitos skirtumų yra sutarties pasibaigimo momentas: indėlio sutartis pasibaigia bankui grąžinus indėlį ir sumokėjus palūkanas, tuo tarpu banko sąskaita pagal LR CK 6.927 str. 1 d. gali būti uždaryta kliento pareiškimu bet kada. Iš LR CK 6.913 str. 3 d. seka pagrįsta išvada, jog banko sąskaita yra orientuota į disponavimą pinigėmis lėšomis, esančiomis sąskaitoje, tuo tarpu *indėlio sąskaita* savo teisine prigimtimi išlikdama banko sąskaita, vis dėlto indėlio sutartimi įgyja specifinį jai taikomą teisinį režimą, t.y. ji yra skirta indėliui įnešti ar pervesti ir asmuo indėlio lėšomis nedisponuoja, nes nuosavybės teisė į indėlį yra perduodama bankui.

Taigi nepagrįsta yra sutapatinti *indėlio sąskaitą* ir „tipinę“ banko sąskaitą kaip tapačias banko sąskaitas, nes indėlio sąskaita yra specializuota, kurios atidarymas vertintinas ne tik kaip vienas iš būtinų veikslių banko indėlio sutarčiai sudaryti, bet kaip ir tarpusavio atsiskaitymų negrynaisiais pinigais įgyvendinimo priemonė.

3.1.3 Indėlio įnešimas

Jau buvo minėta, jog bankai pripažįsta indėlio įnešimą tiek grynaisiais pinigais, tiek pervedimu ir vadovaujasi iš esmės panašia indėlio priėmimo ir jo patvirtinimo tvarka. Įnešant indėlį grynais pinigais indėlio sutarties sudarymo dieną, banke yra atspausdinamas kasos pajamų orderis, t.y. du jo egzemplioriai, kurių vienas iš jų užpildytas ir su indėlininko ir banką atstovaujančio banko darbuotojo parašais yra atiduodamas indėlininkui. Asmuo, įnešęs pinigus į

⁷⁷ Toločko V. Lėšų pervedimas kaip vienas prievolės įvykdymo būdų // Jurisprudencija: LTA mokslo darbai. T. 17 (9). Vilnius, 2000. P. 132.

⁷⁸ Брагинский, М. И. Комментарий части второй Гражданского кодекса Российской Федерации. Москва: Гардарика, 1996. С. 224.

kasą, savo parašu patvirtina, kad yra įnešta nurodyta pinigų suma, o banko darbuotojas savo parašu patvirtina kliento tapatybę nustatymą bei orderyje nurodytos pinigų sumos įnešimą. Jei indėlininkas pageidauja įnešti lėšas ne indėlio sutarties sudarymo dieną, o vėliau, jis tai turi padaryti, pavyzdžiui, „Ūkio banke“ per penkias darbo dienas, o per šį terminą bankui negavus indėlio, yra uždaroma indėlininkui atidaryta indėlio sąskaita. Tačiau ar indėlio įnešimui nereikalaujama daugiau atlikti jokių veiksmų? Kyla spėjimas, jog banko indėlio sutartis gali būti priemonė legalizuoti neteisėtai įgytus pinigus. LR CK nenustato, kokio dydžio gali būti indėliai, nenurodoma jų riba, patys bankai nustato indėlių minimalias ar maksimalias sumas⁷⁹. Darykime prielaidą, jog asmuo yra neteisėtu būdu įgijęs piniginių lėšų ir nori jas legalizuoti sudarydamas banko indėlio sutartį. Ar gali bankas ar kita kredito įstaiga pareikalauti piniginių lėšų įgijimo teisėtumą pagrindžiančių dokumentų?

„Hansabanko“ terminuotojo ar kaupiamojo indėlio sutartyse, taip pat „Ūkio banko“ indėlių sutartyse imperatyviai nurodoma, jog yra užtikrinamas indėlio sąskaitos, lėšų ir visų su jomis susijusių operacijų slaptumas. Ši informacija teiktina tik patiems indėlininkams ar įgaliotiems asmenims, o be sutikimo galima minėtą informaciją teikti tik įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka atitinkamoms institucijoms ir pareigūnams. Pagal LR Bankų įstatymo 55 str. banko paslaptį sudaro banko kliento turimos sąskaitos, lėšų likučiai, kliento vykdomos operacijos su jo sąskaitoje esančiomis lėšomis, sutarčių, pagal kurias klientui buvo atidarytos sąskaitos, sąlygos, kliento finansinė būklė ir turtas, skoliniai įsipareigojimai kitiems asmenims ir kt. Taigi banko informacija, susijusi su indėlių operacijomis, sudaro banko paslaptį. Ar galima teigti, jog asmuo, norintis legalizuoti neteisėtu būdu įgytus pinigus banko indėlio forma, to gali pasiekti pasinaudodamas banko paslaptį reglamentuojančių teisės normų pagrindu? LR Bankų įstatymo 55 str. 4 d. įtvirtinta, jog *bankas turi teisę atskleisti informaciją, sudarančią banko paslaptį, teismui ar kitiems asmenims, jei tai būtina ginant banko teisėtus interesus, ir tik tiek, kiek tai būtina banko interesams ginti*. Taigi ši įstatyminė nuostata vertintina kaip ypač dispozityvaus pobūdžio: bankui nėra pareigos atskleisti banko paslaptį sudarančią informaciją, o jei tokia informacija suteikiama, tai ji yra apribota banko interesų apsaugos prioritetu. Tačiau minėto įstatymo 55 str. 5 d. yra įtvirtinta bankų prievolė teikti banko paslaptį sudarančią informaciją LR Pinigų plovimo prevencijos įstatyme⁸⁰ nurodytoms institucijoms, kurio 9 str. 1 d. yra įtvirtinta kredito įstaigų pareiga nustačius, jog asmuo atlieka *įtartinę operaciją* su pinigais, privalo tą operaciją sustabdyti ir ne vėliau kaip per 3 darbo valandas apie ją pranešti Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai, nepaisant operacijos su pinigais sumos. Finansinių nusikaltimų

⁷⁹ „Ūkio banke“ fizinių asmenų terminuotojo indėlio minimali suma gali būti 400 litų, 150 eurų ar 150 JAV dolerių, juridiniams asmenims - 2 000 Lt, 500 eurų ar 500 JAV dolerių, o „Vienos nakties indėlio“ minimali suma verslo klientams yra nuo 200 000 litų, 100 000 eurų ar 100 000 JAV dolerių. „Parex“ bankas yra nustatęs palūkanas indėliams, kurių suma viršija milijoną litų ar 290 000 eurų.

⁸⁰ Lietuvos Respublikos pinigų prevencijos įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr. 117-5318.

tyrimo tarnyba, esant pagrindui, per 48 valandas nuo kredito įstaigos nurodytos informacijos gavimo privalo Baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka imtis priemonių dėl laikino nuosavybės teisių apribojimo skyrimo. Taigi tik tuo atveju, kai bankas nustato įtartinos operacijos su pinigais buvimą, jis turi imtis minėtų veiksmų. Vadovaujantis LR Vyriausybės 2004 m. lapkričio 15 d. nutarimu Nr. 1441⁸¹, pranešime Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai apie įtartiną sandorį ar operaciją su pinigais kredito įstaiga taip pat turi nurodyti *įtartinumo kriterijus*, kuriais remiantis operacija su pinigais ar sandoris laikomi įtartinais. Įtartinumo kriterijų nebaigtinis sąrašas (finansų įstaigos gali informuoti savo nuožiūra apie įtartinas operacijas, nors jos ir neatitinka sąrašė nurodytų kriterijų) yra patvirtintas LR Vyriausybės 2004 m. liepos 22 d. nutarimu Nr. 929⁸², kuris nustato ypač gausią kriterijų grupę, galinčią padėti atpažinti įtartinas operacijas su pinigais ar sandoriais, taigi ir indėliais. Tačiau be šių teisės aktais nustatytų reikalavimų patys bankai taip pat papildomai nustato tam tikras apsaugines sąlygas, pavyzdžiui, „Hansabanko“ terminuotojo ar kaupiamojo indėlio sutartyse, siekiant išvengti neteisėtų pinigų legalizavimo, yra įtraukta nuostata, jog indėlio sumai esant lygiai ar viršijant sumą, kurią privaloma deklaruoti, indėlininkas privalo pateikti bankui dokumentus, patvirtinančius, kad lėšos yra deklaruotos įstatymų nustatyta tvarka. Taigi indėlininkui pateikus minėtus dokumentus, indėlį sudarančios piniginės lėšos yra laikomos teisėtai įgytomis, tuo pagrindu yra leidžiama sudaryti indėlio sutartį.

Taigi aukščiau išdėstyta banko paslapties atskleidimo analizė diktuoja atsakymą į anksčiau pateiktą klausimą, jog įstatyminiu lygiu nustatyto mechanizmo pagrindu siekiama išvengti neteisėtai įgytų pinigų legalizavimo, pinigų plovimo, neteisėtų lėšų panaudojimo indėlio forma. Žinoma, neįmanoma būtų užtikrinti, jog tik teisėtu būdu įgytos lėšos sudarytų indėlį, nes, kaip jau buvo minėta, pinigų įgijimo teisėtumą patvirtinančių dokumentų reikalaujama tik už tokį indėlį, kurio suma viršija ar yra lygi deklaruotinai sumai, tad jei indėlio suma neviršija įstatymų nustatytos deklaravimo ribos, ir pavogti pinigai banko indėlio forma gali tapti teisėtais ir jų pagrindu sukaupti palūkanas.

3.2 Banko indėlio sutarties sudarymo forma ir būdai

LR CK 6.894 str. įtvirtina imperatyvius indėlio sutarties formos reikalavimus. Šiuolaikinėje teisės doktrinoje vyrauja konsensualizmo teorija, kurios pagrindu sutarčių teisėje pagrindinė reikšmė teikiama šalių valiai, t.y. sutarties sudarymo pagrindu yra laikomas

⁸¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. lapkričio 15 d. nutarimas Nr. 1441 „Dėl įtartinų operacijų su pinigais sustabdymo ir informacijos pateikimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 167-6127.

⁸² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. liepos 22 d. nutarimas Nr. 929 „Dėl kriterijų, kuriais vadovaujantis operacija su pinigais ar sandoris laikomi įtartinais, sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 115-4302.

konsensusas - susitarimas teisiškai įsipareigoti. Kaip nurodo prof. V. Mikelėnas⁸³, konsensualizmas yra formalizmo priešingybė, nes prioritetas formalizmo teorijoje yra teikiamas ne šalių valiai, bet tos valios išorinei išraiškos formai, o formalių reikalavimų nesilaikymas sąlygoja neigiamas teisinės pasekmes – daro sutartį negaliojančia ar atima teisę remtis liudytojų parodymais įrodinėjant sutarties sudarymo faktą. Štai Vokietijos Civilinio kodekso § 125 BGB nurodo, jog teisinis sandoris, kuris stokoja įstatyme įtvirtintos išraiškos formos, yra niekinis. Tačiau formalūs reikalavimai pateisinami tais atvejais, kai jie būtini sąžiningos šalies ir viešajam interesui apsaugoti, nes formos reikalavimai padeda tinkamai išreikšti šalių valią, kas daro šalių santykius labiau apibrėžtais ir gali padėti ateityje išvengti ginčų, įrodinėjant sutarties sudarymo faktą ar sutarties sąlygas.

LR CK 6.159 str. nurodo, jog būtinas sutarties elementas nustatytais atvejais yra sutarties forma, taigi įstatymų leidėjas, siekdamas apsaugoti silpnosios depozito sutarties šalies interesus, įtvirtino privalomą banko indėlio sutarties rašytinę formą, kurios nesilaikymas daro sutartį negaliojančia (LR CK 6.894 str. 3 d.). Depozito sutarties rašytinė forma turi būti suprantama plačiai, neapsiribojant vien tik rašytine dokumento išraiška, tačiau Rusijos Federacijos Bankų veiklos įstatymo 36 str.⁸⁴ yra nurodoma ypač siauro turinio teisės norma, jog banko indėlių priėmimas yra įteisinamas rašytinės sutarties forma, kurios vienas egzempliorius yra išduodamas indėlininkui. Rusų teisės literatūroje⁸⁵ sutinkama nuomonė, jog tokia nuostata yra bloginanti asmenų padėtį, nes jei indėlininkas turės taupomąją knygelę ar sertifikatą, kurių išdavimas pagal Rusijos Federacijos CK 836 str. 1 d. yra teisėta sutarties sudarymo forma, bet ne rašytinės sutarties egzempliorių, gali kilti Civilinio kodekso 162 str. numatytos teisinės pasekmės, t.y. daryti sandorį negaliojančiu.

Išnagrinėjus „Hansabanko“ ir „Ūkio banko“ indėlio sudarymo taisykles bei atsižvelgus į kitų bankų praktiką, seka išvada, kad Lietuvoje depozito sutartys įprastai yra sudaromos raštu pagal bankų nustatytas standartines sutarčių sąlygas arba internetu (apie internetu sudaromas banko indėlio sutartis bus kalbama kitame skyriuje). Štai pagal „Hansabanko“ standartinės terminuotojo indėlio sutarties 8.3 p. indėlio sutartis yra sudaroma pasirašant dviem vienodą juridinę galią turinčiais egzemplioriais po vieną kiekvienai šaliai. Tiek „Ūkio bankas“, tiek „Hansabankas“ nurodo taip pat galimybę sudaryti depozito sutartį lietuvių-anglų, lietuvių-rusų kalbomis, tačiau pažymima, jog kilus neaiškumams, pirmenybė yra teikiama sutarčiai lietuvių kalba („Hansabanko“ klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrųjų sąlygų 2.3.5 p.).

⁸³ Mikelėnas V. Sutarčių teisė: bendrieji sutarčių teisės klausimai: lyginamoji studija. Vilnius: Justitia, 1996. P. 45.

⁸⁴ Федеральный закон "О банках и банковской деятельности" // <http://www.consultant.ru/popular/bank/>; prisijungimo laikas: 2006-11-12.

⁸⁵ Гражданское право: учебник / под редакцией А.П. Сергеева, Ю. К. Толстого. Москва: Проспект, 1998. С. 450.

Taigi Lietuvoje yra susiklosčiusi praktika, jog banko indėlio sutartys yra įprastai sudaromos šalims pasirašant standartines indėlio sutartis, arba internetu, todėl šiame magistro baigiamajame darbe autorė apsiriboja aktualiausių Lietuvoje indėlio sutarčių sudarymo formų nagrinėjimu, t.y. sutarties sudarymą prisijungimo būdu ir interneto pagalba.

3.2.1 Banko indėlio sutarties sudarymas prisijungimo būdu

Kaip jau buvo minėta, Lietuvoje yra susiklosčiusi praktika sudarinėti depozito sutartis šalims pasirašant bankų paruoštas standartinių sutarčių sąlygas, t.y. sudarant vieningą dokumentą, kurio vienas egzempliorius yra išduodamas indėlininkui. Pagal LR CK 6.185 str. 1 d. standartines sutarčių sąlygas bendram nevienkartiniam naudojimui iš anksto parengia viena šalis, šiuo atveju bankas ar kita kredito įstaiga, kuri, nederindama jų su kita šalimi, be derybų taiko jas sutartims sudarinėti, taigi depozito sutartys Lietuvoje pagrindinai yra sudaromos prisijungimo būdu, tai patvirtina ir šiame magistro baigiamajame darbe analizuojamos „Hansabanko“ ir „Ūkio banko“ terminuotojo, kaupiamojo indėlio standartinių sąlygų sutartys. Vokietijos teisėje prisijungimo būdu sudarytai sutarčiai yra naudojamas terminas *diktierter Vertrag*, t.y. „padiktuota sutartis“, kuris pažymi, jog tokio pobūdžio sutartys yra paruoštos vienos iš šalių, šiuo atveju, banko ar kitos kredito įstaigos, kurių sąlygas indėlininkas, norėdamas sudaryti indėlio sutartį, turi priimti pilna apimtimi, tačiau nors indėlininkas turi sutikti su banko paruoštomis standartinėmis sutarties sąlygomis, norėtusi atkreipti dėmesį į „Ūkio banko“ Terminuotojo indėlio sąskaitos procedūroje numatytą galimybę, jog indėlininkas, priklausomai nuo to, tai privatus (fizinis asmuo) ar verslo (juridinis asmuo) klientas, abipusiu su banku sutarimu nusprendžia, kokios bus mokamos palūkanos indėlininkui pareikalavus išmokėti indėlį anksčiau nustatyto termino. Tokias nuostatas būtų galima vertinti kaip dispozityvaus pobūdžio standartines sutarties sąlygas, kadangi tam tikros sąlygos nėra imperatyviai nustatytos, bet dėl jų, šiuo atveju, palūkanų normos, galima sutarti.

Vadovaujantis Rusijos sutarčių teisės literatūroje⁸⁶ pateikiama prisijungimo būdu sudaromų sutarčių teisinės prigimties koncepcija, galima teigti, jog depozito sutartyje vienašalė kredito įstaigos valia pasižymi tuo, jog ja diktuojamos sąlygos ne vienam indėlininkui, bet neapibrėžtam indėlininkų skaičiui, t.y. pagal „Ūkio banko“ Kaupiamojo indėlio sąskaitos procedūrą indėlio sutartį galima sudaryti su Lietuvos Respublikos piliečiu, užsienio šalies piliečiu arba asmeniu be pilietybės, taip pat juridiniais asmenimis bei įmonėmis neturinčiomis juridinio asmens teisių (įskaitant individualias įmones). Kredito įstaigos vienašalę valią išreiškiančios standartinės sąlygos susieja teisėmis ir pareigomis ne tik prie sutarties

⁸⁶ Брагинский, М. И., Витрянский В. В. Договорное право: общие положения. Москва: Статут, 1997. С. 208.

prisijungusius indėlininkus, bet ir pačią kredito įstaigą. Iš esmės galima teigti, jog prisijungimo būdu sudarytas sutartis, pagal jų vienašalį sąlygų pobūdį, galima būtų vertinti labiau kaip imperatyvaus pobūdžio normų rinkinį, negu kaip abiejų šalių suderintos valios išraišką.

Kadangi depozito sutartimi indėlininkai prisijungia prie standartinių sutarties sąlygų, yra taikomos LR CK standartines sutarčių sąlygas reglamentuojančios normos. Kokią įtaką jos turi depozito sutarties sudarymui ir nutraukimui? Iš esmės standartinių sutarties sąlygų naudojimas sudarant sutartį priskiria bankui ar kitai kredito įstaigai papildomų pareigų: sąlygų atskleidimo ir galimybės iš anksto susipažinti su jomis pareigas. Jei indėlininkas yra juridinis asmuo, pakanka, pavyzdžiui, pateikti standartines sutarties sąlygas asmeniui pasirašant sutartį (LR CK 6.185 str. 3 d. 1 p.), tuo tarpu, jei indėlininkas – fizinis asmuo (ne verslininkas), asmens interesai gali būti maksimaliai apsaugomi suteikiant galimybę iš anksto susipažinti su standartine banko indėlio sutartimi, pavyzdžiui, paskelbiant internete, klientų aptarnavimo vietose ar tiesiog indėlininkui pageidavus, išduodant jam nepasirašytos tipinės sutarties egzempliorių su kitoje dokumento pusėje išdėstytomis standartinėmis sutarties sąlygomis. Taip pat pažymėtina, jog standartinių sutarčių sąlygų naudojimo atveju yra siekiama apsaugoti prisijungusią šalį nuo netikėtų (siurprizinių) sutarties sąlygų, tačiau apie siurprizines ir nesąžiningas standartinių sutarčių sąlygas banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo kontekste bus kalbama atskirame šio baigiamojo magistro darbo skyriuje.

3.2.2 Banko indėlio sutarties sudarymas elektroninių technologijų pagalba (internetu)

LR CK 6.894 str. 3 d. įtvirtinta imperatyvi nuostata, jog banko indėlio sutarties rašytinės formos nesilaikymas daro indėlio sutartį negaliojančia, tačiau šiuo metu ypač populiariu sutarties sudarymo būdu bankų sandorių sudarymo praktikoje yra tapęs depozito sutarčių sudarymas per internetą. Kaip vertinti internetu sudarytą depozito sutartį? Ar tokiu būdu sudaryta sutartis išlaiko jai nustatytus formos reikalavimus? Taigi šiame skyriuje autorė pateikia atsakymus į iškeltus klausimus, taip pat analizuoja Lietuvos bankų depozito sutarčių sudarymo internetu procedūras.

LR CK 1.73 str. 2 d. yra įtvirtinta nuostata, jog *rašytinės formos dokumentui prilyginami šalių pasirašyti dokumentai, perduoti telegrafinio, faksimilinio ryšio ar kitokiais telekomunikacijų galiniais įrenginiais, jeigu yra užtikrinta teksto apsauga ir galima identifikuoti parašą*, leidžia teigti, jog įstatymų leidėjas, išplėsdamas rašytinės sandorio formos sąvoką ir į ją įtraukdamas šiuolaikinių technologijų suteiktą galimybę sudaryti sandorius pasitelkiant technines priemones, suteikia teisę banko indėlio sutartį sudaryti per atstumą, internetu. Iš esmės analogiškos nuostatos yra įtvirtintos tiek Vokietijoje (§ 126 Abs. 3, § 126 a BGB), tiek Rusijoje (CK 434 str. 2 d.).

Banko indėlio sutartis, sudaryta internetinės bankininkystės erdvėje, įgyja elektroninio sandorio išraišką. Esminis elektroninio sandorio skirtumas nuo įprasto sandorio, tai ypatingas sandorio sudarymo būdas ir erdvė. Sudarant elektroninį sandorį, kai sandorio pobūdis reikalauja rašytinės formos, pirmiausia kyla problema dėl elektroninio dokumento prilyginimo popieriniam variantui. Pagal 2000 metų Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (ES elektroninės komercijos direktyva) sutartys, sudarytos elektroniniu būdu, yra prilyginamos įprastu būdu sudarytiems sandoriams⁸⁷. UNCITRAL Pavyzdiniame elektroninės komercijos įstatyme⁸⁸ yra įtvirtintas vienas iš esminių elektroninių sandorių principų - teisinis elektroninės sutarties formos pripažinimas, kuriuo siekiama elektroninių sandorių formą prilyginti tradicinei rašytinei sandorio formai. Tokiu būdu siekiama, kad elektroniniai sandoriai neprarastų savo galios vien dėl savo formos. Dauguma bankų tiek Lietuvoje, tiek užsienyje siūlo internetinės bankininkystės paslaugas, tarp kurių ir sutarčių sudarymą, įskaitant depozito sutartis, būtent per bankų internetines sistemas: *Hanza.net*, *Eta bankas*, *Bankas internetu+*, *Interneto linija*, *db Online banking (Vokietijos bankas „Deutsche Bank“)* ir kt. Taigi atsižvelgiant į bankų internetinių sandorių pasiūlą, siekiant apibūdinti banko indėlio sutartį kaip elektroninį sandorį, tinkama yra būtent elektroninio sandorio siaurąją prasme sąvoka, kuri apima tik tuos sandorius, kurie yra sudaryti globaliuose kompiuteriniuose tinkluose, t.y. internete⁸⁹. Vadovaujantis 2006 m. gegužės 25 d. LR Informacinės visuomenės paslaugų įstatyme⁹⁰ įtvirtintu elektroninės formos nediskriminavimo principu, galima daryti išvadą, jog internetu sudarytomis indėlio sutartims yra taikomas nediskriminacinis režimas įprastu būdu sudarytų sutarčių atžvilgiu.

Štai „Hansabanko“ standartinės Terminuotojo indėlio sutarties 2.1 p. nurodo, jog indėlio sutartį, be įprasto būdo sudarant sutartį raštu, galima sudaryti ir naudojantis banku internete, jei asmuo su banku yra sudaręs banko internete sutartį. Pažymima, jog internete sudaryta indėlio sutartis turi tokią pačią juridinę galią kaip indėlio sutartis, sudaryta asmeniui atvykus į banką ir pasirašius sutartį. Iš esmės analogiškos nuostatos yra numatytos ir „Ūkio banko“ Kaupiamojo indėlio sąskaitos procedūroje, kurioje nurodoma, kad indėlininkas gali pasirinkti indėlio sutarties sudarymo būdą, t.y. sudaryti raštu atvykus į banką ar per internetą (*Eta bankas*), t.y. asmeniui

⁸⁷ 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=22359; prisijungimo laikas: 2006-11-02.

⁸⁸ UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment, UNCITRAL 1996. // <http://www.uncitral.org/english/texts/electcom/ml-ecomm.htm>; prisijungimo laikas: 2006-11-02.

⁸⁹ Civilka M. Elektroninės komercijos teisiniai aspektai: bendrieji klausimai. P. 90. //

<http://media.search.lt/GetFile.php?OID=92868&FID=269821>; prisijungimo laikas: 2006-11-08.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 65-2380.

pareiškus norą, su juo yra pasirašoma „Paslaugos teikimo internetu sutartis“ ir per *Eta banką* asmuo gali sudaryti banko indėlio sutartį.

Jau buvo minėta, kad LR CK numato atvejį, kad įstatymui reikalaujant rašytinės sutarties formos, ji gali būti sudaroma tiek surašant vieną šalių pasirašomą dokumentą, tiek apsieičiant raštais, telegramomis, telefonogramomis, telefakso pranešimais ar kitokiais telekomunikacijų galiniais įrenginiais perduodama informacija, jei yra užtikrinta teksto apsauga ir galima identifikuoti jį siuntusios šalies parašą, taigi įvertinus LR CK 1.73 str. 2 d. ir 6.192 str. 2 d., galima išskirti šiuos elektroniniam banko indėlio sandoriui nustatytus reikalavimus: sudarant sutartį internetu būtina užtikrinta teksto apsaugą bei turi būti galimybė identifikuoti indėlininką.

Banko indėlio sandoris internetu yra sudaromas pasinaudojant tam tikru identifikatoriumi (ženklų, skaičių rinkiniai, PIN⁹¹ kodai, slaptažodžiai ir pan.), kuriuos bankai naudoja identifikuojant šalį. Kad būtų galima sudaryti indėlio sutartį internetu, jau būtina turėti sąskaitą tame banke. Pagal „Hansabanko“ Elektroninių paslaugų teikimo sutarties 6.1 punktą, asmeniui yra suteikiami atpažinimo kodai ir/arba slaptažodžiai, užtikrinantys pradinę asmens identifikaciją. Štai norint sudaryti indėlio sutartį per *Hanza.net* sistemą, asmuo turi pirmiausia save identifikuoti sistemoje suvedant savo ID⁹², nuolatinį slaptažodį ir nurodytą skaitinį slaptažodį iš „Hansabanko“ suteiktos *hanza.net* kortelės, kurioje yra 24 arba 36 skaičių kodų kombinacijos. Kad asmeniui suteiktos saugumo ir identifikavimo priemonės turi tokią pačią juridinę galią kaip ir asmens rašytinis parašas, patvirtina „Hansabanko“ Elektroninių paslaugų sutarties 6.8 p., kuris nurodo, jog asmuo neturi teisės ginčyti sudarytos sutarties, jei sutartį sudarė asmuo, kurį bankas identifikavo pagal Tapatybės patvirtinimo priemones. Identifikavimo priemonės iš esmės indėlininkui suteikia platų spektrą galimybių, pavyzdžiui, „Hansabanko“ elektroninė indėlio sutartis, kurią asmuo vienašališkai gali nutraukti ar pratęsti taip pat internetu. Pažymėtina, jog indėlio sutarties sudarymas *hanza.net* sistemoje apima tris nuoseklius etapus: sutarties pildymo (asmuo pasirenka indėlio rūšį, sumą, terminą), susipažinimo su sutarties sąlygomis ir sutarties sudarymo (sutarties sudarymo patvirtinimui būtina pateikti reikalaujamą slaptažodį iš *hanza.net* kortelės).

Štai „Ūkio bankas“ su indėlininku gali pasirašyti atitinkamas sutartis dėl indėlininko teisės disponuoti indėlio sąskaitoje esančiomis lėšomis patvirtinimo, kad nurodymą davė šią teisę turintis asmuo, elektroninėmis ar kitomis priemonėmis, panaudojant asmens parašą, kodą, slaptažodį ar kitus duomenis. Indėlininkui pareiškus norą dokumentus perduoti faksu ar elektroniniu paštu, „Ūkio banko“ atsakingas darbuotojas paruošia tęstinius raktus, kuriems yra suteikiamas identifikatoriaus numeris. Indėlininkui patvirtinus parašu, kad tęstinius raktus gavo,

⁹¹ Skaitinės kombinacijos išraišką turinti tapatybės patvirtinimo priemonė.

⁹² *hanza.net* naudotojo vardas, suteiktas asmeniui Elektroninių paslaugų teikimo sutartyje, skiltyje "Naudotojo ID".

gali būti pradėtos vykdyti operacijos su indėlio sąskaitoje esančiomis lėšomis. Banko atsakingas darbuotojas, gavęs indėlininko dokumentus, pasirašytus tęstiniu raktu, patikrina jų teisingumą. Jei dokumente esantis tęstinis raktas atitinka reikalaujamą tęstinį raktą, operacija vykdoma, o jei tęstinis raktas nesutampa, operacija negali būti atlikta ir indėlininkas yra informuojamas apie neteisingai paskaičiuotą tęstinį raktą. Autorės nuomone, šios banko taisyklės pilnai atitinka LR CK 6.915 str. 3 d. įtvirtintą teisės normą, jog šalių sutartos naudojamos elektroninės mokėjimo priemonės kaip elektroninis parašas, kodas, slaptažodis ar kiti būdai turi patvirtinti, kad nurodymą atlikti tam tikrą operaciją davė šią teisę turintis asmuo, šiuo atveju, naudojamais tęstiniais raktais siekiama identifikuoti indėlininką. Pažymėtina, jog asmuo yra pats atsakingas už jam suteiktą identifikavimo priemonių apsaugą, jų naudojimą ir už prisijungus atliktas operacijas, nebent asmuo informavo banką apie identifikacinių priemonių praradimą, taip pat juridiniai asmenys prisiima atsakomybę, kad prieiga būtų prieinama tik sutartyje dėl elektroninių paslaugų teikimo nurodytiems įgaliojamiems asmenims. „Hansabanko“ Elektroninių paslaugų teikimo sutartyje yra įtvirtina nuostata, jog asmuo yra visiškai atsakingas už elektroniniais kanalais atliktas operacijas, panaudojant asmeniui suteiktas tapatybės nustatymo priemones.

Vadovaujantis minėtomis nuostatomis, galima pagrįstai teigti, jog asmens identifikavimas banko interneto sistemoje yra būtina prielaida asmeniui, norinčiam sudaryti banko indėlio sutartį internetu. Taigi banko indėlio sandoris, atitinkantis specifinius reikalavimus, keliamus internetu sudarytam sandoriui (sudarymo būdas, forma, indėlininko identifikavimo specialūs reikalavimai) bei atitinka ir neprieštarauja reikalavimams, keliamiems įprastu būdu sudaromiems sandoriams, yra elektroninis banko indėlio sandoris.

3.3 Banko indėlio kaip viešosios sutarties sudarymo ypatumai

LR CK 6.892 str. 2 d. nustatyta: „*Banko indėlio sutartis, kai indėlininkas yra fizinis asmuo, pripažįstama vieša sutartimi*“. Tai reiškia, jog banko indėlio sutarčiai yra pripažįstamas ypatingas viešosios sutarties teisinis statusas, taikant viešąsias sutartis reglamentuojančias teisės normas. Pažymėtina, jog banko indėlio sutartis pripažįstama viešąja sutartimi ir Rusijoje (Rusijos Federacijos CK 834 str. 2 d.).

Kadangi pats įstatymų leidėjas imperatyviai yra nurodęs, jog jei fizinis asmuo sudaro banko indėlio sutartį, ji yra laikoma vieša sutartimi, taigi iš esmės teorinio ginčo dėl depozito sutarties kaip viešosios sutarties teisinio statuso nėra. Viešosios sutarties normų taikymas depozito sutarčiai suteikia indėlininkams (indėlininkas šiame skyriuje yra suprantamas tik kaip fizinis asmuo) papildomas teises garantijas, sudarant banko indėlio sutartį, o taip „valstybė per viešąsias sutartis „kišasi“ į sutartinius santykius, siekdama apginti silpnesnę šalį sutartiniuose

santykiuose⁹³, šiuo atveju indėlininką – vartotoją, kuris, palyginti su finansines paslaugas teikiančiais bankais, yra pripažįstamas ekonomiškai silpnesne sutarties šalimi, negalinčia iš esmės turėti įtakos depozito sutarties sąlygoms.

Depozito sutarties viena iš šalių yra bankas ar kita kredito įstaiga, turinti įstatymo nustatyta tvarka išduotą leidimą (licenziją) priimti indėlius (LR CK 6.893 str. 1 d.). Pažymėtina, jog bankas ar kita kredito įstaiga visais atvejais yra viena iš depozito sutarties šalių, tačiau jei indėlininku yra juridinis asmuo, sutartis nėra laikoma viešąja sutartimi ir, kaip rusų literatūroje⁹⁴ nurodoma, bankas gali vykdyti ekonominę diferenciaciją juridinių asmenų atžvilgiu. Siekiant apsaugoti indėlininkų teises, yra imperatyviai nustatyta, jog tuo atveju, jei indėlį priima bankas ar kredito įstaiga, neturinti tam teisės, indėlininkas turi teisę nedelsiant reikalauti gražinti visas įmokėtas sumas, nustatytas palūkanas ir nuostolius (LR CK 6.893 str. 2 d.) Pažymėtina, jog analogiška nuostata yra įtvirtinta ir Rusijos Federacijos CK 835 str. 2 d., tačiau yra išskiriama, jog jei licenzijos neturinčiai kredito įstaigai indėlį yra perdavęs *juridinis asmuo*, tokiu atveju banko indėlio sutartis yra laikoma negaliojančia ir tokia kredito įstaiga privalo juridiniam asmeniui gražinti jo įneštas pinigines lėšas. 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/12/EB⁹⁵ dėl kredito įstaigų steigimosi ir veiklos 3 str. yra įtvirtinta nuostata, jog draudžiama asmenims bei įmonėms - ne kredito įstaigoms - verstis indėlių ar kitokių gražintinų lėšų priėmimu iš visuomenės. Vokietijos Federacijos Aukščiausiasis Teismas⁹⁶ yra taip pat pažymėjęs, jog neturinčios licenzijos priimti indėlius kredito įstaigos sudarytas banko indėlio sandoris yra niekinis pagal § 134 BGB. Atkreiptinas dėmesys, jog Lietuvoje sudarinėti banko indėlio sutartis ir jų pagrindu priimti asmenų indėlius gali komerciniai bankai, užsienio bankų skyriai (filialai), įsteigti Lietuvoje, ir kredito unijos.

Turi būti užtikrinamos vienodos indėlio sutarties sudarymo, nutraukimo, indėlių priėmimo, gražinimo ir kitos sąlygos atitinkamų kategorijų klientams. Rusų teisės literatūroje⁹⁷ yra skirstoma, jog bankas ar kita kredito įstaiga neturi teisės sudarant depozito sutartis taikyti skirtingas *sutarties sudarymo sąlygas ir tvarką* tos pačios kategorijos indėlininkams; draudžiama taikyti *skirtingą palūkanų normos dydį*, išskyrus tiesiogiai teisės aktuose nustatytas išimtis, pavyzdžiui, LR CK 6.896 str. 2 d. nustatyta išimtis, jog palūkanų dydis gali būti diferencijuojamas pagal indėlio rūšį, bet draudžiama nustatyti palūkanų dydį

⁹³ Ambrasienė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. *Prievolių teisė: vadovėlis*. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P. 133.

⁹⁴ Гражданское право: учебник / ответственный редактор Е.А. Суханов. Москва: БЕК, 2000. С. 266.

⁹⁵ 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/12/EB dėl kredito įstaigų steigimosi ir veiklos // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=32429; prisijungimo laikas: 2006-11-28.

⁹⁶ Urteil des II. Zivilsenats vom 21.3.2005 - II ZR149/03 // www.bundesgerichtshof.de; prisijungimo laikas: 2006-10-14.

⁹⁷ Гражданское право: учебник / под редакцией А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. Москва: Проспект, 1998. С. 446.

pagal indėlininko asmenines, tarnybines ar kitas su indėlio suma, rūšimi ar terminu nesusijusias savybes. Komentuojama norma neturėtų būti laikoma pažeista ir tuo atveju, jei bankas mokės didesnes palūkanas asmeniui, kuris įnešė vieno milijono litų indėlį, o ne asmeniui, įnešusiam vieno tūkstančio litų indėlį⁹⁸.

Indėlio sutarčių sudarymo ir indėlių priėmimo veikla, kaip bankų ir kitų kredito įstaigų finansinės veiklos priežiūra, yra atliekama Lietuvos Banko. Atkreiptinas dėmesys, jog pagal LR CK 6.161 str. 5 d. įstatymų nustatytais atvejais gali būti nustatoma pareiga juridiniam asmeniui pateikti nustatyta valstybės institucijai tvirtinti standartinės viešosios sutarties sąlygas, kuri patikrintų, ar sąlygos nėra diskriminacinės, ar nepažeis asmenų interesų. Tenka pažymėti, kad Lietuvoje standartinės depozito sutarties sąlygos nėra aprobuojamos valstybės, ir bankai asmenims pateikia vienašališkai jų rengtas standartinės sutarčių sąlygas, kurias asmenys patvirtina prisijungimo būdu sudarydami banko indėlio sutartį.

Bankas ar kita kredito įstaiga priima indėlius iš kiekvieno besikreipiančio asmens. Pagal LR CK 6.161 str. 2 d. juridinis asmuo ar verslininkas (šiuo atveju bankas ar kita kredito įstaiga) viešosios sutarties atveju privalo sudaryti sutartį su bet kuriuo asmeniu, kai šis kreipiasi, išskyrus tam tikras įstatymo nustatytas išimtis, pavyzdžiui, „bankas gali atsisakyti sudaryti banko sąskaitos sutartį, jeigu asmuo nepateikia asmens dokumento“⁹⁹. Kokiomis yra laikomos sąlygos, suteikiančios bankui ar kitai kredito įstaigai atsisakyti sudaryti banko indėlio sutartį? Panagrinėkime „Hansabanko“ Klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrųjų sąlygų¹⁰⁰ nuostatas, reglamentuojančią sutarčių sudarymą banke. Pagal 4.4 punktą bankas, nurodydamas, jog nesudarys sutarties su asmeniu visais atvejais, jei to reikalauja įstatymai, taip pat palieka sau teisę atsisakyti sudaryti su asmeniu sutartį ir dėl svarbių priežasčių, kurių sąrašą yra pati nustačiusi. Svarbiomis priežastimis, pateisinančiomis atsisakymą sudaryti sutartį, yra laikomas klaidingų duomenų pateikimas dokumentuose, nuostolių padarymas banko grupei priklausantiems asmenims, buvęs asmens patraukimas baudžiamojon atsakomybėn ar teistumas ir kt. 4.1 punkte nurodoma, jog atsižvelgiant į banko, kliento ir visuomenės interesus, bankas turi teisę apriboti ratą asmenų, su kuriais bankas yra susijęs sutartiniais santykiais, o 4.2 punkte teigiama, jog vadovaujantis sutarčių laisvės principu, bankas turi teisę pasirinkti su kokiais asmenimis atsisakyti sudaryti sutartis. Ir nors yra įtraukta sąlyga, jog bankas gali pats nuspręsti su kuo sudaryti ar atsisakyti sudaryti sutartį, *išskyrus atvejus, kai galiojančiuose įstatymuose nustatyta kitaip*, vis dėlto šių nuostatų analizė leidžia teigti, jog bankui yra palikta ypač plati diskrecijos teisė vienašališkai nuspręsti, su kuriais asmenimis jis turi teisę nesudaryti sutarties, o

⁹⁸ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Prievolių teisė. T 1. Vilnius: Justitia, 2003. P. 203.

⁹⁹ Ten pat, P. 203.

¹⁰⁰ AB banko „Hansabankas“ klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosios sąlygos // <http://www.hansa.lt/apie293.html> ; prisijungimo laikas: 2006-10-14.

tai galėtų kelti pagrįstos rizikos tikimybę, jog bankas, būdamas ekonomiškai stipresnė sutartinių santykių šalis, gali nepagrįstai atsisakyti sudaryti su indėlininku depozito sutartį ir taip pažeistų jam įstatymo suteiktą teisę sudaryti banko indėlio sutartį.

Vertinant banko ar kitos kredito įstaigos atsisakymą sudaryti banko indėlio sutartį, reikia atkreipti dėmesį į įstatymų leidėjo LR CK 6.184 str. 4 d. įtvirtiną apsauginę nuostatą, kuri vertintina kaip sutarties laisvės principo išimtis ir leidžia tvirtinti, jog nepagrįsto atsisakymo sudaryti banko indėlio sutartį atveju, kita šalis turi teisę kreiptis į teismą ir prašyti įpareigoti banką sudaryti sutartį bei atlyginti dėl vengimo patirtus nuostolius. Pažymėtina, jog Rusijos Federacijos Aukščiausiasis arbitražo teismas¹⁰¹ yra konstatavęs, jog teisę reikalauti sudaryti sutartį turi tik šalis-vartotojas (*rus. сторона-потребитель*) ir priežastimi, kodėl teismas galėtų atmesti vartotojo ieškinį, nurodo banką neturėjus realių galimybių sudaryti sutartį, ko įrodinėjimo našta tenka pačiam bankui.

3.4 Juridinių asmenų banko indėlio sutarties sudarymo ypatumai

Sudaryti banko indėlio sutartį ir indėlininko statusą įgyti turi teisę ne tik fizinis, bet ir juridinis asmuo, tačiau LR CK nėra išskirta specializuotų banko indėlio sutarties sudarymo taisyklių, kai indėlininkas yra juridinis asmuo. Iš esmės juridinio asmens sudaromai banko indėlio sutarčiai taip pat yra taikomos tos pačios nuostatos, kaip ir fizinio asmens sudaromai depozito sutarčiai, išskyrus imperatyviai nurodytas išimtis, kurios yra taikomos tik fizinio asmens sudaromai banko indėlio sutarčiai, t.y. tik fizinio asmens sudaryta indėlio sutartis yra laikoma viešąja sutartimi, taip pat vartojimo sutartimi (apie banko indėlio sutartį kaip apie vartojimo sutartį kalbama atskirame skyriuje), tačiau juridinio asmens depozito sutarties sudarymas pasižymi tam tikrais ypatumais, kurie, jų neišskyrus įstatyminiu lygiu, yra numatomi bankų vidaus dokumentais. Taigi atskleidžiant juridinio asmens sudaromos indėlio sutarties ypatumus, bus analizuojamos bankų *verslo* indėlių sudarymo sutartys: bankų veiklos praktikoje fiziniai asmenys traktuojami kaip privatūs klientai, o juridiniai asmenys – kaip verslo klientai. Atsižvelgiant į indėlininką, t.y. fizinis ar juridinis asmuo, yra diferencijuojamos ir indėlio sutarčių rūšys bei sutarties sudarymo procedūros.

„Ūkio banko“ Verslo terminuotojo indėlio procedūroje numatyta, jog indėlininku gali būti juridiniai asmenys, taip pat besisteigiančios įmonės ar užsienyje registruotos įmonės, bei įmonės neturinčios juridinio asmens teisių, įskaitant ir personalines (individualias) įmones. Kaip jau buvo anksčiau minėta, banko sąskaitos atidarymas yra vertinamas kaip viena iš būtinų prielaidų sudaryti indėlio sutartį, taigi pagal „Ūkio banko“ Verslo terminuotojo indėlio

¹⁰¹ <http://nsp.arbitr.ru:8080/law//> prisijungimo laikas: 2006-10-15.

procedūros 4 p. juridinis asmuo, norėdamas sudaryti indėlio sutartį, privalo turėti sąskaitą „Ūkio banke“. Jei juridinis asmuo prieš sudarant indėlio sutartį dar neturi sąskaitos „Ūkio banke“, tokiu atveju jis turi pildyti standartinį banko paruoštą *prašymą dėl banko sąskaitos atidarymo*, kurį pasirašo juridinio asmens vadovas ir finansininkas, tačiau prieš atidarydamas asmeniui banko sąskaita, bankas privalo patikrinti banko nustatytus juridinio asmens dokumentus, pavyzdžiui, individualios (personalinės) įmonės turi pateikti įmonės registracijos pažymėjimą ir jo kopiją, asmenų, kurių parašai tvirtinami *banko parašų pavyzdžių kortelėje*, tapatybę patvirtinančius dokumentus, jei turi - įmonės nuostatų originalą arba patvirtintą nuorašą ir pažymos apie duomenų įtraukimo į registrą originalą ir kopiją, taip pat turi turėti antspaudą. Jei juridinis asmuo prieš sudarant indėlio sutartį jau turi sąskaitą „Ūkio banke“, tokiu atveju asmeniui nereikia pildyti prašymo atidaryti banko sąskaitą, o įmonės vadovas arba jo įgaliotas asmuo, atvykęs į banką sudaryti indėlio sutarties, turi pateikti tik asmens tapatybę liudijantį dokumentą.

Juridinio asmens, siekiančio sudaryti depozito sutartį, identifikavimui, lyginant su fizinio asmens identifikavimu, yra taikomos specifinės taisyklės, kurių būtinumą sąlygoja paties juridinio asmens kaip teisinių santykių subjekto specifika, kadangi juridinis asmuo savo teises ir pareigas įgyvendina per savo organus, arba įstatymų ar steigimo dokumentų nustatytais atvejais per savo dalyvius (LR CK 2.81 str. 1-2 d.). Taigi bankai imasi specialių asmens, siekiančio juridinio asmens vardu sudaryti ar nutraukti banko indėlio sutartį, identifikavimo ir jo įgaliojimų sudaryti ar nutraukti indėlio sutartį nustatymo veiksmų, todėl bankai iš juridinių asmenų reikalauja užpildyti parašų ir antspaudų pavyzdžių kortelę (*angl. Signatаре and stamp sample card*). Ši kortelė yra vertintina kaip teisinis įgalinimas juridinio asmens įgaliotiems asmenims atlikti numatytus veiksmus: sudaryti ar nutraukti indėlio sutartį, pasirašyti bankui pateikiamus mokėjimo pavedimus dėl operacijų atlikimo sąskaitoje. Pagal „Hansabanko“ Parašų ir antspaudo pavyzdžių kortelės nuostatas, minėti veiksmai turi teisinę galią tik tuomet, kai juos juridinio asmens vardu atlieka asmenys, turintys parašo ir antspaudo teisę, t.y. jei parašas ir antspaudas atitinka pateiktus parašų ir antspaudo pavyzdžių kortelėje, patvirtintus juridinio asmens vardu, pavyzdžiui, įmonės vadovo, taip pat banko arba notaro. Pagal „Hansabanko“ Klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrųjų sąlygų 3.2.5 p. bankas turi teisę reikalauti, jog dokumentai, suteikiantys kliento atstovui suteiktus įgalinimus, kurie yra sudaromi ne banko patalpose, būtų patvirtinti notaro. Taigi tik po šios procedūros įvykdymo ir banko sąskaitos atidarymo yra leidžiama sudaryti indėlio sutartį, kuri yra sudaroma pagal tokią pačią procedūrą kaip ir fizinio asmens sudaroma indėlio sutartis. Pažymėtina, jog siekiant išvengti netinkamo identifikavimo, „Ūkio banko“ standartinės Terminuotojo indėlio sutarties verslo klientams 8 p. nurodomas įpareigojimas indėlininkui ne vėliau kaip per vieną darbo dieną raštu informuoti

banką apie pavadiniimą, vadovų, buveinės adresu, įstatų (nuostatų, statuto) ir kitų rekvizitų pasikeitimus. „Hansabankas“ Klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrųjų sąlygų 3.2.7 p. taip pat yra nurodęs, jog klientas, panaikinęs savo atstovo įgalinimus, privalo raštu pranešti Bankui apie savo atstovo įgalinimų panaikinimą, o visi juridinio asmens atstovo atlikti veiksmai, juridinio asmens vardu pateikti bankui iki rašytinio pranešimo gavimo banke dienos, yra laikomi atlikti tinkamai įgalioto asmens ir juridinis asmuo kaip indėlininkas neturi teisės tokių veiksmų ginčyti.

Taigi esminis juridinių asmenų banko indėlio sutarties sudarymo ypatumas yra susijęs su juridinio asmens identifikavimu. Specifinių juridinio asmens nustatymo, t.y. juridinio asmens vardu sudaryti, nutraukti indėlio sutartį turinčių teisę asmenų identifikavimo, taisyklių specifiškumą sąlygoja juridinio asmens, kaip ypatingo teisinių santykių subjekto, specifika, siekiant išvengti piktnaudžiavimo juridinio asmens teisėmis ir piniginėmis lėšomis galimybų.

IV. BANKO INDĖLIO SUTARTIES NUTRAUKIMO TEORINIAI IR PRAKTINIAI ASPEKTAI

4.1 Banko indėlio sutarties pasibaigimas tinkamu prievolės įvykdymu

Banko indėlio sutarties *pasibaigimas* yra skiriamas nuo sutarties *nutraukimo*. Banko indėlio sutartis yra teisinis pagrindas tarp banko ar kitos kredito įstaigos susiklosčiusiems prievoliniams teisiniams santykiams. Prievolės pasibaigimas yra teisinių santykių tarp šalių pabaiga, kas sąlygoja šalių teisių ir pareigų, sudarančių prievolės turinį, pabaigą. Prievolės pasibaigia įstatymuose ar sutartyse numatytų juridinių faktų pagrindu. Pagal „Hansabanko“ standartinės indėlio sutarties 6.4 p., suėjus indėlio terminui, paskutinę indėlio sutarties galiojimo dieną bankas perveda indėlį ir priskaičiuotas palūkanas į indėlio sutartyje nurodytą sąskaitą ir uždaro indėlio sąskaitą. Pagal „Ūkio banko“ Terminuotojo indėlio sąskaitos procedūros 16 p., pasibaigus sutarties terminui be automatinio pratęsimo sąlygos ir indėlininkui nepareiškus noro pratęsti indėlio sutarties, indėlio suma ir palūkanos išmokamos indėlio termino pabaigos dieną. Pažymėtina, jog fizinių asmenų indėliai gali būti išmokami visuose „Ūkio banko“ filialuose, nepriklausomai nuo to, kuriame buvo atidaryta indėlio sąskaita. Indėlis ir priskaičiuotos palūkanos yra gražinami pagal banko kasos išlaidų orderį, kuris yra spausdinamas dviem egzemplioriais, kurių vienas iš jų užpildytas ir su parašais yra atiduodamas indėlininkui. „Ūkio banko“ Verslo terminuotojo indėlio procedūros 24 p. nurodoma, jog pasibaigus sutarties terminui ir indėlininkui nepareiškus noro pratęsti indėlio sutarties, kitą po sutarties pabaigos dieną indėlis kartu su sukauptomis neišmokėtomis palūkanomis yra pervedamas į indėlininko banko sąskaitą. Visais atvejais, jei termino pabaigos diena sutampa su nedarbo diena, indėlio lėšos ir apskaičiuotos palūkanos išmokamos kitą darbo dieną.

Taigi suėjus terminuotosios banko indėlio sutarties terminui, kreditorius – indėlininkas – įgyja teisę įgyvendinti savo reikalavimo teisę gražinti jam indėlį ir priskaičiuotas palūkanas, o atitinkamai skolininkas – bankas – privalo įvykdyti savo pareigą gražinti indėlį ir palūkanas. Tik bankui laiku išmokėjus indėlio sumą ir palūkanas yra laikoma, jog kredito įstaiga tinkamai įvykdė savo prievolę, o tai sąlygoja prievolės pasibaigimą tinkamu jos įvykdymu pagal LR CK 6.123 str. 1 d. Tinkamu banko prievolės įvykdymu indėlininkas atgauna bankui perduotą nuosavybės teisę į indėlio sumą. Indėlininkas praranda banko kreditoriaus statusą, o bankas – skolininko. Tačiau būtina atkreipti dėmesį, jog nepaisant indėlio rūšies, bankas ar kita kredito įstaiga privalo išmokėti indėlį pagal pirmą indėlininko pareikalavimą (LR CK 6.895 str. 3 d.), taigi indėlininkas gali pasinaudoti jam įstatymo suteikta teise ir pareikalauti gražinti jam indėlį nesulaukus sutartyje nustatyto termino pabaigos. Toks indėlininko veiksmas yra vertintinas kaip indėlio sutarties nutraukimas prieš terminą.

4.2 Banko indėlio sutarties nutraukimas pagal pirmąjį indėlininko pareikalavimą

Įstatymų leidėjo indėlininkui garantuotą indėlio pareikalavimo teisę galima vertinti kaip absoliučią indėlininko teisę bet kuriuo metu nutraukti indėlio sutartį, tad yra būtina aptarti, kokias teises pasekmes sukelia šios indėlininko teisės realizavimas.

Indėlininkui pareikalavus grąžinti indėlį anksčiau indėlio sutartyje nustatyto termino, yra laikoma, kad sutartis yra nutraukta vienašaliu indėlininko pareiškimu, kas sąlygoja iš esmės neigiamų pasekmių indėlininkui atsiradimą, t.y. bankai grąžina indėlininkui indėlio sumą, tačiau indėlininkas netenka teisės reikalauti už indėlį priskaičiuotų visų ar dalies palūkanų.

Štai „Ūkio banko“ Terminuotojo indėlio sąskaitos procedūros 13 – 14 p. yra įtvirtinta, jog kai indėlis išmokamas nepasibaigus sutartyje nustatytam terminui, tai sutartyje nustatytos palūkanos nemokamos, o jau išmokėtos palūkanos yra išskaičiuojamos iš indėlio, kurio likusi dalis yra išmokama indėlininkui, nebent palūkanos gali būti išmokamos nutraukus sutartį anksčiau laiko tuo atveju, jei tai yra numatyta atskirame priede prie sutarties, ar kitose sutartyse tarp banko ir indėlininko. Iš esmės analogiškos nuostatos yra įtvirtintos ir „Hansabanko“ standartinės terminuotojo indėlio sutarties 3.4 p.: klientui nutraukus indėlio sutartį prieš terminą, bankas palūkanų jam nemoka, išskyrus atvejus, jei šalys yra sutarusios kitaip.

„Ūkio banko“ Verslo terminuotojo indėlio sąskaitos procedūroje juridinių asmenų atžvilgiu yra nustatytos kiek palankesnės palūkanų išmokėjimo taisyklės. Kai indėlis išmokamas indėlininkui nepasibaigus sutartyje nustatytam terminui, jam yra mokamos sutarties nutraukimo dieną banke galiojančios indėlio palūkanos už laikotarpį, kurį indėlio sąskaitoje buvo laikomas indėlis, bet šis laikotarpis negali būti trumpesnis nei trisdešimt kalendorinių dienų. Imperatyviai nurodoma, jog tuo atveju, jei indėlis indėlio sąskaitoje buvo laikomas trumpiau nei trisdešimt kalendorinių dienų, palūkanos nemokamos. Rusijos banko "Собинбанк" standartinės terminuotojo indėlio sutarties¹⁰² 5.3 p. įtvirtinta nuostata, jog priešlaikinio indėlio pareikalavimo atveju indėlininkui palūkanos bus išmokėtos pagal *prieš terminą atsiimamų indėlių palūkanų normą*. Nors Rusijoje kaip ir Lietuvoje yra galiojanti pareiga bankui išmokėti indėlį pagal pirmą indėlininko pareikalavimą, tačiau Rusijos CK 837 str. 2 d., skirtingai nei Lietuvoje, yra daroma išlyga, jog ši taisyklė gali būti netaikoma juridinių asmenų indėliams, įneštiems pagal šalių sutartas kitokias indėlio grąžinimo sąlygas. Taip pat nurodoma, jog sutarties sąlyga, kuria indėlininkas fizinis asmuo atsisako teisės atgauti indėlį pagal pirmą pareikalavimą, yra negaliojanti. Taigi Rusijoje yra įtvirtintos dispozityvios nuostatos, diferencijuojančios indėlininko juridinio ir fizinio asmens teisę atgauti indėlį pagal pirmąjį pareikalavimą. Fiziniam

¹⁰² http://sobinbank.ru/files/holdings_docs/8.doc ; prisijungimo laikas: 2006-11-13.

asmeniui visais atvejais yra garantuojama atgauti indėlį pagal pirmąjį pareikalavimą, tuo tarpu bankas su juridiniu asmeniu sutartyje gali nustatyti ir kitokias indėlio grąžinimo sąlygas ir kaip nurodoma Rusijos CK komentare¹⁰³, „juridinis asmuo gali reikalauti išankstinio indėlio ar jo dalies grąžinimo tik tuo atveju, jei tokia išankstinio depozito grąžinimo galimybė yra nustatyta sutartyje“.

Pažymėtina, jog bankai nustato terminus, kurių indėlininkas turi laikytis, norėdamas prieš terminą nutraukti indėlio sutartį. Štai „Ūkio banko“ standartinės terminuotojo indėlio sutarties 24 p. nustatyta, jog indėlininkas, norėdamas atsiimti terminuotą indėlį prieš sueinant sutartyje nustatytam terminui, apie savo ketinimą turi raštu pranešti bankui prieš penkias banko darbo dienas. Rusijos banko "Собинбанк" terminuotojo indėlio sutarties 2.1.5 yra įtvirtinta nuostata dėl banko informavimo telefonu ne vėliau kaip likus vienai darbo dienai iki ketinimo atsiimti indėlį. Juridiniams asmenims pagal standartinės „Ūkio banko“ Verslo terminuotojo indėlio sutarties 21 p. yra nustatomas penkiolikos kalendorinių dienų terminas. Taigi bankai, sudarydami indėlio sutartis su fiziniais ar juridiniais asmenimis, iš esmės tikisi ir siekia, jog galės indėlio pinigėmis lėšomis disponuoti sutartyje nustatyta laikotarpį. Galima teigti, jog asmuo, reikalaujantis grąžinti indėlį prieš nustatytą terminą, tarsi pažeidžia terminuotojo indėlio sutarties nerašytą taisyklę neatsiimti indėlio iki sutartyje nustatyto termino (jei tokia nuostata būtų įtvirtinta sutartyje, ji pagal LR CK 6.895 str. 3 d. būtų pripažinta niekine), tačiau įstatymiškai yra garantuojama indėlininko pirmojo pareikalavimo teisė, tad palūkanų tokiu atveju neišmokėjimas ar jau išmokėtų palūkanų išskaičiavimas iš indėlio, yra sutartinė pasekmė į priešlaikinį indėlio pareikalavimą. Sutartinę jos pobūdį lemia tai, jog sąlygos apie atsisakymą išmokėti palūkanas ar jau išmokėtų palūkanų išskaitymą iš indėlio yra įtraukiamos į standartines indėlio sutarčių sąlygas, kurias prisijungianti šalis patvirtina sudarydama indėlio sutartį.

4.3 Banko indėlio sutarties nutraukimas kitais pagrindais

Įstatymų leidėjas, indėlininko teisėtų interesų apsaugos tikslais, LR CK 6.893 str. 2 d. yra imperatyviai nustatęs, jog jei indėlis buvo priimtas kredito įstaigos, neturinčios teisės priimti indėlius, arba pažeidžiant bankų veiklos taisykles, tai indėlininkas turi teisę reikalauti nedelsiant jam grąžinti įmokėtas sumas, įstatymo nustatytas palūkanas ir nuostolius, kiek jų nepadengia palūkanos. Manytumėme, jog šią nuostatą galima vertinti kaip įstatyminį pagrindą, įgalinantį indėlininką vienašališkai nutraukti banko indėlio sutartį.

¹⁰³ Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации части первой, части второй, части третьей (постатейный) с постатейными материалами / составитель А. Б. Борисов. Москва: Книжный мир, 2003. С. 774.

Atkreiptinas dėmesys, jog pagal susiklosčiusią praktiką, bankai suteikia teisę indėlininkams vienašališkai nutraukti indėlio sutartį ir kitais pagrindais. Štai „Hansabanko“ standartinėje terminuotojo indėlio 5.1 p. įtvirtinta galimybė, indėlininkui nesutinkant su banko vienašališkai pakeistomis indėlio sutarties sąlygomis, atvykus į banką nutraukti indėlio sutartį prieš terminą. Ši sąlyga atitinka LR CK 6. 217 str. 5 d. įtvirtintą nuostatą dėl šalių galimybės susitarti vienašališkai nutraukti sutartį. Šiuo atveju sutartis yra nutraukiama penktą kalendorinę dieną nuo indėlininko atvykimo į banką ir raštiško pareiškimo apie indėlio sutarties nutraukimą dienos, o indėlininkui yra išmokamos iki indėlio sutarties nutraukimo dienos priskaičiuotos palūkanos. Taigi ši nuostata leidžia daryti išvadą, jog tuo atveju, jei pats bankas savo veiksmais, t.y. vienašaliu sąlygų pakeitimu, sąlygojo indėlininko apsisprendimą nutraukti indėlio sutartį anksčiau termino, tai jam vis dėlto yra išmokamos palūkanos už laikotarpį iki sutarties nutraukimo dienos. Tokias palūkanas, manytume, būtų pagrįsta laikyti kompensacinio pobūdžio, nes jų išmokėjimu bankas iš esmės siekia kompensuoti indėlininko negautas pajamas, t.y. negautas palūkanas už visą sutartyje nustatytą terminą, kadangi būtent banko vienašalis sutarties sąlygų nustatymas įtakojo indėlininką nutraukti sutartį anksčiau termino.

Nutraukti sutartį vienašaliu sprendimu tam tikrais nustatytais atvejais gali ir bankas. „Hansabanko“ terminuotojo, kaupiamojo indėlio sutarčių 2.6 p. yra įtvirtinta teisė bankui vienašališkai nutraukti sutartį, jei indėlininkas nepateikė dokumentų, patvirtinančių piniginių lėšų deklaravimą, jei indėlio suma yra lygi ar viršija sumą, kurią pagal įstatymus privaloma deklaruoti.

V. BANKO INDĖLIO SUTARTIES KAIP VARTOJIMO SUTARTIES SUDARYMAS IR NUTRAUKIMAS

5.1 Banko indėlio sutarties kaip vartojimo sutarties samprata

Kaip jau buvo minėta, LR CK 6.892 str. 2 d. yra įtvirtinta, jog fizinio asmens sudaryta indėlio sutartis pripažįstama vieša sutartimi, bet nėra jokios įstatyminės nuostatos, jog banko indėlio sutartis taip pat laikoma ir vartojimo sutartimi. Tačiau vartojimo sutarties samprata leidžia daryti prielaidą, jog fizinio asmens sudaryta indėlio sutartis taip pat priskirtina vartojimo sutartims. Pagal LR CK 1.39 str. 1 d. įtvirtintą vartojimo sutarties sąvoką, tai bet kokia sutartis dėl prekių ar paslaugų įsigijimo, kuria fizinis asmuo (vartotojas) siekia tenkinti savo asmeninius, šeimos, namų ūkio poreikius. Kaip nurodoma Prievolių teisės vadovyje¹⁰⁴, banko indėlio sutartis tiesiogiai nėra sudaroma dėl paslaugų teikimo, t.y. sutartimi „indėlininkas perduoda kredito įstaigai nuosavybės teisę į pinigų sumą, o kredito įstaiga įsipareigoja grąžinti šią sumą kartu su palūkanomis“. Taigi iš esmės bankas ar kita kredito įstaiga nesuteikia indėlininkui paslaugų, kaip jos yra apibrėžiamos LR Vartotojų teisių gynimo įstatyme¹⁰⁵, tačiau vien šiuo pagrindu negalima atmesti indėlio sutarties pripažinimo vartojimo sutartimi, nes taip nepagrįstai būtų susiaurinama vartojimo sutarties sąvoka. Tačiau pagal LR Finansų įstaigų įstatymo 3 str.1 d. pateiktą finansinių paslaugų sąrašą, „indėlių ir kitų grąžintinų lėšų priėmimas“ yra priskiriamas *finansinėms paslaugoms*. 2002 m. rugsėjo 20 d. direktyvos 2002/65/EB¹⁰⁶ dėl nuotolinės prekybos vartotojams skirtomis finansinėmis paslaugomis 2 str. finansinės paslaugos yra apibrėžiamos kaip „bet kokia bankinio, kreditinio, draudimo, asmeninės pensijos, investicinio ar mokamojo pobūdžio paslauga“. Taigi šių teisės aktų analizė suponuoja išvadą, jog nors savo esme banko indėlio sutartis nėra tiesiogiai sudaroma dėl paslaugų teikimo, indėlių priėmimo veikla yra priskirtina finansinėms paslaugoms.

1993 m. balandžio 5 d. direktyvos 93/13/EEB¹⁰⁷ dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 2 str. 2 d. vartotojas apibrėžiamas kaip „fizinis asmuo, veikiantis sutartyse su verslu, prekybine veikla ar profesija nesusijusiu tikslu“. Vokietijos Civilinio kodekso § 13 BGB įtvirtinta nuostata, jog vartotoju (*vok. Verbraucher*) yra kiekvienas fizinis asmuo, kuris sutartį

¹⁰⁴ Ambrasienė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. Prievolių teisė: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006. P. 534.

¹⁰⁵ LR Vartotojų teisių gynimo įstatymo 2 str. 6 d.: *Paslauga* - bet kokios veiklos rezultatas, kuriuo siūloma tenkinti ar tenkinamas konkretus vartotojo poreikis. // Valstybės žinios. 2000, Nr. 85-2581.

¹⁰⁶ 2002 m. rugsėjo 20 d. direktyva 2002/65/EB dėl nuotolinės prekybos vartotojams skirtomis finansinėmis paslaugomis ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 90/619/EEB ir direktyvas 97/7/EB ir 98/27/EB // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=32874; prisijungimo laikas: 2006-11-26.

¹⁰⁷ 1993 m. balandžio 5d. Tarybos direktyva Nr. 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais // <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0013:LT:HTML>; prisijungimo laikas: 2006-11-26.

sudaro su verslu, jo amatu ar profesine veikla nesusijusiais tikslais. Tad sutinkamai su vokiečių autoriaus Hartmut Oetker nuomone¹⁰⁸, esminiais vartotojo, kaip vienos iš vartojimo sutarties šalies, požymiais pagrįstai pripažįstami: *fizinis asmuo ir kuris veikia su verslu ar profesija nesusijusiu tikslu, t.y. siekia tenkinti asmeninius, šeimos ar namų ūkio poreikius*. Taigi užtenka šių dviejų požymių buvimo, kad indėlininkas fizinis asmuo būtų pripažintas vartotoju.

Vadovaujantis aukščiau išdėstyta analize, galima daryti išvadą, jog banko indėlio sutartis pripažįstama vartojimo sutartimi, jei atitinka šiuos jai keliamus reikalavimus, t.y. sutartis sudaroma tarp indėlininko fizinio asmens, siekiančio tenkinti asmeninius, šeimos ar namų ūkio poreikius, ir banko ar kitos kredito įstaigos, kuri veikia verslo tikslais. Pažymėtina, kad šiuo atveju nekyla teisinio dispuoto, ar bankas kaip kredito įstaiga atitinka antrosios vartojimo sutarties šalies požymius, t.y. asmens, kuris vartojimo sutartyse atstovauja verslui, požymius, nes visuotinai pripažįstama, jog bankų veikla, kuri vykdoma verslo tikslais, patenka į ūkinės komercinės veiklos sąvoką.

5.2 Banko indėlio sutarties nesąžiningų sąlygų samprata

Rusijos autoriai¹⁰⁹ vienareikšmiškai nurodo, jog negalima sulyginti komercinio banko ir fizinio asmens-indėlininko padėties banko indėlio sutarties atžvilgiu ir įtikinamai argumentuoja, jog nesiimant įstatyminiu lygiu reguliuoti tokių santykių, stiprioji šalis, t.y. komercinis bankas, būtinai primes savo valią silpnajai šaliai – indėlininkui, kuris savo ruožtu „papuls į vergišką priklausomybę nuo savo kontrahento“, o tokiu atveju negalima kalbėti apie sutartinių santykių šalių lygybę ar sutarčių laisvės principą. Nors daugiausia fizinio asmens interesai ginami banko indėlio sutartį pripažįstant viešąja sutartimi, vis dėlto yra svarbios indėlininko kaip vartotojo pažeistų teisių gynybos priemonės, kurias įstatymiškai pripažįsta įstatymų leidėjas, siekdamas apginti vartotojo kaip silpnesnės šalies interesus. LR CK 6.188 str. bei LR Vartotojų teisių gynimo įstatyme yra įtvirtinta vartotojų teisė kreiptis į teismą ir vartotojų teises ginančias institucijas¹¹⁰, jei vartotojų interesai pažeidžiami dėl nesąžiningų sąlygų taikymo.

Taigi indėlininkui-vartotojui suteikta galimybė reikalauti pripažinti negaliojančiomis sąžiningumo kriterijams prieštaraujančias banko indėlio kaip vartojimo sutarties sąlygas, kurios teismo pripažįstamos negaliojančiomis nuo pat sutarties sudarymo momento (*ab initio*.) Tačiau kad būtų galima nustatyti, kokias indėlio sutarčių sąlygas galima pripažinti nesąžiningomis, autorė laiko būtinu pateikti banko indėlio sutarčių nesąžiningų sąlygų sampratą.

¹⁰⁸ Oetker, Hartmut. Vertragliche Schuldverhältnisse. 2. aktualisierte Aufl. Heidelberg: Springer, 2004. S. 250.

¹⁰⁹ Брагинский, М. И., Витрянский В. В. Договорное право: общие положения. Москва: Статут, 1997. С. 642.

¹¹⁰ Vartotojo kreipimasis į vartotojų teises ginančias institucijas neatima teisės kreiptis į teismą.

Nesažiningų vartojimo sutarčių sąlygų nustatymo kriterijai įtvirtinti LR CK 6.188 str. bei LR Vartotojų teisių gynimo įstatyme, kurių nuostatos yra suderintos su jau analizuota direktyva 93/13/EEB. Sistemiskai analizuojant šių teisės aktų nuostatas, susijusias su nesažiningų sąlygų kontrole, manytumėme, jog nesažininga gali būti pripažinta tik tokia banko indėlio sutarties sąlyga, kuri: *pirma*, yra individualiai neaptarta, *antra*, atitinka nesažiningumo kriterijus: prieštarauja geros valios (*angl. good faith*) principui ir iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą indėlininko-vartotojo nenaudai. Vadovaujantis direktyvos 93/13/EEB 3 str. 2 d. įtvirtinta nuostata, jog “*visada yra laikoma, kad dėl sąlygos nebuvo atskirai derėtasi, jeigu ji buvo parengta iš anksto, ir vartotojas dėl to negalėjo padaryti įtakos sąlygos esmei, ypač iš anksto suformuluotos tipinės sutarties atveju*”, pažymime, jog banko indėlio sutartys yra sudaromos standartinių sutarčių pagrindu, taigi sąlygos nėra su indėlininkais individualiai aptariamoms, t.y. vartotojai neturi galimybės dėl jų derėtis, jų parengimui negali daryti įtakos. Pagal Europos sutarčių teisės principų¹¹¹ 1.201 str., *geros valios principas* yra suprantamas kaip įpareigojimas nepasinaudoti vartotojo ekonominiu silpnumu ir savo ekonomine viršenybe, siekiant vienpusiškai sau palankių sąlygų sutartyse nustatymo. LR CK 6.188 str. ir LR Vartotojų teisių gynimo įstatymo 11 str. yra pateikiamas pavyzdinis nesažiningų sutarties sąlygų sąrašas, iš esmės pažeidžiančių šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus, tačiau šis sąrašas nėra baigtinis, nes LR CK 6.188 str. 3 d. numatyta teismo teisė pripažinti nesažiningomis ir kitokias nesažiningumo kriterijus atitinkančias vartojimo sutarties sąlygas.

Tuo pagrindu galima teigti, jog nesažiningomis laikomos tokios banko indėlio sutarties sąlygos, kurios nebuvo individualiai aptartos, jeigu jos, prieštaraudamos geros valios principui, iš esmės pažeidžia banko ir indėlininko teisių ir pareigų pusiausvyrą bei indėlininko teises ir interesus.

5.3 Banko indėlio sutarčių nesažiningos sąlygos

Pagal LR Mokėjimų įstatymo 23 str. kredito įstaigos ir vartotojų ginčus sprendžia Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba prie Teisingumo ministerijos (toliau - Taryba). Vadovaujantis LR Vartotojų teisių gynimo įstatymo 13 str., Tarybai yra suteikti įgalinimai bankui ar kitai kredito įstaigai siūlyti pakeisti, panaikinti arba nebetaikyti nesažininga pripažintos sąlygos, sudarant sutartis su vartotojais (neteisminis skundų nagrinėjimas). Taigi šioje magistro

¹¹¹ Principles of European Contract Law. // http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm ; prisijungimo laikas: 2006-11-28.

baigiamojo darbo dalyje autorė, analizuodama galimai nesąžiningas banko indėlio sutarčių sąlygas, vadovaujasi Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos nutarimais¹¹².

Pirmiausia būtina pažymėti, jog Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba nėra gavusi vartotojų skundų dėl banko indėlio sutarčių standartinių sąlygų pripažinimo nesąžiningomis. Nuo 2005-04-06 iki 2006-10-16 buvo pateikti ir išnagrinėti tik aštuoni vartotojų skundai dėl bankų standartinių sutarčių sąlygų pripažinimo nesąžiningomis. Vartotojai skundė, jų manymu, nesąžiningas ir jų teises pažeidžiančias standartines bankų **vertybinių popierių sąskaitos tvarkymo sutarčių, vartojimo kredito sutarčių, mokėjimo kortelės sąskaitos sutarčių**, sąlygas. Taigi seka išvada, jog Tarybos praktika dėl bankų standartinių sutarčių sąlygų pripažinimo nesąžiningomis nėra gausi. Tuo pagrindu kyla dvi prielaidos: pirma, arba standartinėse banko indėlių sutartyse nėra nesąžiningų sąlygų, pažeidžiančių vartotojų interesus, arba vartotojai - indėlininkai nesikreipia į Tarybą ir negina savo pažeistų teisių. Taigi nesant Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos nutarimų dėl banko indėlio sutarčių nesąžiningų sąlygų, autorė, analogijos ir sisteminės analizės metodų pagalba, analizuos banko indėlio sutarčių galimai nesąžiningas sąlygas.

Tarybos 2006 m. spalio 16 d. nutarime Nr. 10-186 Dėl banko „X“¹¹³ vertybinių popierių sąskaitos tvarkymo sutarties viena iš analizuotų sąlygų yra susijusi su vartotojo bankui mokamais mokesčiais. Banko „X“ vertybinių popierių sąskaitos tvarkymo sutartyje buvo įtraukta sąlyga, jog klientas įsipareigoja „(...) *Sumokėti bankui mokesčius už Sutartyje numatytas banko suteiktas paslaugas pagal paslaugos suteikimo dieną galiojančius banko paslaugų ir operacijų įkainius.(...)*“. Taryba konstatavo, jog vertybinių popierių sąskaitos tvarkymo sutartyje nėra nurodyti mokesčiai už sutartyje numatytas banko sąskaitos paslaugas, todėl tokiu būdu vartotojas įpareigojamas vykdyti sutarties sąlygas, su kuriomis jis neturėjo realios galimybės susipažinti iki sutarties sudarymo, be teisės jų atsisakyti. Taigi Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba nutarė, jog minėta sąlyga yra nesąžininga, nes atitinka LR CK 6.188 str. 2 d. 9 p. ir LR Vartotojų teisių gynimo įstatymo 11 str. 1 d. 9 p. sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t.y. įpareigoja vartotoją vykdyti sutarties sąlygas, su kuriomis jis neturėjo realios galimybės susipažinti iki sutarties sudarymo, be teisės jų atsisakyti, ir siūlė minėtą sąlygą pakeisti, panaikinti arba jos netaikyti, sudarant sutartis su vartotojais. Atkreiptinas dėmesys, jog „Hansabanko“ terminuotojo indėlio ir taupomojo indėlio sutarčių 7.3 punktuose įtvirtinta nuostata yra iš esmės analogiška nesąžininga pripažintai sąlygai, t.y. 7.3 p. skelbia, jog „*Klientas už Banko teikiamas paslaugas ir indėlio sąskaitoje atliekamas operacijas, moka Bankui*

¹¹²Galimybė susipažinti su reikalingais nutarimais buvo suteikta autorės ir Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto 2006-10-09 rašytinio prašymo „Dėl leidimo susipažinti su Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos prie Teisingumo ministerijos dokumentais“ Nr. 24T(11.21-22-01)-21 pagrindu.

¹¹³Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos pirmininko pageidavimu nėra atskleidžiami bankų pavadinimai.

operacijos atlikimo metu galiojančiuose Banko paslaugų ir operacijų įkainiuose nustatyto dydžio mokesčius“. Kaip ir vertybinių popierių sąskaitos tvarkymo sutartyje, terminuotojo indėlio ir taupomojo indėlio sutartyse taip pat nėra nurodyti mokesčiai už sutartyje numatytas banko sąskaitos paslaugas, taigi, analogijos metodo pagalba, galima daryti išvadą, jog „Hansabanko“ terminuotojo indėlio ir taupomojo indėlio sutarčių 7.3 p. yra analogiškas nesąžininga pripažintai sąlygai, todėl turėtų būti pripažinta nesąžininga indėlio sutarties sąlyga.

Svarbus yra 2005 m. balandžio 6 d. Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos nutarimas Nr. 10-27 Dėl banko „Y“ kortelės sąskaitos sutarties, kuriame nesąžininga buvo pripažinta sąlyga: *„Sutartis automatiškai pratęsiama už „Kortelių išdavimo ir sąskaitos tvarkymo įkainiuose“ nustatytą mokesť iki kortelėje nurodytų metų mėnesio paskutinės dienos, jei klientas, likus vienam mėnesiui iki sutarties galiojimo pabaigos, raštu nepranešė savo ketinimo nutraukti (nepratęsti) sutarties. Sutarties pratęsimą mokesť nurašomas automatiškai iš sąskaitos, neatsižvelgiant į tai, ar sąskaitoje yra pakankamas lėšų likutis*“. Taryba konstatavo, jog automatinis sutarties pratęsimas pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą ir silpnesnės šalies vartotojo teises ir interesus, nes tokia sąlyga suteikia bankui teisę vienašališkai pratęsti terminuotą sutartį, nors sutartis negali būti pratęsta automatiškai be aiškiai išreikšto vartotojo sutikimo. Taryba nurodė, jog minėta sąlyga yra akivaizdžiai vienašališka ir atitinkanti nesąžiningumo kriterijus, nustatytus LR CK 6.188 str. 2 d. 8 p. Norėtume atkreipti dėmesį, jog šiame magistro baigiamajame darbe analizuotų „Hansabanko“ ir „Ūkio banko“ standartinėse indėlio sutartyse nuostatų, analogiškų nesąžininga pripažintai sąlygai, nėra, priešingai, yra aiškiai išreiškiami, jog indėlininkui nepasirinkus automatinio sutarties pratęsimą sąlygos ir nepareiškus noro sutarties pratęsti vėliau, suėjus sutarties terminui, indėlio sutartis yra laikoma pasibaigusia.

Tame pačiame nutarime nesąžininga buvo pripažinta dar viena kortelės sąskaitos sąlyga, pagal kurią *„Bankas neatsako už bankų korespondentų ar mokėtojų padarytas klaidas, šių bankų veiksmus, dėl kurių gali būti nevykdomi arba delsiama vykdyti įsipareigojimus ar negalima įskaityti į sąskaitą lėšų*“. Taryba nustatė, jog sutartyje nėra numatyta, kad už prievolių nevykdymą ar netinkamą vykdymą tiesiogiai atsakingi tretieji asmenys ar bankai korespondentai, todėl už prievolę atsakingas ją vykdančias bankas, tad tokia sąlyga pažeidžia vartotojų interesus, kadangi už banko, trečiųjų asmenų ar bankų korespondentų neįvykdytas ar netinkamai įvykdytas prievoles niekam nenumatyta atsakomybė. Taigi Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos buvo konstatuota, jog tokia sąlyga bankas apriboja savo civilinę atsakomybę už žalą, padarytą vartotojui, o tai atitinka LR CK 6.188 str. 2 d. 1 p. įtvirtintus nesąžiningų sutarties sąlygų nustatymo kriterijus.

Norėtume atkreipti dėmesį, jog „Hansabanko“ standartinėse terminuotojo indėlio ir taupomojo indėlio sutartyse yra įtrauktas 7.4 p., pagal kurį *„Banko klientų aptarnavimo ir*

paslaugų teikimo bendrosios sąlygos“ yra neatsiejama sutarties dalis. Šių sąlygų 16.4 ir 16.5 punktai nustato, jog bankas atsako tik už kliento tiesioginius nuostolius, atsiradusius dėl banko kaltės, o už trečiųjų asmenų padarytas klaidas neatsako. Taigi šios sąlygos yra savo esme analogiškos jau minėtai nesąžininga pripažintai sąlygai, nes taip pat apriboja „Hansabanko“ civilinę atsakomybę už vartotojui padarytą žalą. Pagal LR CK 6.933 str. 2 d. bankas turi teisę pasitelkti kitus bankus atlikti operacijas, o LR CK 6.257 str. įtvirtina *netiesioginės atsakomybės principą*, jog skolininkas, pasitelkęs prievolei įvykdyti trečiuosius asmenis, atsako kreditoriui, kai prievolė neįvykdyta ar netinkamai įvykdyta dėl šių trečiųjų asmenų kaltės, jei sutartyje nenumatyta tiesioginio vykdytojo atsakomybė. Analizuojant „Hansabanko“ klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosiose sąlygose nustatytas banko atsakomybės ribas, akivaizdu, kad nėra numatyta, jog už banko prievolės neįvykdymą, esant trečiųjų šalių, bankų korespondentų kaltei, atsako būtent kaltieji asmenys, todėl pagal LR CK 6.257 str. turėtų atsakyti pats „Hansabankas“, tačiau bankas savo atsakomybę tokiu atveju yra apribojęs jau minėtais 16.4 ir 16.5 punktais. Taigi, vadovaujantis Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos nuostata, jog yra pažeidžiami vartotojų interesai, jei už banko, trečiųjų asmenų ar bankų korespondentų neįvykdytas ar netinkamai įvykdytas prievoles (taigi ir už prievoles indėlininkams-vartotojams) niekam nenumatyta atsakomybė, seka pagrįsta išvada, jog „Hansabanko“ klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosiose sąlygose, kaip indėlio sutarčių neatsiejamoje dalyje, yra apribota banko civilinė atsakomybė, todėl, autorės nuomone, šios „Hansabanko“ sąlygos ateityje turėtų būti pripažintos nesąžiningomis.

Taip pat autorė atkreipia dėmesį į „Hansabanko“ indėlių standartines sutartyse įtrauktą nuostata, jog pasirašydamas indėlio sutartį, *asmuo su sutarties sąlygomis ir banko klientų aptarnavimo bei paslaugų teikimo bendrosiomis sąlygomis yra susipažinęs ir išipareigoja jų laikytis*. Indėlio sutarties standartinės sąlygos yra pateikiamos antroje sutarties pusėje, tačiau „Hansabanko“ klientų aptarnavimo bei paslaugų teikimo bendrosios sąlygos nėra indėlininkui pateikiamos kaip sutarties priedas, nors jos yra laikomos sutarties *“neatsiejama dalimi”*. Vienas pagrindas, jog minėtos taisyklės yra skelbiamos banko interneto tinklapyje, ar kad asmuo, pasirašydamas sutartį su banko vienašališkai paruošta nuostata, esą jis jau susipažinęs su sąlygomis ir išipareigoja jų laikytis, dar jokių būdu neleidžia teigti, jog vartotojas iš tiesų su minėtomis sąlygomis susipažino. Šiuo atveju reikėtų vadovautis LR Vartotojų teisių gynimo įst. 11 str. 5 d. nustatytais reikalavimais, jog kiekviena vartojimo sutarties rašytinė sąlyga turi būti išreikšta *aiškiai* ir *suprantamai*: aiškumo kriterijus reikalauja, jog vartotojas sugebėtų aiškiai suprasti sutarties sąlygas ir jos pasirašymo padarinius, o suprantamumo kriterijus apima sąlygų išdėstymo sutartyje stilių ir struktūrą, t.y. sutarties sąlygos turi būti prieinamos fiziškai, išspausdintos ne per mažu šriftu (*angl. small print*). Vertinant šiuos kriterijus, turi būti taikomas

vidutinio vartotojo kriterijus, o lemiamą reikšmę turi tai, ar vartotojas gali suprasti sutarties sąlygą be trečiojo asmens pagalbos¹¹⁴. Kilus abejonėms dėl sutarties sąlygų, pagal LR CK 6.193 str. 4 d., *visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai*.

Taigi, vadovaujantis aukščiau išdėstytu, „Hansabanko“ standartinių indėlio sutarčių sąlygos, jog banko klientų aptarnavimo bei paslaugų teikimo bendrosios sąlygos yra neatsiejama sutarties dalis, kad asmuo, norėdamas sudaryti indėlio sutartį, privalo pasirašyti, jog yra susipažinęs su sąlygomis ir įsipareigoja jų laikytis, nors šios indėlininkui nėra pateikiamos kaip sutarties priedas ir nėra tinkamai atskleidžiamos, vertintinos kaip pažeidžiančios geros valios principo reikalavimus, nes neatitinka aiškumo, suprantamumo, tinkamo sąlygų atskleidimo kriterijų, tuo iškreipiant banko ir indėlininko teisių ir pareigų pusiausvyrą indėlininko nenaudai. Tačiau ar šie pažeidimai jau yra pakankamas pagrindas analizuotas sutarties sąlygas pripažinti nesąžiningomis, iš esmės pažeidžiančiomis indėlininko kaip vartotojo teises ir interesus, turėtų įvertinti Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba.

¹¹⁴ Zaščiurinskaitė R. Nesąžiningos sąlygos vartojimo sutartyse: teoriniai ir praktiniai aspektai // Justitia, Nr. 2 (50). Vilnius, 2004. P. 30.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikta banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo analizė suponuoja keletą išvadų:

1. Banko indėlio sutartis yra ne tik viena iš civilinės teisės normomis reguliuojamų sutarčių rūšių, bet ir banko sandoris, kuriam yra taikomos bankų vidinių norminių aktų nuostatos, o tai suponuoja indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo reglamentavimo specifika.
2. Galima išskirti *vokiškąjį* (atskiros indėlio sutarčių rūšys reglamentuojamos specialiaisiais įstatymais) ir *rusiškąjį* (banko indėlio teisės normos susistemintos Civiliniame kodekse) banko indėlio sutarties reglamentavimo modelius. Lietuva yra perėmusi rusiškąjį depozito sutarties reglamentavimo modelį.
3. Banko indėlio sutarties teisinė prigimtis teisės literatūroje yra diskusijų objektas, tačiau išanalizavus ir įvertinus banko indėlio sutarties santykį su paskolos, pasaugos, banko sąskaitos institutais, seka išvada, jog nors banko indėlio sutartis savo teisine prigimtimi turi panašumų su šiomis sutartimis, vis dėlto banko indėlio sutartis šiuolaikinio reglamentavimo plotmėje turi būti vertinama kaip savarankiška sutarčių rūšis.
4. Teisės literatūroje sutinkamas teisinis disputas išreiškia skirtingas realinio ir konsensualinio sandorio atstovų nuomones dėl banko indėlio sutarties sudarymo momento. Atlikta analizė suponuoja išvadą, jog negalima atmesti nei realinės, nei konsensualinės banko indėlio sutarties teorijos, o jas vertinti kaip viena kitą papildančias. Banko indėlio traktavimas vien tik realiniu sandoriu, siejant jo sudarymą vien su realiu piniginių lėšų perdavimu, šiuolaikinių banko sandorių kontekste yra per siauras, todėl banko indėlio sutartis vertintina kaip konsensualinė sutartis, turinti realinio sandorio pobūdį.
5. Banko indėlio sutarties sudarymas lemia ypatingą sutarties šalių padėtį: asmuo banko indėlio sutarties pagrindu susiklosčiusiame prievoliniame teisiniame santykiyje tampa kreditoriumi, o bankas – skolininku. Sutartis vertinama kaip teisinis pagrindas atlikti indėlio perdavimą-priėmimą, kurio pagrindu bankui pereina nuosavybės teisė į indėlio pinigines lėšas, tačiau indėlininkas išlaiko indėlio pareikalavimo teisę.
6. Vystantis atsiskaitymų negrynaisiais pinigais sistemai, pervedant pinigines lėšas elektroninio pasikeitimo duomenimis, indėlio sąskaitos atidarymas įtvirtina galimybę šalims tarpusavio pinigines prievoles įvykdyti lėšų pervedimo forma. Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais plėtra sąlygoja indėlio sąskaitos kaip banko ir indėlininko tarpusavio įsipareigojimų skaičiavimų priemonės naudojimą, iš indėlio sutarties kylančių piniginių atsiskaitymų įvykdymo efektyvumą.

7. Indėlininko ar įgalioto asmens tapatybės ir atstovavimo pagrindo nustatymas yra būtina prielaida sudarant banko indėlio sutartį. Netinkamas asmens tapatybės ar įgaliojimo tikrumo nustatymo pareigos įvykdymas sąlygoja banko prievolę atlyginti indėlininkui dėl to atsiradusią žalą.
8. Indėlio sutartis gali būti sudaryta dviem būdais: *tiesiogiai* asmeniui atvykus į kredito įstaigą arba *netiesiogiai* - sudarant banko indėlio sutartį interneto pagalba. Lietuvoje yra susiklosčiusi praktika, jog banko indėlio sutartys yra įprastai sudaromos prisijungimo būdu, šalims pasirašant standartines indėlio sutartis, arba internetu.
9. Asmens identifikavimas banko interneto sistemoje yra būtina prielaida sudarant banko indėlio sutartį internetu. Banko indėlio sandoris, kuris atitinka reikalavimus, keliamus internetu sudarytam sandoriui (sudarymo būdas, forma, indėlininko identifikavimo specialūs reikalavimai) bei atitinka ir neprieštarauja reikalavimams, keliamiems įprastu būdu sudaromiems sandoriams, vertintinas kaip elektroninis banko indėlio sandoris.
10. Juridinių asmenų banko indėlio sutarties sudarymo ypatumai siejami su juridinio asmens identifikavimu. Juridinio asmens vardu sudaryti, nutraukti indėlio sutartį turinčių teisė asmenų identifikavimo taisyklių specifiškumą sąlygoja juridinio asmens, kaip ypatingo teisinių santykių subjekto, specifika, siekiant išvengti piktnaudžiavimo juridinio asmens teisėmis ir pinigineis lėšomis galimybėmis.
11. Indėlio sutarties nutraukimas yra dažniausiai siejamas su absoliučios indėlininko teisės bet kuriuo metu pareikalauti grąžinti indėlį įgyvendinimu, o pasinaudojus šia teise anksčiau indėlio sutartyje nustatyto termino, sutartis yra laikoma nutraukta vienašaliu indėlininko pareiškimu, kas sąlygoja neigiamų pasekmių indėlininkui atsiradimą, kurios yra diferencijuojamos pagal tai, indėlininkas yra fizinis ar juridinis asmuo: *fizinis asmuo* netenka teisės reikalauti palūkanų už indėlį, *juridiniams asmenims* palūkanos dažniausiai yra išmokamos atsižvelgiant į faktišką indėlio buvimo sąskaitoje laiką, pritaikant prieš terminą atsiimamų indėlių palūkanų normą. Palūkanų neišmokėjimas ar jau išmokėtų palūkanų išskaičiavimas iš indėlio yra sutartinė pasekmė į priešlaikinį indėlio pareikalavimą.
12. Indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo procesas yra sudėtingas teisinis mechanizmas, sąlygojantis finansinių operacinių bankų taisyklių vykdymą, abipusių pareigų ir veiksmų atlikimą, kurių visuma daro prielaidas sudaryti ar nutraukti banko indėlio sutartis. Indėlio sutarties pripažinimas viešąja ir vartojimo sutartimi sąlygoja papildomas indėlininko kaip silpnesnės sutarties šalies teisių apsaugos garantijas, o taip pat papildomas kredito įstaigos pareigas.

Atlikta banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo analizė leido suformuoti tokias praktines rekomendacijas:

1. Kadangi Lietuvos Respublikos teisės aktai nepateikia vienareikšmiško banko indėlio apibrėžimo, o jau įstatymuose įtvirtintos indėlio sąvokos savo turiniu nepilnai ir netiksliai atskleidžia indėlio požymius, todėl įgyvendinant teisinio aiškumo principą, rekomenduotina įstatyminiu lygiu pateikti vieningą banko indėlio apibrėžimą. Autorės siūlomas banko indėlio apibrėžimas būtų vertingas kaip vienareikšmiškai atskleidžiantis esminius banko indėlio požymius.
2. Siekiant išvengti neteisėtai įgytų pinigų legalizavimo indėlio forma ir suvienodinti dėl to bankų taikomas apsaugines priemones, siūloma įstatyminiu lygiu įtvirtinti bankų pareigą reikalauti iš asmenų, norinčių sudaryti banko indėlio sutartį, dokumentų, patvirtinančių, kad lėšos yra deklaruotos įstatymų nustatyta tvarka, jei indėlio suma yra lygi ar viršiją sumą, kurią privaloma deklaruoti, nustatant civilinę atsakomybę už šios pareigos nevykdymą.
3. Siūloma įstatyminiu lygiu įtvirtinti, jog su fiziniu asmeniu sudaryta banko indėlio sutartis yra vartojimo sutartis. Tai sąlygotų efektyvesnį indėlininkų pažeistų teisių ir interesų gynimo lygį. Taip pat siūlytina atsakingai vartotojų teises ginančiai institucijai patikrinti bankų paruoštas standartines indėlio sutarčių sąlygas ir įvertinti, ar šios nėra nesąžiningos, ar nepažeidžiama indėlininkų ir bankų tarpusavio teisių ir pareigų pusiausvyrą.

Įgyvendinus šio magistro baigiamojo darbo įvade iškeltus uždavinius, buvo pasiektas tikslas - nustatytos ir išanalizuotos teorinės ir praktinės problemos, su kuriomis dažniausiai susiduriama sudarant ir nutraukiant banko indėlio sutartis, todėl darbas būtų vertas tiek teisininkų, tiek kredito įstaigų dėmesio. Išanalizuotos Lietuvos ir užsienio šalių literatūros bei praktinės medžiagos pagrindu padaryti apibendrinimai suponuoja kokybiškai naują požiūrį į banko indėlio sutarties institutą. Pateiktos išvados ir pasiūlymai gali būti panaudoti praktinėje kredito įstaigų indėlių priėmimo veikloje, siekiant tobulinti bankų norminių aktų nuostatas, reglamentuojančias banko indėlio sutarčių sudarymo ir nutraukimo teisinius procesus.

NAUDOTOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos įstatymai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.
2. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 54-1832.
3. Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 91-3891.
4. Lietuvos Respublikos indėlių ir išsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 65-2635.
5. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 73-3085.
6. Lietuvos Respublikos pinigų prevencijos įstatymas // Valstybės žinios. 2003, Nr. 117-5318.
7. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 65-2380.
8. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 85-2581.

Lietuvos Respublikos poįstatyminiai teisės aktai:

9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. lapkričio 15 d. nutarimas Nr. 1441 „Dėl įtartinų operacijų su pinigais sustabdymo ir informacijos pateikimo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 167-6127.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. liepos 22 d. nutarimas Nr. 930 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 3 d. nutarimo Nr. 1331 „Dėl kliento tapatybės nustatymo bei informacijos apie operacijas pinigais pateikimo tvarkos“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 115-4303.
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. liepos 22 d. nutarimas Nr. 929 „Dėl kriterijų, kuriais vadovaujantis operacija su pinigais ar sandoris laikomi įtartinais, sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 115-4302.

Europos sąjungos teisės aktai:

12. 2002 m. rugsėjo 20 d. direktyva 2002/65/EB dėl nuotolinės prekybos vartotojams skirtomis finansinėmis paslaugomis ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 90/619/EEB ir direktyvas 97/7/EB ir 98/27/EB. Official Journal L: 2002 10 09 Nr.271-16.
13. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva). Official Journal L: 2000 07 17 Nr.178-1.
14. 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/12/EB dėl kredito įstaigų steigimosi ir veiklos. Official Journal L: 2000 05 26 Nr.126-1.
15. 1994 m. gegužės 30 d. direktyva 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų.
16. 1993 m. balandžio 5d. Tarybos direktyva Nr. 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais. Official Journal L 095, 21/04/1993 P. 0029 – 0034.

Užsienio valstybių teisės aktai:

17. Bürgerliches Gesetzbuch Deutschlands (BGB).
18. Gesetz über das Kreditwesen (Kreditwesengesetz – KWG).
19. Гражданский Кодекс Российской Федерации.
20. Федеральный закон "О банках и банковской деятельности" от 02.12.1990 N 395-1.

Specialioji literatūra:

21. Ambrasienė D., Baranauskas E., Bublienė D. ir kt. Prievolių teisė: vadovėlis. Vilnius: MRU Leidybos centras, 2006.
22. Civilka M. Elektroninės komercijos teisiniai aspektai: bendrieji klausimai. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto informatikos teisės centras, 2002.
23. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Prievolių teisė. T 1. Vilnius: Justitia, 2003.
24. Mikelėnas V. Prievolių teisė. Pirmoji dalis. Vilnius: Justitia, 2002.
25. Mikelėnas V. Sutarčių teisė: bendrieji sutarčių teisės klausimai: lyginamoji studija. Vilnius: Justitia, 1996.

26. Bertram M. Kontokorrent und Depositengeschäft im französischen Recht. Frankfurt am Main: Metzner, 1968.
27. Enzyklopädisches Lexikon für das Geld-, Bank- und Börsenwesen. Frankfurt am Main: Knapp, 1968.
28. Fikentscher, W. Schuldrecht. Berlin: Walter de Gruyter, 1997.
29. KWG-Kommentar: Kreditwesengesetz mit den wichtigsten Ausführungsvorschriften /begründet von Inge Lore Baehre, Manfred Schneider. Aufl. 2. München: Beck, 1976.
30. KWG-Kommentar: Kreditwesengesetz mit dem wichtigsten Ausführungsverordnungen / begr. von Johannes Consbruch u. Annemarie Möller. Aufl. 3. München: Beck, 1986.
31. Kreditwesengesetz : Kommentar zu KWG und Ausführungsvorschriften von Karl-Heinz Boos, Reinfrid Fischer, Hermann Schulte-Matler / bearb. von Hellmuth Bock. 2. Aufl. München : Beck, 2004.
32. Larenz K., Wolf, M. Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts. München: Beck, 1997.
33. Lünterbusch A. Die privatrechtlichen Auswirkungen des Gesetzes über das Kreditwesen auf Einlagen- und Kreditgeschäfte. Köln, 1968.
34. Medicus, D. Allgemeiner Teil des BGB / 7 Neubearb. Aufl. Heidelberg: Müller, 1997.
35. Oetker, Hartmut. Vertragliche Schuldverhältnisse. 2. aktualisierte Aufl. Heidelberg: Springer, 2004.
36. Otto, Bertram. Die Anwendbarkeit der Begriffe „Einlagen“ und „Entnahmen“ des Einkommensteuergesetzes bei der Gewinnermittlung von Kapitalgesellschaften: Dissertation. Freie Univ. Berlin, 1976.
37. Schimansky H., Bunte H. J., Lwowski H. Bankrechts-Handbuch. Band II. München: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 2000.
38. Schwintowski, Hans-Peter. Bankrecht: commercial banking, investment banking / von Hans-Peter Schwintowski und Frank Schäfer. Aufl. 2. München: Heymanns, 2004.
39. Агарков, М. М. Основы банковского права. Москва: БЕК, 1994.
40. Брагинский М. И. Договорное право. Москва: Проспект, 2002.
41. Брагинский, М. И., Витрянский В. В. Договорное право: общие положения. Москва: Статут, 1997.

42. Брагинский, М. И. Комментарий части второй Гражданского кодекса Российской Федерации. Москва: Гардарика, 1996.
43. Вильянский С.И. Кредитно-расчетные правоотношения. Харьков, 1955.
44. Гражданское право: учебник / под редакцией А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. Москва : Проспект, 1998.
45. Гражданское право: учебник / ответственный редактор Е.А. Суханов. Москва: БЕК, 2000.
46. Комментарий к Гражданскому кодексу Российской Федерации части первой, части второй, части третьей (постатейный) с постатейными материалами / составитель А. Б. Борисов. Москва: Книжный мир, 2003.
47. Юридическая энциклопедия / под редакцией М. Ю. Тихомирова. Москва: Юринформцентр, 2002.

Periodinė literatūra:

48. Toločko V. Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais teisinė prigimtis // Jurisprudencija: LTA mokslo darbai. T. 16 (8). Vilnius, 2000.
49. Toločko V. Lėšų pervedimas kaip vienas prievolės įvykdymo būdų // Jurisprudencija: LTA mokslo darbai. T. 17 (9). Vilnius, 2000.
50. Zaščurinskaitė R. Nesąžiningos sąlygos vartojimo sutartyse: teoriniai ir praktiniai aspektai // Justitia, Nr. 2 (50). Vilnius, 2004.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika:

51. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. kovo 5 d. nutartis „Dėl indėlio sutarties“ // Teismų praktika, 2001.07.02, Nr.: 15.
52. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-645/2001.

Vokietijos Federacijos Aukščiausiojo teismo sprendimai:

53. Urteil des VI. Zivilsenats vom 11.7.2006 - VI ZR 339/04.
54. Beschluss des IX. Zivilsenats vom 24.7.2003 - IX ZB 4/03.

Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarybos prie Teisingumo ministerijos nutarimai:

55. 2006 m. spalio 16 d. nutarimas Nr. 10-186.
56. 2006 m. balandžio 6 d. nutarimas Nr. 10-56.
57. 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas Nr. 10-171.
58. 2005 m. balandžio 6 d. nutarimas Nr. 10-27.

Bankų vidaus dokumentai ir sutartys:

59. „Ūkio banko“ terminuotojo indėlio sąskaitos procedūra.
60. „Ūkio banko“ kaupiamojo ir universaliojo indėlio sąskaitos procedūra.
61. „Ūkio banko“ verslo indėlio procedūra.
62. „Hansabanko“ klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosios sąlygos.
63. „Ūkio banko“ terminuotojo indėlio sutartis privatiems klientams.
64. „Ūkio banko“ terminuotojo indėlio sutartis verslo klientams.
65. „Hansabanko“ terminuoto indėlio sutartis.
66. „Hansabanko“ taupomojo indėlio sutartis.
67. „Hansabanko“ fizinio asmens banko sąskaitos sutartis.

Statistinė medžiaga:

68. Finansų įmonių statistika 2002, 2004, 2005. LR Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės.

Internetiniai šaltiniai:

<http://law.rambler.ru/>
<http://www.consultant.ru/>
<http://nsp.arbitr.ru:8080/law/>
<http://www.sobinbank.ru>
<http://www.bundesbank.de/>
<http://www.bankenverband.de/>
www.bundesgerichtshof.de
<http://www.deutsche-bank.de/>
<https://www.sparkasse-koelnbonn.de/>
<http://www.oxfordreference.com/>
<http://www.uncitral.org/>
www.lrs.lt
www.lat.litlex.lt
<http://www.vartotojoteises.lt/>
www.hansa.lt
<http://www.ub.lt/>
www.europa.eu

SANTRAUKA

Banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo teorinės ir praktinės problemos

Pagrindinės sąvokos: banko indėlis, banko indėlio sutartis, depozito sutartis, indėlininkas, banko sąskaita, terminuotojo indėlio sutartis, viešoji sutartis, vartojimo sutartis, banko sandoris.

Šiame magistro baigiamajame darbe analizuotos teorinės ir praktinės banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo problemos. Vadovaujantis teorine literatūra ir praktine medžiaga yra atskleidžiami tokie aktualūs indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo teisiniai aspektai kaip indėlio sutarties sudarymas internetu, indėlio sutarties nutraukimas pagal pirmąjį indėlininko pareikalavimą, indėlininko identifikavimo, indėlio sąskaitos atidarymo sąlygos ir reikšmė, nemažai dėmesio skirta indėlio sutarties kaip viešosios sutarties ir vartojimo sutarties sudarymo ir nutraukimo ypatumams. Autorės pateiktos išvados ir praktinės rekomendacijos reikšmingos indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo teisinio mechanizmo problemoms spręsti bei esamam reglamentavimui tobulinti.

Lietuvoje sparčiai auga indėlių apyvarta, tačiau esant menkam banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo teisinio ištyrimo lygiui, indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo problematika reikalauja teisinio – mokslinio pagrindimo, taigi šiame magistro baigiamajame darbe yra kompleksiskai analizuojamas civilinis teisinis banko indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo mechanizmas. Siekiant užsibrėžto tikslo - nustatyti ir išanalizuoti teorines ir praktines problemas, su kuriomis susiduriama sudarant ir nutraukiant banko indėlio sutartis - darbe yra atskleidžiami tokie svarbūs teoriniai klausimai kaip banko indėlio sutarties samprata, teisinis sutarties atskyrimas nuo kitų teisine prigimtimi susijusių sutarčių, konsensualinis sutarties pobūdis, turintis realinio sandorio bruožų, analizuojant konkrečias bankų standartines indėlio sutartis atskleidžiamos tokios aktualios praktinės indėlio sudarymo ir nutraukimo problemos kaip sutarties sudarymas internetu, indėlio sutarties nutraukimas pagal pirmąjį indėlininko pareikalavimą, analizuota juridinių asmenų sudaromų indėlio sutarčių problematika. Autorės atlikto tyrimo metu gauti rezultatai reikšmingi indėlių kaip vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymui. Taigi indėlio sutarties sudarymo ir nutraukimo procesas yra atskleidžiamas kaip sudėtingas teisinis mechanizmas, sąlygojantis finansinių operacinių bankų taisyklių vykdymą, abipusių indėlininko ir banko pareigų ir veiksmų atlikimą, kurių visuma daro prielaidas sudaryti ar nutraukti banko indėlio sutartis.

ZUSAMMENFASSUNG

Theoretische und praktische Aspekte des Abschlusses und der Kündigung eines Depositenvertrages

Grundlegende Begriffe: die Bankeinlage, der Bankeinlagenvertrag, der Depositenvertrag, das Bankkonto, der Termineinlagenvertrag, Öffentlicher Vertrag, der Verbrauchervertrag, das Bankgeschäft.

In dieser Magisterabschlussarbeit werden theoretische und praktische Probleme des Abschlusses und der Kündigung eines Depositenvertrages analysiert. Anhand der theoretischen Literatur und des praktischen Materials werden folgende aktuelle rechtliche Aspekte des Abschlusses und der Kündigung eines Depositenvertrages aufgedeckt: Abschluss des Depositenvertrages im Internet, Kündigung des Depositenvertrages wegen „erste Einlegers Verlangen“, Voraussetzungen und Bedeutung des Depositenkontos, Identifizierung des Einlegers. Der Schwerpunkt liegt bei den Eigenarten des Abschlusses und der Kündigung eines Depositenvertrages als öffentlicher Vertrag und eines Verbrauchervertrages. Die Schlussfolgerungen und praktischen Empfehlungen der Autorin sind bedeutend für die Lösung der praktischen Probleme des rechtlichen Mechanismus der Abschluss und Kündigung eines Depositenvertrages.

In Litauen wächst die Anzahl der Depositeneinlagen rapide. Aufgrund mangelnder Untersuchungsergebnisse aus rechtlicher Sicht über den Abschluss und die Kündigung eines Depositenvertrages jedoch, verlangt die Problematik dieses Vertrages nach einer rechtlich-wissenschaftlichen Grundlage. In dieser Magisterabschlussarbeit wird komplexisch der zivilrechtliche Mechanismus des Abschlusses und der Kündigung eines Depositenvertrages analysiert. Mit dem Ziel der Bestimmung und Analyse theoretischer und praktischer Probleme, auf welche man stößt, wenn man Bankeinlagenverträge abschließt und kündigt, werden in der vorliegenden Arbeit wesentliche theoretische Fragen aufgedeckt: Konzeption des Depositenvertrages, rechtliche Trennung des Vertrages von anderen Verträgen mit rechtlich ähnlicher Natur, konsensualischer Charakter des Vertrages, Aufweisen von Merkmalen des Realgeschäftes. Durch die Analyse konkreter Standarddepositenverträge werden die aktuellen praktischen Probleme des Abschlusses und der Kündigung eines Depositenvertrages aufgedeckt: Abschluss des Vertrages im Internet, Kündigung des Vertrages wegen „erste Einlegers Verlangen“, Problematik von juristischen Personen beim Abschluss eines Depositenvertrages. Die Ergebnisse der Autorin aus ihrer Forschung sind bedeutungsvoll für die Feststellung von gewissenlosen Voraussetzungen des Depositenvertrages als Verbrauchervertrag. Somit ist der Prozess des Abschlusses und der Kündigung eines Depositenvertrages als ein komplizierter rechtlicher Mechanismus aufgedeckt, der die Ausführung der finanziellen Regeln der Banken, sowie die Leistung beiderseitiger Pflichten und Handlungen des Einlegers und der Bank bedingt. Diese Gesamtheit stellt die Voraussetzungen für den Abschluss und die Kündigung eines Depositenvertrages her.

PRIEDAI
PRIEDAS Nr. 1.
Pirma pusė

Hansabankas

Terminuoto indėlio sutartis
TERM DEPOSIT AGREEMENT

KLIENTO DUOMENYS / CUSTOMER INFORMATION		DATA/DATE
VARDAS, PAVARDĖ / JURIDINIO ASMENS PILNAS PAVADINIMAS FORENAME, SURNAME / FULL NAME OF LEGAL PERSON		
SUTRUMPINTAS PAVADINIMAS ABBREVIATED NAME		ASMENS KODAS / REGISTRACIJOS KODAS PERSONAL CODE / REGISTRATION CODE
ADRESAS ADDRESS		
TELEFONAS TELEPHONE	FAKSAS FAX	EL. PAŠTAS E-MAIL

SĄSKAITOS DUOMENYS / ACCOUNT INFORMATION			DATA/DATE
INDELIO SUMA IR VALIUTA DEPOSIT AMOUNT AND CURRENCY		METINĖ PALŪKANŲ NORMA ANNUAL INTEREST RATE	
SĄSKAITOS NR. ACCOUNT NO.	INDELIO PRADŽIA BEGINNING OF TERM	INDELIO PABAIGA END OF TERM	TERMINAS TERM
INDELIO PRATĖSIMO RŪŠIS DEPOSIT EXTENSION TYPE	INDELIO PRATĖSIMO SĄLYGA GALIOJA IKI DEPOSIT EXTENSION CONDITION IS VALID BY	INDELIO PRATĖSIMO TERMINAS TERM OF EXTENSION	MINIMALI METINĖ PALŪKANŲ NORMA MINIMUM ANNUAL INTEREST RATE

PALŪKANAS PERVESTIŲ / INTEREST TO BE TRANSFERRED TO		
SĄSKAITA ACCOUNT	SĄSKAITOS SAVININKAS ACCOUNT HOLDER	BANKAS BANK

INDELIO SUMA PERVESTIŲ / DEPOSIT AMOUNT TO BE TRANSFERRED TO		
SĄSKAITA ACCOUNT	SĄSKAITOS SA VININKAS ACCOUNT HOLDER	BANKAS BANK

PAPILDOMOS SĄLYGOS / ADITIONAL PROVISIONS

SU TERMINUOTO INDELIO SUTARTIES SĄLYGOMIS IR BANKO KLIENTŲ APTARNAVIMO BEI PASLAUGŲ TEIKIMO BENDROSIOMIS SĄLYGOMIS SUSIPAŽINAU IR ĮSIPAREIGUJU JŲ LAIKYTIŠ.

I HAVE FAMILIARISED MYSELF WITH THE TERMS OF THE TERM DEPOSIT AGREEMENT AND WITH THE GENERAL CONDITIONS OF BANK CUSTOMER SERVICING AND DELIVERY OF SERVICES CONDITIONS AND I COMMIT MYSELF TO OBSERVE THEM.

KLIENTO VARDAS, PAVARDĖ, PARAŠAS /
JURIDINIO ASMENS ATSTOVO PAREIGOS, VARDAS, PAVARDĖ, PARAŠAS, ANTSPAUDAS
CUSTOMER'S FORENAME, SURNAME, SIGNATURE /
LEGAL PERSON REPRESENTATIVE'S DUTIES, FORENAME, SURNAME, SIGNATURE, STAMP

BANKO ATSTOVO VARDAS, PAVARDE, PARASAS
BANK REPRESENTATIVE'S FORENAME, SURNAME, SIGNATURE

TERMINUOTO INDĖLIO SUTARTIES SĄLYGOS

1. Sutarties dalykas

- 1.1. Ši Terminuoto indėlio sutartis (toliau - Indėlio sutartis) reglamentuoja sutartyje nurodyto juridinio ar fizinio asmens (toliau - Klientas) ir AB banko "Hansabankas" (toliau - Bankas) santykius, atsirandančius Klientui perduodant pinigų į Kliento vardu Banke atidarytą terminuotą indėlio sąskaitą bei Bankui Indėlio sutartyje numatytais sąlygomis ir terminais grąžinant Kliento perduotą pinigų sumą, Kliento ir Banko santykius, atsirandančius Klientui padedant Banke indėlį ir Bankui jį grąžinant, taip pat reglamentuoja Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas, kiti įstatymai ir teisės aktai, taip pat Banko klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosios sąlygos bei operacijų atlikimą reglamentuojantys Banko vidaus aktai.
- 1.2. Jeigu Indėlio sutartį trečiojo asmens naudai, t.y. Kliento, sudarė trečiasis asmuo, veikiantis ne Kliento vardu, pagal Indėlio sutartį padėtų indėliu turi teisę disponuoti tik Klientas, o trečiasis asmuo, sudaręs Indėlio sutartį, neturi teisės disponuoti indėliu (t.y. keisti indėlio sąlygų, nutraukti indėlį prieš terminą, atsimti indėlį pasibaigus indėlio terminui ir pan.).

2. Indėlio sutarties sudarymas

- 2.1. Indėlio sutartis sudaroma Klientui atvykus į Banką ir pasirašius Indėlio sutartį arba naudojantis banku internete, jeigu Klientas su Banku yra sudaręs banko internete ar kita atitinkama sutartį. Banku internete sudarytą Indėlio sutartis turi tokią pačią juridinę galią kaip ir Indėlio sutartis, sudaryta Klientui atvykus į Banką ir pasirašius sutartį.
- 2.2. Indėlio sutartis sudaroma Indėlio sutarties sudarymo metu galiojančiuose Banko - paslaugų ir operacijų įkainiuose nurodytomis sąlygomis. Sutikdamas su Banko nustatytais indėlio sąlygomis ir sudarydamas Indėlio sutartį su Banku, Klientas pasirenka indėlio terminą, indėlio sumą ir valiutą, sąskaitą, į kurią grąžinamas indėlis, bei sąskaitą, į kurią mokamos palūkanos.
- 2.3. Jeigu Klientas yra fizinis asmuo ir jis su Banku nėra sudaręs banko sąskaitos sutarties arba, sudarydamas Indėlio sutartį, nenurodo Banke esančios sąskaitos, į kurią grąžinamas indėlis ir mokamos palūkanos, Bankas, vadovaudamasis Indėlio sutartimi, atidaro Klientui indėlio sąskaitą aptarnaujančią sąskaitą (jeigu ji dar nėra atidaryta pagal kitą Kliento ir Banko sudarytą sutartį), kurios numeris nurodomas Indėlio sutartyje, ir į kurią Bankas grąžina indėlį bei moka palūkanas. Aptarnaujanti sąskaita yra riboto funkcionalumo ir Klientas neturi teisės papildyti sąskaitos, išskyrus grynujų pinigų įnešimą, pateikti mokėjimo pavedimus ar kitus nurodymus atlikti operacijas sąskaitoje, išskyrus grynujų pinigų išėmimą ir valiutos konvertavimą. Bankui uždarius visas indėlio ir kitas sąskaitas, susietas su aptarnaujančia sąskaita, bei Klientui iš aptarnaujančios sąskaitos paėmus visas lėšas, Bankas be atskiro pranešimo uždaro šią sąskaitą. Už aptarnaujančioje sąskaitoje laikomas lėšas Bankas palūkanų Klientui nemoka.
- 2.4. Klientas, sudaręs su Banku Indėlio sutartį, privalo įmokėti (pavedimu iš Banke esančios banko sąskaitos ar įnešdamas grynąs pinigais) Indėlio sutartyje nurodytą indėlio sumą į jam atidarytą indėlio sąskaitą. Jeigu Indėlio sutartis sudaroma banku internete, Bankas, atidarydamas indėlio sąskaitą, automatiškai nu rašo Indėlio sutartyje nurodytą indėlio sumą nuo Kliento sąskaitos, esančios Banke, ir perveda ją į Klientui atidarytą indėlio sąskaitą. Jeigu Klientas neįmoka į indėlio sąskaitą visos Indėlio sutartyje nurodytos sumos, bus laikoma, kad Indėlio sutartis nebuvo sudaryta ir Bankas indėlio sąskaitoje esančią sumą perveda į sąskaitą, nurodytą Indėlio sutartyje, bei uždaro indėlio sąskaitą.
- 2.5. Indėlio sutarties galiojimo laikotarpį Klientas negali didinti ar mažinti. Indėlio sutartyje nurodytos indėlio sumos.
- 2.6. Indėlio sumai esant lygiai ar viršijant sumą, kurią vadovaujantis įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka yra privaloma deklaruoti, Klientas prieš įnešdamas į indėlio sąskaitą indėlio sumą, privalo pateikti Bankui dokumentus, patvirtinančius, kad šios lėšos yra deklaruotos Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Tuo atveju, jei Klientas nepateikia minėtų dokumentų, Indėlio sutartis nesudaroma arba, jeigu Indėlio sutartis jau sudaryta, Bankas turi teisę vienašališkai nutraukti Indėlio sutartį prieš terminą ir uždaryti indėlio sąskaitą. Bankui dėl šios priežasties nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą, Klientui palūkanos už indėlį nemokamos.

3. Palūkanų už indėlį mokėjimas

- 3.1. Už padėtą indėlį Bankas įsipareigoja mokėti Klientui Banko nustatyta Indėlio sutarties sudarymo dieną (arba indėlio termino pratęsimo dieną, jei Indėlio sutartis yra pratęsiama) galiojančią metinę palūkanų normą, kuri nustatoma atsižvelgiant į indėlio rūšį, terminą, indėlio sumą ir valiutą. Indėlio terminas ir palūkanos už indėlį pradedami skaičiuoti nuo tos dienos, kai Klientas į indėlio sąskaitą įneša arba perveda Indėlio sutartyje nurodytą indėlio sumą.
- 3.2. Palūkanos skaičiuojamos už faktinę indėlio sąskaitoje esančią sumą, laikant, kad metuose yra 360 dienų, 0 mėnesyje - kalendorinis dienų skaičius.
- 3.3. Palūkanas už indėlį Bankas Klientui moka paskutinę indėlio termino dieną. Palūkanos perdedamos į Indėlio sutartyje nurodytą sąskaitą, jei indėlio sutarties terminas automatiškai nepratęsiamas.
- 3.4. Klientui nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą, Bankas palūkanų už visą indėlio terminą Klientui nemoka, išskyrus Indėlio sutartyje numatytus atvejus ir atvejus, kai šaly susitaria kitaip.

4. Indėlio sutarties termino pratęsimas

- 4.1. Klientas gali pasirinkti indėlio termino automatinio pratęsimo sąlygą. Klientui pasirinkus automatinio indėlio termino pratęsimo sąlygą, Indėlio sutartis yra pratęsiama tokiam pačiam terminui i, išskyrus Indėlio sutarties 4.4 ir 4.5 punktuose numatytus atvejus, ir tokiomis pačiomis sąlygomis, išskyrus už indėlį mokamų metinių palūkanų dydį ir indėlio sumą, kuri gali būti didinama už indėlį apskaičiuotą, bet Klientui dar neišmokėtų palūkanų suma. Bankas turi teisę nepratęsti indėlio termino, jei pratęsus indėlio terminą Indėlio sutarties sąlygos neatitiks indėlio termino pratęsimo dienagaliojančiuose Banko paslaugų ir operacijų

įkainiuose nurodytų indėlių sąlygų (minimalios ar maksimalios indėlio sumos, minimalaus ar maksimalaus indėlio termino ir kitų).

- 4.2. Pratęsiant indėlio terminą, Bankas už indėlį pratęstu indėlio terminu įsipareigoja Klientui mokėti Banko tokios rūšies indėliams nustatytą indėlio termino pratęsimo dieną galiojančią metinę palūkanų normą. Sudarydamas Indėlio sutartį Klientas gali nurodyti minimalią palūkanų normą, kuriai esant jis sutinka pratęsti Indėlio sutartį. Tokiu atveju Indėlio sutartis pratęsima tik tada, jei Indėlio sutarties pratęsimo dieną Būrnko nustatytos palūkanos už atitinkamą indėlio rūšį yra didesnės ar lygios Kliento nurodyta i minimaliai palūkanų normai.
- 4.3. Klientas, pasirinkdamas automatinio indėlio termino pratęsimo sąlygą, pasirenka ir pratęsimo rūšį - "Suma ir palūkanos" arba "Suma". Klientui nurodžius pratęsimo rūšį "Suma ir palūkanos", pratęsiant indėlio terminą indėlio suma yra didinama priskaičiuotų ir Klientui dar neišmokėtų palūkanų suma, kurią Bankas indėlio termino pratęsimo dieną perveda į Klientui atidarytą indėlio sąskaitą. Klientui pasirinkus pratęsimo rūšį "Suma", pratęsiant indėlio terminą indėlio suma nedidinama, o už indėlį iki Indėlio sutarties pratęsimo dienos priskaičiuotos palūkanos perdedamos į sąskaitą, nurodytą Indėlio sutartyje.
- 4.4. Klientas, pasirinkdamas automatinio indėlio termino pratęsimo sąlygą, gali pasirinkti kitokią indėlio pratęsimo terminą nei pradinis indėlio terminas. Tokiu atveju Indėlio sutartis automatiškai pratęsiama Kliento pasirinktam indėlio pratęsimo terminui.
- 4.5. Indėlio sutarties automatinio pratęsimo skaičius yra neribojamas, tačiau Klientas, sudarydamas Indėlio sutartį, gali nurodyti indėlio termino automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo terminą. Tokiu atveju Indėlio sutartis automatiškai pratęsiama tik tada, jei Indėlio sutarties pratęsimo dieną dar nėra suėjęs Kliento nurodytas automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo terminas ir iki automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo termino pabaigos likęs laikotarpis yra ne trumpesnis negu pratęsimo metu galiojančiuose Banko paslaugų ir operacijų įkainiuose nurodytas minimalus Banko priimamų indėlių terminas. Jei laikotarpis nuo Indėlio sutarties pratęsimo dienos iki automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo termino pabaigos yra trumpesnis negu Indėlio sutartyje nurodytas indėlio terminas, Indėlio sutarties galiojimas automatiškai pratęsiamas tik iki Kliento nurodyto automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo termino pabaigos.
- 4.6. Indėlio termino pratęsimo sąlygos gali būti keičiamos Klientui pateikus Bankui raštišką prašymą.

5. Indėlio sutarties sąlygų keitimas

- 5.1. Bankas turi teisę vienašališkai keisti Indėlio sutarties sąlygas, apie tai prieš 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų raštu informavęs Klientą. Bankas neturi teisės vienašališkai keisti indėlio termino ir už indėlį mokamų palūkanų, jau nustatytų sudarant ar pratęsiant indėlio sutartį. Klientas, nesutikdamas su Banko vienašališkai pakeistomis Indėlio sutarties sąlygomis, turi teisę atvykęs į Banką nutraukti Indėlio sutartį prieš terminą. Tokiu atveju Indėlio sutartis nutraukiama 5 (penktą) kalendorinę dieną nuo Kliento atvykimo į Banką bei raštišką pareiškimo apie Indėlio sutarties nutraukimą dienos. Šiame punkte numatyto atveju nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą Bankas už indėlį Klientui sumoka iki Indėlio sutarties nutraukimo dienos priskaičiuotas palūkanas.

6. Indėlio sutarties pasibaigimas

- 6.1. Indėlio sutartis pasibaigia suėjus Indėlio sutartyje nurodytam indėlio terminui (jeigu Indėlio sutartis nepratęsiama) arba vienai iš šalių nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą.
 - 6.2. Bankas turi teisę nutraukti Indėlio sutartį tik Indėlio sutartyje ir įstatymo numatytais atvejais.
 - 6.3. Klientas, norėdamas nutraukti Indėlio sutartį prieš terminą, privalo raštu apie tai informuoti Banką prieš 15 (penkiolika) kalendorinių dienų.
 - 6.4. Suėjęs indėlio terminui arba nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą, Bankas paskutinę Indėlio sutarties galiojimo dieną perveda indėlį ir priskaičiuotas palūkanas už indėlį (jeigu jos mokamos) į indėlio sutartyje nurodytą (-as) sąskaitą (-as) ir uždaro indėlio sąskaitą.

7. Kitos sutarties sąlygos

- 7.1. Bankas garantuoja Banke padėtų indėlių saugumą ir, siekdamas užtikrinti indėlių grąžinimą, draudžia Banke padėtus indėlius Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis.
- 7.2. Bankas užtikrina informacijos apie Kliento indėlio sąskaitą slaptumą. Informaciją apie indėlio sąskaitos būklę Bankas teikia tik Klientui ar jo įgaliotam asmeniui. Kitiems asmenims informacija apie Kliento indėlio sąskaitą be Kliento sutikimo gali būti teikiama tik Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.
- 7.3. Klientas už Banko teikiamas paslaugas ir indėlio sąskaitoje atliekamas operacijas, moka Bankui operacijos atlikimo metu galiojančiuose Banko paslaugų ir operacijų įkainiuose nustatytą dydžio mokesčius. Mokesčiai mokami tarp Kliento ir Banko sudarytoje banko sąskaitos sutartyje numatyta tvarka ir terminais, o tais atvejais, kai Klientas ir Bankas nėra sudarę banko sąskaitos sutarties - bendra Banke galiojančia tvarka ir terminais.
- 7.4. Banko Klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosios sąlygos yra neatsiejama šios sutarties dalis. Klientas patvirtina, kad jis susipažinęs su šiomis sąlygomis ir įsipareigoja jų laikytis.
- 7.5. Klientas be Banko raštiško sutikimo neturi teisės perleisti savo teisių ir įsipareigojimų pagal Indėlio sutartį trečiajam asmeniui.

8. Baigiamosios nuostatos

- 8.1. Indėlio sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo ar sudarymo banku internete momento.
- 8.2. Ginčai, kylantys dėl Indėlio sutarties, sprendžiami derybų keliu. Nepavykus ginčų išspręsti derybų keliu, ginčas sprendžiamas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.
- 8.3. Jei indėlio sutartis raštu sudaroma Klientui atvykus į Banką, ji pasirašo ma dviem vienodą juridinę galią turinčiais egzemplioriais, po vieną kiekvienai šaliai.

Taupomojo indėlio sutartis
SAVINGS DEPOSIT AGREEMENT

KLIENTO DUOMENYS / CUSTOMER INFORMATION

DATA/DATE

VARDAS, PAVARDĖ / JURIDINIO ASMENS PILNAS PAVADINIMAS FORENAME, SURNAME / FULL NAME OF LEGAL PERSON		
SUTRUMPINTAS PAVADINIMAS ABBREVIATED NAME		ASMENS KODAS / REGISTRACIJOS KODAS PERSONAL CODE / REGISTRATION CODE
ADRESAS ADDRESS		
TELEFONAS TELEPHONE	FAKSAS FAX	EL. PAŠTAS E-MAIL

SĄSKAITOS DUOMENYS / ACCOUNT INFORMATION

INDĒLIO SUMA IR VALIUTA DEPOSIT AMOUNT AND CURRENCY		METINE PALŪKANŲ NORMA ANNUAL INTEREST RATE	
SĄSKAITOS NR. ACCOUNT NO.	INDĒLIO PRADŽIA BEGINNING OF TERM	INDĒLIO PABAIGA END OF TERM	TERMINAS TERM
INDĒLIO PRATĚSIMO RŪŠIS DEPOSIT EXTENSION TYPE	INDĒLIO PRATĚSIMO SĄLYGA GALIOJA IKI DEPOSIT EXTENSION CONDITION IS VALID BY	INDĒLIO PRATĚSIMO TERMINAS TERM OF EXTENSION	MINIMALI METINE PALŪKANŲ NORMA MINIMUM ANNUAL INTEREST RATE

PAIŪKANAS PERVESTI / INTEREST TO BE TRANSFERRED TO

SĄSKAITA ACCOUNT	SĄSKAITOS SAVININKAS ACCOUNT HOLDER	BANKAS BANK
---------------------	--	----------------

INDĒLIO SUMA PERVESTI / DEPOSIT AMOUNT TO BE TRANSFERRED TO

SĄSKAITA ACCOUNT	SĄSKAITOS SA VININKAS ACCOUNT HOLDER	BANKAS BANK
---------------------	---	----------------

PAPILDOMOS SĄLYGOS / ADDITIONAL PROVISIONS

SU TAUPOMOJO INDĒLIO SUTARTIES SĄLYGOMIS IR BANKO KLIENTŲ APTARNAVIMO BEI PASLAUGŲ TEIKIMO BENDROSIOMIS SĄLYGOMIS SUSIPAŽINAU IR ĮSIPAREIGUJU JŲ LAIKYTIS.

I HAVE FAMILIARISED MYSELF WITH THE TERMS OF THE SAVINGS DEPOSIT AGREEMENT AND WITH THE GENERAL CONDITIONS OF BANK CUSTOMER SERVICING AND DELIVERY OF SERVICES CONDITIONS AND I COMMIT MYSELF TO OBSERVE THEM.

KLIENTO VARDAS, PAVARDĖ, PARAŠAS /
JURIDINIO ASMENS ATSTOVO PAREIGOS, VARDAS, PAVARDĖ, PARAŠAS, ANTSPAUDAS
CUSTOMER'S FORENAME, SURNAME, SIGNATURE /
LEGAL PERSON REPRESENTATIVE'S DUTIES, FORENAME, SURNAME, SIGNATURE, STAMP

BANKO ATSTOVO VARDAS, PAVARDE, PARASAS
BANK REPRESENTATIVE'S FORENAME, SURNAME, SIGNATURE

Antra pusė

TAUPOMOJO INDĒLIO SUTARTIES SĄLYGOS

1. Sutarties dalykas

1.1 Ši Taupomojo indėlio sutartis (toliau - Indėlio sutartis) reglamentuoja sutartyje nurodyto juridinio ar fizinio asmens (toliau - Klientas) ir AB banko "Hansabankas" (toliau - Bankas) santykius, atsirandančius Klientui perduodant pinigus į Kliento vardu Banke atidarytą indėlio sąskaitą bei Bankui Indėlio sutartyje numatytais sąlygomis ir terminais grąžinant Kliento perduotą pinigų sumą. Kliento ir Banko santykius, atsirandančius Klientui padedant Banke indėlių ir Bankui jį grąžinant, taip pat reglamentuoja Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas, kiti įstatymai ir teisės aktai, taip pat Banko klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosios sąlygos bei operacijų atlikimą reglamentuojantys Banko vidaus aktai.

1.2 Jeigu Indėlio sutartį trečiojo asmens naudai, t.y. Kliento, sudarė tretysis asmuo, veikiantis ne Kliento vardu, pagal Indėlio sutartį padėti indėliu turi teisę disponuoti tik Klientas, o tretysis asmuo, sudaręs Indėlio sutartį, neturi teisės disponuoti indėliu (t.y. keisti indėlio sąlygų, nutraukti indėlį prieš terminą, atsiimti indėlį pasibaigus indėlio terminui ir pan.).

2. Indėlio sutarties sudarymas

- Indėlio sutartis sudaroma Klientui atvykus į Banką ir pasirašius Indėlio sutartį arba naudojantis banku internete, jeigu Klientas su Banku yra sudaręs banko internete ar kita atitinkamą sutartį. Banku internete sudaryta Indėlio sutartis turi tokią pačią juridinę galią kaip ir Indėlio sutartis, sudaryta Klientui atvykus į Banką ir pasirašius sutartį.
- Indėlio sutartis sudaroma Indėlio sutarties sudarymo metu galiojančiuose Banko paslaugų ir operacijų įkainiuose nurodytomis sąlygomis. Sutikdamas su Banko nustatytomis indėlio sąlygomis ir sudarydamas Indėlio sutartį su Banku, Klientas pasirenka indėlio terminą, indėlio sumą ir valiutą, sąskaitą, į kurią grąžinamas indėlis, bei sąskaitą, į kurią mokamos palūkanos.
- Jeigu Klientas yra fizinis asmuo ir jis su Banku nėra sudaręs banko sąskaitos sutarties arba, sudarydamas Indėlio sutartį, nenurodo Banke esančios sąskaitos, į kurią grąžinamas indėlis ir mokamos palūkanos, Bankas, vadovaudamasis Indėlio sutartimi, atidaro Klientui indėlio sąskaitą aptarnaujančią sąskaitą (jeigu ji dar nėra atidaryta pagal kitą Kliento ir Banko suda rytą sutartį), kurios numeris nurodomas Indėlio sutartyje, ir į kurią Bankas grąžina indėlį bei moka palūkanas. Aptarnaujanti sąskaita yra riboto funkcionalumo ir Klientas neturi teisės papildyti sąskaitos, išskyrus grynujų pinigų įnešimą, pateikti mokėjimo pavedimus ar kitus nurodymus atlikti operacijas sąskaitoje, išskyrus grynujų pinigų išėmimą ir valiutos konvertavimą. Bankui uždarius visas indėlio ir kitas sąskaitas, susietas su aptarnaujančia sąskaita, bei Klientui iš aptarnaujančios sąskaitos paėmus visas lėšas, Bankas be atskiro pranešimo uždaro šią sąskaitą. Už aptarnaujančioje sąskaitoje laikomas lėšas Bankas palūkanų Klientui nemoka.
- Klientas, sudaręs su Banku Indėlio sutartį, privalo įmokėti (pavedimu iš Banke esančios banko sąskaitos ar įnešdamas gryvais pinigais) Indėlio sutartyje nurodytą indėlio sumą į jam atidarytą indėlio sąskaitą. Jeigu Indėlio sutartis sudaroma banku internete, Bankas, atidarydamas indėlio sąskaitą, automatiškai nurašo Indėlio sutartyje nurodytą indėlio sumą nuo Kliento sąskaitos, esančios Banke, ir perveda ją į Klientui atidarytą indėlio sąskaitą. Jeigu Klientas neįmoka į indėlio sąskaitą visos Indėlio sutartyje nurodytos sumos, bus laikoma, kad Indėlio sutartis nebuvo sudaryta ir Bankas indėlio sąskaitoje esančią sumą perveda į sąskaitą, nurodytą Indėlio sutartyje, bei uždaro indėlio sąskaitą.
- Indėlio sutarties galiojimo laikotarpiu Klientas gali didinti Indėlio sutartyje nurodytą indėlio sumą, atitinkamą sumą įmokėdamas (pavedimu iš Banke esančios banko sąskaitos ar įnešdamas gryvais pinigais) į indėlio sąskaitą.
- Klientas gali ne dažniau, kaip kas 3 (tris) kalendorinius mėnesius, pasiimti (pavedimu ar gryvais pinigais) iš indėlio sąskaitos sumą, ne didesnę kaip 50 (penkiasdešimt) procentų nuo sumos, esančios indėlio sąskaitoje išmokėjimo dieną. Pirmąją sumą iš indėlio "sąskaitos Klientas gali pasiimti tik praėjus trimis mėnesiais nuo Indėlio sutarties sudarymo dienos. Klientui pasiimant iš indėlio sąskaitos lėšas, indėlio likutis negali likti mažesnis nei tuo metu galiojančiuose Banko paslaugų ir operacijų įkainiuose nurodyta minimali tokios rūšies Indėlio suma.
- Indėlio sumai esant lygiai ar viršijančią sumą, kurią vadovaujantis įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka yra privaloma deklaruoti, Klientas prieš įnešdamas į indėlio sąskaitą šią sumą, privalo pateikti Bankui dokumentus, patvirtinančius, kad šios lėšos yra deklaruotos Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Tuo atveju, jei Klientas nepateikia minėtų dokumentų, Indėlio sutartis nesudaroma arba, jeigu Indėlio sutartis jau sudaryta, Bankas turi teisę vienašališkai nutraukti Indėlio sutartį prieš terminą ir uždaryti indėlio sąskaitą. Bankui dėl šios priežasties nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą, Klientui palūkanos už indėlį nemokamos.

3. Palūkanų už indėlį mokėjimas

- Už padėtą indėlį Bankas įsipareigoja mokėti Klientui Banko nustatyta Indėlio sutarties sudarymo dieną (arba indėlio termino pratęsimo dieną, jei Indėlio sutartis yra pratęsiama) galiojančią metinę palūkanų normą, kuri nustatoma atsižvelgiant į indėlio rūšį, terminą, indėlio sumą ir valiutą. Indėlio terminas ir palūkanos už indėlį pradedami skaičiuoti nuo tos dienos, kai Klientas į indėlio sąskaitą įneša arba perveda Indėlio sutartyje nurodytą indėlio sumą.
- Palūkanos skaičiuojamos už faktinę indėlio sąskaitoje esančią sumą, laikant, kad metuose yra 360 dienų, o mėnesyje - kalendorinis dienų skaičius.
- Palūkanas už indėlį Bankas Klientui moka paskutinę indėlio termino dieną. Palūkanos pervedamos į Indėlio sutartyje nurodytą sąskaitą, jei indėlio sutarties terminas automatiškai nepratęsiamas.
- Klientui nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą, Bankas palūkanų už visą indėlio terminą Klientui nemoka, išskyrus Indėlio sutartyje numatytus atvejus ir atvejus, kai šaly susitaria kitaip.

4. Indėlio sutarties termino pratęsimas

4.1 Klientas gali pasirinkti indėlio termino automatinio pratęsimo sąlygą. Klientui pasirinkus automatinio indėlio termino pratęsimo sąlygą, Indėlio sutartis yra pratęsiama tokiam pačiam terminui, išskyrus Indėlio sutarties 4.4. punkte numatytą atvejį, ir tokiomis pačiomis sąlygomis, išskyrus už Indėlio mokamų metinių palūkanų dydį ir indėlio sumą, kuri gali būti didinama už indėlį apskaičiuotą, bet Klientui dar neišmokėtų palūkanų suma. Bankas turi teisę nepratęsti indėlio termino, jei pratęsus indėlio terminą Indėlio sutarties sąlygos neatitiks indėlio termino pratęsimo dieną galiojančiuose Banko paslaugų ir operacijų įkainiuose nurodytų indėlių sąlygų (minimalios ar maksimalios indėlio sumos, minimalaus ar maksimalaus indėlio termino ir kitų).

4.2. Pratęsiant indėlio terminą, Bankas už indėlį pratęstu indėlio terminu įsipareigoja Klientui mokėti Banko tokios rūšies indėliams nustatytą indėlio termino pratęsimo dieną galiojančią metinę palūkanų normą. Sudarydamas Indėlio sutartį Klientas gali nurodyti minimalią palūkanų normą, kuriai esant jis sutinka pratęsti Indėlio sutartį. Tokiu atveju Indėlio sutartis pratęsiama tik tada, jei Indėlio sutarties pratęsimo dieną Banko nustatytos palūkanos už atitinkamą indėlio rūšį yra didesnės ar lygios Kliento nurodytai minimaliai palūkanų normai.

4.3. Klientas, pasirinkdamas automatinio indėlio termino pratęsimo sąlygą, pasirenka ir pratęsimo rūšį - "Suma ir palūkanos" arba "Suma". Klientui nurodžius pratęsimo rūšį "Suma ir palūkanos", pratęsiant indėlio terminą indėlio suma yra didinama priskaičiuotų ir Klientui dar neišmokėtų palūkanų suma, kurią Bankas indėlio termino pratęsimo dieną perveda į Klientui atidarytą indėlio sąskaitą. Klientui pasirinkus pratęsimo rūšį "Suma", pratęsiant indėlio terminą indėlio suma nedidinama, o už indėlį iki Indėlio sutarties pratęsimo dienos priskaičiuotos palūkanos pervedamos į sąskaitą, nurodytą Indėlio sutartyje.

4.4. Indėlio sutarties automatinio pratęsimo skaičius yra neribojamas, tačiau Klientas, sudarydamas Indėlio sutartį, gali nurodyti indėlio termino automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo terminą. Tokiu atveju Indėlio sutartis automatiškai pratęsiama tik tada, jei Indėlio sutarties pratęsimo dieną dar nėra suėjęs Kliento nurodytas automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo terminas ir iki automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo termino pabaigos likęs laikotarpis yra ne trumpesnis negu pratęsimo metu galiojančiuose Banko paslaugų ir operacijų įkainiuose nurodytas minimalus Banko priimanų indėlių terminas. Jei laikotarpis nuo Indėlio sutarties pratęsimo dienos iki automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo termino pabaigos yra trumpesnis negu Indėlio sutartyje nurodytas indėlio terminas, Indėlio sutarties galiojimas automatiškai pratęsiamas tik iki Kliento nurodyto automatinio pratęsimo sąlygos galiojimo termino pabaigos.

4.5. Indėlio termino pratęsimo sąlygos gali būti keičiamos Klientui pateikus Bankui raštišką prašymą.

5. Indėlio sutarties sąlygų keitimas

5.1 Bankas turi teisę vienašališkai keisti Indėlio sutarties sąlygas, apie tai prieš 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų raštu informavęs Klientą. Bankas neturi teisės vienašališkai keisti indėlio termino ir už indėlį mokamų palūkanų, jau nustatytų sudarant ar pratęsiant Indėlio sutartį. Klientas, nesutikdamas su Banko vienašališkai pakeistomis Indėlio sutarties sąlygomis, turi teisę atvykęs į Banką nutraukti Indėlio sutartį prieš terminą. Tokiu atveju Indėlio sutartis nutraukiama 5 (penktą) kalendorinę dieną nuo Kliento atvykimo į Banką bei raštiško pareiškimo apie Indėlio sutarties nutraukimą dienos. Šiame punkte numatytu atveju nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą, Bankas už indėlį Klientui sumoka iki Indėlio sutarties nutraukimo dienos priskaičiuotas palūkanas.

6. Indėlio sutarties pasibaigimas

- Indėlio sutartis pasibaigia suėjus Indėlio sutartyje nurodytam indėlio ter minui (jeigu Indėlio sutartis nepratęsiama) arba vienai iš šalių nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą.
- Bankas turi teisę nutraukti Indėlio sutartį tik Indėlio sutartyje ir įstatymo numatytais atvejais.
- Klientas, norėdamas nutraukti Indėlio sutartį prieš terminą, privalo raštu apie tai informuoti Banką prieš 15 (penkiolika) kalendorinių dienų.
- Suėjęs indėlio terminui arba nutraukus Indėlio sutartį prieš terminą, Bankas paskutinę Indėlio sutarties galiojimo dieną perveda indėlį ir priskaičiuotas palūkanas už indėlį (jeigu jos mokamos) į Indėlio sutartyje nurodytą (-as) sąskaitą (-as) ir uždaro indėlio sąskaitą.

7. Kitos sutarties sąlygos

- Bankas garantuoja Banke padėtų indėlių saugumą ir, siekiant užtikrinti indėlių grąžinimą, draudžia Banke padėtus indėlius Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis.
- Bankas užtikrina informacijos apie Kliento indėlio sąskaitą slaptumą. Informaciją apie indėlio sąskaitos būklę Bankas teikia tik Klientui ar jo įgaliotam asmeniui. Kitiems asmenims informacija apie Kliento indėlio sąskaitą be Kliento sutikimo gali būti teikiama tik Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.
- Klientas už Banko teikiamas paslaugas ir indėlio sąskaitoje atliekamas operacijas, moka Bankui operacijos atlikimo metu galiojančiuose Banko paslaugų ir operacijų įkainiuose nustatyto dydžio mokesčius. Mokesčiai mokami tarp Kliento ir Banko sudarytoje banko sąskaitos sutartyje numatyta tvarka ir terminais, o tais atvejais, kai Klientas ir Bankas nėra sudarę banko sąskaitos sutarties - bendra Banke galiojančia tvarka ir terminais.
- Banko Klientų aptarnavimo ir paslaugų teikimo bendrosios sąlygos yra neatsiejama šios sutarties dalis. Klientas patvirtina, kad jis susipažinęs su šiomis sąlygomis ir įsipareigoja jų laikytis.
- Klientas be Banko raštiško sutikimo neturi teisės perleisti savo teisių ir įsipareigojimų pagal Indėlio sutartį trečiajam asmeniui.

8. Baigiamosios nuostatos

- Indėlio sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo ar sudarymo banku internete momento. 8.2. Ginčai, kylantys dėl Indėlio sutarties, sprendžiami derybų keliu. Nepavykus ginčų išspręsti derybų keliu, ginčas sprendžiamas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.
- Jei indėlio sutartis raštu sudaroma Klientui atvykus į Banką, ji pasirašoma dviem vienodą juridinę galią turinčiais egzemplioriais, po vieną kiekvienai šaliai.

PRIEDAS Nr. 3

Pirma pusė

AB Ūkio bankas
Maironio g. 25, LT-44250 Kaunas
Banko kodas 70100
Įmonės kodas 112020136
PVM mokėtojo .kodas L T12020 1314
Registras - valstybės įmonė Registrų centras,
V. Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius

ŪKIO BANKAS

TERMINUOTOJO INDĖLIO SUTARTIS NR.

Privatiems klientams

Specialioji dalis

Šalių parašai

Bankas

Indėlininkas (-ai)

A.V.

Antra pusė

Bendroji dalis

Sutarties dalykas

1. Banko ir Indėlininko (-u) veiksmai bei įsipareigojimai, reglamentuojantys terminuotojo indėlio padėjimą, saugojimą, grąžinimą ir palūkanų mokėjimą.

Banko įsipareigojimai

2. Priimti iš Indėlininko (-u) arba trečiųjų asmenų jam (jiems) pervestą Indėlį nacionaline ir užsienio valiuta ir įskaityti i terminuotojo indėlio sąskaitą.
3. Gražinti Indėli ir sumokėti už jį palūkanas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir šioje sutartyje sutartomis sąlygomis.
4. Atidaryti Indėlininkui (-ams) banko sąskaitą.
5. Sutartyje nustatytais terminais ir pasibaigus sutarties laikui išmokamas palūkanas parvesti į šios sutarties specialiojoje dalyje nurodytą Indėlininko (-u) banko sąskaitą.
6. Užtikrinti Indėlininko (-u), sąskaitos, lėšų ir visų su jomis susijusių operacijų slaptumą. Šią informaciją teikti tik pačiam Indėlininkui (-ams), jo (jų) įgaliotiems atstovams, o Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka atitinkamoms institucijoms ir pareigūnams.

Indėlininko (-u) įsipareigojimai

7. Įmokėti arba pervesti Bankui Indėli ne vėliau kaip per 5 (penkias) Banko darbo dienas nuo šios sutarties pasirašymo dienos.
8. Sutarties galiojimo laikotarpiu indėlio nepapildyti ir nenaudoti mokėjimams.
9. Informuoti Banką apie savo gyvenamosios vietos, paso duomenų, įgaliotų asmenų ar kitų rekvizitų pasikeitimus.
10. Atliekant visas su Indėliu susijusias operacijas pateikti asmens tapatybę liudijantį dokumentą (su asmens kodu, nuotrauka ir parašu).

Atsakomybė

11. Jeigu Bankas ne laiku įskaityt lėšas į Indėlininko (-u) sąskaitą arba jas nepagrįstai nurašo nuo sąskaitos, taip pat jei nevykdo Indėlininko (-u) nurodymo dėl indėlio, jo dalies ar palūkanų išmokėjimo, Bankas moka Indėlininkui (-ams) tokio dydžio palūkanas, kokias Banko Valdyba yra nustačiusi klientams už Banko sąskaitose esančias jų lėšas.
12. Bankas neatsako, jeigu Indėlininko (-u) nurodymas nevykdomas ar nelinkamai įvykdomas dėl kito banko, kuris buvo pasitelktas tam tikroms operacijoms atlikti, kaltės.
13. Indėlininkas (-ai) patvirtina, kad yra veiksnus (-ūs), jo (jų) veiksnumas neapribotas, turi įgaliojimus sudaryti sandorį ir pasirašyti šią sutartį, jo (jų) pateikti Bankui duomenys yra tikri ir teisingi, ir atsako Už klaidingai Bankui pateiktus šiuos duomenis bei atlygina dėl to Banko patirtus nuostolius įstatymų nustatyta tvarka.
14. Nepilnamečiai nuo 14 iki 18 metų amžiaus patys atsako pagal sutartines prievoles. O pagal nepilnamečio iki 14 metų amžiaus prievoles atsako jo tėvai arba globėjai.
15. Esant nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybėms, šalys, spręsdamos šalių alleidimo nuo atsakomybės klausimus, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintomis Atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybėms taisyklėmis.

Kitos sąlygos

16. Palūkanos už Indėli pradedamos skaičiuoti nuo kitos po Indėlio įskaitymo i terminuotojo indėlio sąskaitą dienos ir skaičiuojamos iki dienos, einančios prieš dieną, kai Indėlis buvo išmokėtas ar nurašytas iš sąskaitos kitais pagrindais.
17. Bankas turi teisę keisti Indėlio palūkanų dydį. Naujas palūkanų dydis pradedamas taikyti kitą darbo dieną po Banko pranešimo apie palūkanų dydžio pakeitimą paskelbimo Banko įstatuose nustatyta tvarka naujai pasirašomoms ir pratęsimoms terminuotojo indėlio sutartims.
18. Kai Indėlis išmokamas Indėlininkui (-ams) nepasibaigus sutartyje nustatytam terminui, šioje sutartyje nustatytos palūkanos nemokamos.
- Indėlininkui (-ams), pareikalavusiam (-iems) gražinti Indėli prieš terminą, išmokėtos palūkanos išskaičiuojamos iš Indėlio, o likusi Indėlio dalis išmokama Indėlininkui (-ams).
20. Indėlininkas (-ai) turi teisę pasinaudoti savo teisėmis tik iki to momento, kol trečiasis asmuo, kurio naudai įneštas Indėlis, nepareiškia savo ketinimo pasinaudoti šioje sutartyje numatytomis teisėmis.
21. Už nepilnamečius iki 14 metų amžiaus sutartį jų vardu pasirašo tėvai arba globėjai. Nepilnamečiai nuo 14 iki 18 metų amžiaus sutartį pasirašo, turėdami rašytinį tėvų arba rūpintojų sutikimą. Šio sutikimo nereikia, jei nepilnametis emancipuojamas, sudaro santuoką, teismas nušalina tėvus nuo turto tvarkymo, atskiria vaikus nuo tėvų ar apriboja tėvų valdžią
22. Lėšomis, kurios yra sąskaitoje nepilnamečio vardu, disponuoja jo vardu tėvai arba globėjai, o jam suėjus 14 metų - jis pats, turėdamas tėvų ar rūpintojų sutikimą
23. Dėl nepilnamečių piniginių lėšų naudojimo, kai jų suma viršija 10 (dešimt) minimalių mėnesinių algų dydį, turi būti išankstinis teismo leidimas.
24. Norėdamas atsiimti Indėlį prieš sueinant sutartyje nustatytam terminui, Indėlininkas apie savo ketinimą Bankui raštu praneša prieš 5 (penkias) Banko darbo dienas.
25. Indėlininko (-u) atstovas gali veikti Indėlininko (-u) vardu, jeigu Bankui pateikė įgaliojimą ir asmens tapatybę liudijantį dokumentą (su asmens kodu, nuotrauka ir parašu).
26. Ši sutartis trečiojo asmens, mirusio iki sutarties sudarymo momento arba neegzistuojančio sutarties sudarymo momentu, naudai negalioja.
27. Jeigu ši sutartis nenumato ko kita, Bankas atlieka Indėlininkui (-ams) operacijas, k'rias nustato įstatymai, kiti bankų veiklą reglamentuojantys teisės aktai bei bankininkystės papročiai.
28. Bankas turi teisę ne ginčo tvarka nurašyti klaidingai į sąskaitą įskaitytas lėšas.
29. Bankas garantuoja Banke padėtų indėlių saugumą ir, užtikrinant indėlių grąžinimą, draudžia Banke padėtus indėlius Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis.
30. Sutartis isigalioja nuo pinigų įskaitymo i terminuotojo indėlio sąskaitą dienos
31. Sutartis sudaryta dviem egzemplioriais - po vieną kiekvienai šaliai. Abu egzemplioriai turi vienodą juridinę galią

Sutarties pratęsimo sąlygos

32. Sutarties pratęsimo data sutampa su indėlio termino pabaigos diena.
33. Sutartis pratęsiama (pildo Indėlininkas (-ai)):
 - o pagrindiniam indėliui su sukauptomis ir neatsiimtoms palūkanomis. Palūkanų ar jų dalies atsiėmimas yra indėlio sutarties nutraukimas......

(Indėlininko (-u) parašas (-ai))

 - o pagrindiniam indėliui......

(Indėlininko (-u) parašas (-ai))

 - o pasirinktai sumai (ne mažesnei kaip Banko nustatyta minimali indėlio suma ir ne didesnei kaip indėlio ir sukauptų neatsi imtų palūkanų suma)......

(Indėlininko (-u) parašas (-ai) bei nurodoma pasirinkta suma)

34. Terminui pasibaigus sutartis nepratęsiama.

(Indėlininko (-u) pamšas (-ai))

35. Kiekvieną kartą indėlio sutartis pratęsiama sutartyje nurodytam terminui ir nustatomas pratęsimo dieną terminuotiesiems indėliams galiojantis palūkanos.
36. Jei Indėlininkas (-ai) sutarties pratęsimo dieną nepateikia raštiško nesutikimo dėl palūkanų dydžio, laikoma, kad Bankas ir Indėlininkas (-ai) sutiko dėl sutarties pratęsimo dieną galiojančių palūkanų. Kitos sutarties sąlygos išlieka tos pačios.

PRIEDAS Nr. 4

Pirma pusė

AB Ūkio bankas
Maironio g. 25, LT-44250 Kaunas
Banko kodas 70100
Įmonės kodas 112020136
PVM mokėtojo .kodas L T12020 1314
Registras - valstybės įmonė Registrų centras,
V. Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius

ŪKIO BANKAS

TERMINUOTOJO INDĖLIO SUTARTIS NR.

Verslo klientams

Specialioji dalis

Šalių parašai

Bankas

Indėlininkas

A.V.

A.V.

Bendroji dalis

Sutarties dalykas

1. Banko ir Indėlininko veiksmai bei įsipareigojimai, reglamentuojantys terminuotojo indėlio padėjimą, saugojimą, grąžinimą ir palūkanų mokėjimą.

Banko įsipareigojimai

2. Priimti iš Indėlininko arba trečiųjų asmenų jam pervestą Indėlį nacionalinė ir užsienio valiuta ir iskaityti j terminuotojo indėlio sąskaitą.
3. Grąžinti Indėlį ir sumokėti už jį palūkanas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir šioje sutartyje sutartomis sąlygomis.
4. Atidaryti Indėlininkui banko sąskaitą.
5. Sutartyje nustatytais terminais ir pasibaigus sutarties laikui išmokamas palūkanas pervesti į šios sutarties specialiojoje dalyje nurodytą Indėlininko banko sąskaitą.
6. Užtikrinti Indėlininko, sąskaitos, lėšų ir visų su jomis susijusių operacijų slaptumą. Šią informaciją teikti tik pačiam Indėlininkui, jo įgaliojimiems atstovams, o Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka atitinkamoms institucijoms ir pareigūnams.

Indėlininko įsipareigojimai

7. Įmokėti arba pervesti Bankui Indėlį ne vėliau kaip per 5 (penkias) Banko darbo dienas nuo šios sutarties pasirašymo dienos.
8. Sutarties galiojimo laikotarpiu indėlio nepapildyti ir nenaudoti mokėjimams.
9. Ne vėliau kaip per 1 (vieną) darbo dieną raštu informuoti Banką apie pavadinimo, vadovų, pavardžių, buveinės adreso, įstatų (nuostatų, statuto), kitų dokumentų bei rekvizitų pasikeitimus.
10. Atliekant visas su Indėliu susijusias operacijas pateikti asmens tapatybę liudijantį dokumentą (su asmens kodu, nuotrauka ir parašu).

Atsakomybė

11. Jeigu Bankas ne laiku įskaito lėšas į Indėlininko sąskaitą arba jas nepagrįstai nurašo nuo sąskaitos, taip pat jei nevykdo Indėlininko nurodymo dėl indėlio, jo dalies ar palūkanų išmokėjimo, Bankas moka Indėlininkui tokio dydžio palūkanas, kokias Banko Valdyba yra nustaciusi klientams už Banko sąskaitose esančias jų lėšas.
12. Bankas neatsako, jeigu Indėlininko nurodymas neįvykdomas ar netinkamai įvykdomas dėl kito banko, kuris buvo pasitelktas tam tikroms operacijoms atlikti, kaltės.
13. Indėlininkas patvirtina, kad veikia neviršydamas savo kompetencijos, turi įgaliojimus sudaryti sandori ir pasirašyti šią sutartį, jo pateikti Bankui duomenys yra tikri ir teisingi, ir atsako už klaidingai Bankui pateiktus šiuos duomenis bei atlygina dėl to Banko patirtus nuostolius įstatymų nustatyta tvarka.
14. Bankas neatsako už atliktas operacijas po Indėlininko vadovo pasikeitimo, jeigu Indėlininkas neįvykdė šios sutarties 9 punkto įsipareigojimų.
15. Esant nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybėms, šalys, sprendžiamos šalių atleidimo nuo atsakomybės klausimus, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintomis Atleidimo nuo atsakomybės esant nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybėms taisyklėmis.

Kitos sąlygos

16. Palūkanos už Indėlį pradedamos skaičiuoti nuo kitos po Indėlio įskaitymo į terminuotojo indėlio sąskaitą dienos ir skaičiuojamos iki dienos, einančios prieš dieną, kai Indėlis buvo išmokėtas ar nu rašytas iš sąskaitos kitais pagrindais.
17. Bankas turi teisę keisti palūkanų už Indėlį dydį. Naujas palūkanų dydis pradedama skaičiuoti kitą darbo dieną po Banko pranešimo apie palūkanų dydžio pakeitimą paskelbimo Banko statute nustatyta tvarka naujai pasirašomoms ir pratęsiams terminuotojo indėlio sutartims.
18. Kai Indėlis išmokamas Indėlininkui nepasi baigus sutartyje nustatytam terminui, šioje sutartyje nustatytos palūkanos nemokamos. Indėlininkui, pareikalavusiam grąžinti Indėlį prieš terminą, išmokėtos palūkanos išskaičiuojamos iš Indėlio, o likusi Indėlio dalis išmokama Indėlininkui.
19. Kai Indėlis išmokamas po sutarties pratęsimo prieš su einant sutartyje nustatytam naujam terminui, palūkanos, išmokėtos iki sutarties pratęsimo, iš Indėlio neišskaičiuojamos.
20. Indėlininkas turi teisę pasinaudoti savo teisėmis tik iki to momento, kol trečiasis asmuo, kurio naudai įneštas Indėlis, ne pareiškia savo ketinimo pasinaudoti šioje sutartyje numatytais teisėmis.
21. Norėdamas atsiimti Indėlį prieš sueinant sutartyje nustatytam terminui, Indėlininkas apie savo ketinimą Bankui raštu praneša prieš 15 (penkiolika) kalendorinių dienų.
22. Indėlininko atstovas gali veikti Indėlininko vardu, jeigu Bankui pateikė įgaliojimą ir asmens tapatybę liudijantį dokumentą (su asmens kodu, nuotrauka ir parašu).
23. Ši sutartis trečiojo asmens, mirusio iki sutarties sudarymo momento arba neegzistuojančio sutarties sudarymo momentu, naudai negalioja.
24. Jeigu ši sutartis nenumato kito, Bankas atlieka Indėlininkui operacijas, kurias nustato įstatymai, kiti bankų veiklą reglamentuojantys teisės aktai bei bankininkystės papročiai.
25. Bankas turi teisę ne ginčo tvarka nurašyti klaidingai į sąskaitą įskaitytas lėšas.
26. Bankas garantuoja Banke padėtų indėlių saugumą ir, užtikrinant indėlių grąžinimą, draudžia Banke padėtus indėlius Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis.
27. Sutartis įsigalioja nuo pinigų įskaitymo į terminuotojo indėlio sąskaitą dienos.
28. Sutartis sudaryta dviem egzemplioriais - po vieną kiekvienai šaliai. Abu egzemplioriai turi vienodą juridinę galią.

Sutarties pratęsimo sąlygos

29. Sutarties pratęsimo data sutampa su indėlio termino pabaigos diena.
30. Sutartis pratęsiama (pildo Indėlininkas):
 - o pagrindiniam indėliui su sukauptomis ir neatsiimtoms palūkanomis. Palūkanų ar jų dalies atsiėmimas yra indėlio sutarties nutraukimas.
.....
(Indėlininko parašas)
 - o pagrindiniam indėliui.
.....
(Indėlininko parašas)
 - o pasirinktai sumai (ne mažesnei kaip Banko nustatyta minimali indėlio suma ir ne didesnei kaip indėlio ir sukauptų neatsiimtų palūkanų suma).
.....
(Indėlininko parašas)

32. Kiekvieną kartą indėlio sutartis pratęsiama sutartyje nurodytam terminui ir nustatomos pratęsimo dieną terminuotiesiems indėliams galiojančios palūkanos.
33. Jei Indėlininkas sutarties pratęsimo dieną nepateikia raštiško nesutikimo dėl palūkanų dydžio, laikoma, kad Bankas ir Indėlininkas sutiko dėl sutarties pratęsimo dieną galiojančių palūkanų. Kitos sutarties sąlygos išlieka tos pačios.

Pirma pusė

**PARAŠŲ IR ANTSPAUDO PAVYZDŽIŲ KORTELĖ
SIGNATURE AND STAMP SAMPLE CARD**

(Prašome pildyti didžiosiomis raidėmis, juodu rašikliu)
(PLEASE FILL IN CAPITAL LETTERS USING BLACK INK)

BANKO ĮRAŠAI
FILLED IN BY
BANK

PARAŠŲ IR ANTSPAUDO PAVYZDŽIŲ KORTELĖ PRIMTI
ACCEPT THE SIGNATURE AND STAMP SAMPLE CARD

PILNAS SĄSKAITOS SAVININKO PAVADINIMAS FULL NAME OF THE ACCOUNT HOLDER
JURIDINIO ASMENS (FIZINIO ASMENS) KODAS REGISTRACIJA NUMBER (PERSONAL CODE)
ADRESAS ADDRESS
TELEFONAS, FAKSAS TELEPHONE, FAX

PAREIGOS POSITION
PARAŠAS SIGNATURE
DATA DATE
PASTABOS NOTES

PASIRAŠYDAMAS ŠIĄ PARAŠŲ IR ANTSPAUDO PAVYZDŽIŲ KORTELĖ TVIRTINU:

. KAD KORTELĖJE NURODYTI ASMENS YRA TINKAMAI ĮGALIOTI PASIRAŠYTI BANKUI PATEIKIAMUS

MOKĖJIMO PAVEDIMUS DĖL OPERACIJŲ ATLIKIMO SĄSKAITOJE, T.Y. DISPONUOTI SĄSKAITOJE ESANČIOMIS LĖŠOMIS IR GAUTI INFORMACIJĄ APIE SĄSKAITOJE ATLIKTAS OPERACIJAS;

. PARAŠŲ IR ANTSPAUDO PAVYZDŽIUS, KURIAIS BUS PATVIRTINTI BANKUI PATEIKIAMAI

MOKĖJIMO PAVEDIMAI DĖL OPERACIJŲ ATLIKIMO SĄSKAITOJE.

MOKĖJIMO PAVEDIMAS GALIOJA, KAI JI PASIRAŠO PARAŠO TEISĖ TURINTYS ASMENS BEI PATVIRTINTO ANTSPAUDU, JEI ANTSPAUDO PAVYZDYS PATEIKTAS PARAŠŲ IR ANTSPAUDO PAVYZDŽIŲ KORTELĖJE.

SIGNING ON THIS SIGNATURE AND SEAL SPECIMENS CARD, I CONFIRM:

. THE PERSONS INDICATED IN THE CARD ARE FULLY EMPOWERED TO SIGN PAYMENT ORDERS TO BE PRESENTED TO THE BANK FOR CARRYING OUT TRANSACTIONS VIA THE BANK ACCOUNT, I.E. MANAGING FUNDS ON THE SAID ACCOUNT AND RECEIVING STATEMENTS OF TRANSACTIONS THEREOF;

. THE SIGNATURE AND SEAL SPECIMENS TO BE USED FOR CONFIRMING PAYMENT ORDERS PRESENTED TO THE BANK CONCERNING TRANSACTIONS CONDUCTED VIA THE BANK ACCOUNT.

(SĄSKAITOS SAVININKO PAVADINIMAS / NAME OF THE ACCOUNT HOLDER)

PAREIGOS / POSITION	VARDAS, PAVARDĖ, ASMENS KODAS / NAME, SURNAME, PERSONAL CODE	PARAŠO PAVYZDYS / SIGNATURE
	A.K. ID	
	A.K. ID	
	A.K. ID	

NOTARO/BANKO PALIUDIJIMAS

CERTIFICATE OF THE NOTARY/BANK

AŠ, (PAREIGOS, VARDAS, PAVARDĖ)

I, (DUTIES, FORNAME, SURNAME)

AUKŠČIAU NURODYTŲ ASMENŲ (V. PAVARDĖ):

PERSON INDICATED ABOVE (FULL NAME):

PARAŠUS LIUDIJU.

APPROVING THE MANAGER'S SIGNATURE.

DATA

DATE

REGISTRO NR.

REG. NO.

ATLYGINIMAS NOTARUI

NOTARY'S FEE

BANKO DARBUOTOJO/NOTARO PARAŠAS

SIGNATURE OF BANK EMPLOYEE/NOTARY

A. V.

STAMP

AUKŠČIAU NURODYTŲ ASMENŲ ĮGALIOJIMUS

IR PARAŠUS TVIRTINU:

THE AUTHORIZATIONS AND SIGNATURES

OF THE PERSONS INDICATED ABOVE APPROVED:

DATA

DATE

TVIRTINANČIO ASMENS PAREIGOS,

VARDAS, PAVARDĖ, PARAŠAS

DUTIES, FORNAME, SURNAME, SIGNATURE

OF THE REPRESENTATIVE OF THE APPROVING AUTHORITY

A. V.

STAMP

ANTSPAUDO PAVYZDYS
SAMPLE OF THE STAMP

ДОГОВОР № СВ-_____-_____/_____/_____

срочного вклада с выплатой процентов в конце срока.

г. Москва "_____" _____ 20__ г.
 Акционерный банк "Содействие общественным инициативам" (открытое акционерное общество), именуемый в дальнейшем "Банк", в лице _____, действующего на основании _____, с одной стороны, и г-н(жа) _____, именуемый(ая) в дальнейшем "Вкладчик", с другой стороны, заключили настоящий Договор (далее - Договор) о нижеследующем:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРА.

- 1.1. Вкладчик передает во вклад денежные средства в сумме _____ (цифрами и прописью).**
- 1.2. На основании Генеральной лицензии № 1317 на совершение банковских операций, выданной Банком России, Банк принимает денежные средства Вкладчика, зачисляет их во вклад, обеспечивает возврат с начислением и выплатой процентов по вкладу на условиях, предусмотренных Договором.
- 1.3. В день подписания Договора Банк открывает Вкладчику депозитный банковский счет в _____ (указать вид валюты) (далее по тексту «Счет») для учета на нем денежных средств и процентов по вкладу.
- 1.4. Договор заключается на условии возврата вклада по истечении _____ календарных дней (с «__» _____ 200__ г. до «__» _____ г. включительно) с выплатой _____ % (_____ процентов) годовых в валюте вклада.
- 1.5. По вкладу дополнительные взносы не допускаются.
- 1.6. Процентная ставка по Договору устанавливается исходя из действующих в Банке на момент подписания Договора Процентных ставок Банка по вкладам физических лиц (далее – процентные ставки Банка) в зависимости от валюты, срока и суммы вклада. Процентные ставки Банка, а также действующие в Банке Условия проведения банковских операций физических лиц и Тарифы комиссионного вознаграждения (далее – правила и тарифы Банка) являются неотъемлемой частью Договора. Вкладчик подтверждает, что он ознакомился с процентными ставками, правилами и тарифами Банка, действующими на день заключения Договора.
- 1.7. Банк, включенный 23.12.2004 в реестр банков-участников системы обязательного страхования вкладов под № 358, является страхователем размещенных Клиентом во Вклад денежных средств, в порядке, размере и на условиях, установленных федеральным законом «О страховании вкладов физических лиц в банках Российской Федерации» от 23.12.2003 № 177-ФЗ.
- 1.8. Сберегательная книжка Вкладчику не выдается.

2. ПРАВА И ОБЯЗАННОСТИ ВКЛАДЧИКА.

- 2.1. Вкладчик обязан:
- 2.1.1. Перечислить и/или внести наличными денежными средствами, указанные в п. 1.1 Договора, во вклад. Сумма вклада должна быть перечислена и/или внесена наличными в кассу Банка и зачислена на Счет частями или одной суммой в течение одного рабочего дня.
- 2.1.2. Для открытия Счета и осуществления операций по Счету предоставлять Банку документы, предусмотренные законодательством РФ, и Договор.
- 2.1.3. Отчитываться перед налоговыми органами самостоятельно.
- 2.1.4. Незамедлительно извещать Банк об изменении своих паспортных данных, адреса регистрации и фактического места жительства, контактной информации.
- 2.1.5. Уведомить Банк о намерении получить со Счета денежные средства в наличной форме по телефону не менее чем за один рабочий день до предполагаемой даты их снятия.
- 2.2. Вкладчик имеет право:
- 2.2.1. Востребовать сумму вклада по истечении срока вклада либо досрочно. При этом Вкладчик может получить денежные средства (в том числе и проценты) со Счета наличными в кассе отделения Банка, обслуживающего Договор, и/или перечислить их в безналичном порядке на свой/и счет/счета частями или одной суммой в течение одного рабочего дня с соблюдением требований законодательства РФ, правил и тарифов, действующих в Банке.
- 2.2.2. Предоставлять право распоряжаться денежными суммами, находящимися на Счете, своим представителям в соответствии с законодательством РФ.

3. ПРАВА И ОБЯЗАННОСТИ БАНКА.

- 3.1. Банк обязан:
- 3.1.1. Исполнять распоряжения Вкладчика в сроки, предусмотренные правилами и тарифами Банка, изданными в соответствии с законодательством РФ.
- 3.1.2. Предоставлять Вкладчику документы, подтверждающие совершение им операций в Банке.
- 3.1.3. Предоставлять выписки и справки по Счету по требованию Вкладчика.
- 3.1.4. Начислять и выплачивать проценты по вкладу в порядке и в сроки, указанные в п. 1.4 и ст. 4 Договора.
- 3.1.5. По первому требованию вернуть Вкладчику весь остаток средств по вкладу с начисленными, но не выплаченными на момент востребования вклада процентами в валюте вклада.
- 3.2. Банк имеет право:
- 3.2.1. Использовать средства, внесенные во вклад, гарантируя право Вкладчика беспрепятственно распоряжаться этими средствами в соответствии с условиями Договора и законодательством РФ.
- 3.2.2. Списывать со Счета в безакцептном порядке в объеме и сроки, определяемые правилами и тарифами Банка, плату за услуги Банка по совершению операций.
- 3.2.3. В случае возникновения налогооблагаемого дохода в виде процентов, получаемых по вкладу, удерживать начисленную сумму налога непосредственно из доходов Вкладчика при их фактической выплате по ставке, установленной налоговым законодательством РФ.
- 3.2.4. Изменять методику расчета процентов (п.4 Договора) в случае изменения законодательства РФ и правил, установленных Банком России.
- 3.2.5. Приостанавливать и/или прекращать операции по Счету в случаях, предусмотренных законодательством РФ.
- 3.2.6. Составлять расчетные документы от имени Вкладчика на основании письменного заявления Вкладчика.

3.2.7. Изменять размер процентов, выплачиваемых при досрочном востребовании вклада, а также правила и тарифы Банка, оповестив об этом Вкладчика не менее чем за 5 (пять) рабочих дней. Информация об изменении доводится до сведения Вкладчика посредством размещения на стендах в отделениях Банка и на интернет-сайте Банка.

3.2.8. Возвращать отправителю платежа денежные средства, поступающие в Банк для зачисления на Счет в нарушение требований п. 1.5. Договора.

4. ПОРЯДОК НАЧИСЛЕНИЯ И УПЛАТЫ ПРОЦЕНТОВ.

Проценты начисляются и причисляются к вкладу (уплачиваются) в последний день срока вклада с соблюдением следующих условий:

- начисление процентов осуществляется по формуле простых процентов с использованием фиксированной процентной ставки, указанной в п. 1.4 Договора с учетом ежедневных остатков на Счете;
- проценты начисляются со дня, следующего за днем поступления полной суммы вклада на Счет, до дня возврата суммы вклада Вкладчику включительно;
- проценты начисляются за фактическое количество календарных дней, на которое привлечены денежные средства. При этом за базу берется действительное число календарных дней в году (365 или 366 соответственно);
- если последний день срока приходится на нерабочий день, днем окончания срока считается ближайший следующий рабочий день.

5. ПОРЯДОК ДЕЙСТВИЯ ДОГОВОРА.

5.1. Досрочное востребование Вкладчиком части вклада допускается при условии заключения между Банком и Вкладчиком нового договора банковского вклада и получения Банком от Вкладчика распоряжения о перечислении остатка средств на счет, открытый на основании указанного договора.

5.2. Если по истечении срока вклада (п. 1.4 Договора) Вкладчик не востребовал денежные средства, находящиеся на Счете, либо если Вкладчик не распорядился остатком денежных средств при досрочном востребовании части вклада (п. 5.1 Договора), договорные отношения между Банком и Вкладчиком продолжают на следующих условиях:

- вышеуказанные денежные средства по истечении срока вклада либо в день получения Вкладчиком части вклада соответственно перечисляются на банковский счет, открытый Вкладчику по Договору. Подписывая Договор, Вкладчик поручает Банку открыть на имя Вкладчика банковский счет для этих целей;
- проценты на остаток денежных средств на указанном банковском счете не начисляются;
- комиссия Банка за выдачу наличных средств с указанного банковского счета не взимается.

5.3. Договор может быть расторгнут досрочно по заявлению Вкладчика в любое время, а также в случаях, предусмотренных законодательством РФ. При досрочном востребовании суммы вклада полностью или в части сумма начисленных процентов пересчитывается по ставке «при досрочном востребовании», действующей в Банке на дату досрочного востребования. Пересчитанные таким образом проценты начисляются на сумму вклада за фактический срок хранения вклада со дня, следующего за днем поступления полной суммы вклада на Счет, до дня фактического возврата суммы вклада Вкладчику включительно.

5.4. Прекращение (расторжение) Договора является основанием для закрытия Счета и банковского счета, открытых на имя Вкладчика по Договору.

6. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ СТОРОН.

6.1. Стороны несут ответственность за неисполнение или ненадлежащее исполнение своих обязательств по Договору в соответствии с законодательством РФ.

6.2. Банк гарантирует тайну вклада и сведений о Вкладчике. Сведения, составляющие банковскую тайну, могут быть предоставлены только самому Вкладчику или его представителям. Государственным органам и их должностным лицам такие сведения могут быть предоставлены исключительно в случаях и в порядке, предусмотренных законодательством РФ.

6.3. Стороны не несут ответственности за неисполнение или ненадлежащее исполнение своих обязательств по настоящему Договору в случае, если это было вызвано обстоятельствами непреодолимой силы, которые определяются в соответствии с законодательством РФ.

7. УРЕГУЛИРОВАНИЕ СПОРНЫХ ВОПРОСОВ.

7.1. Все споры и разногласия, которые могут возникнуть между Сторонами в ходе исполнения ими своих обязательств по Договору, разрешаются Сторонами путем переговоров.

7.2. В случае недостижения соглашения споры разрешаются в Дорогомилловском районном суде г. Москвы.

8. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ.

8.1. Настоящий Договор составлен и подписан в 2 (Двух) экземплярах, имеющих равную юридическую силу, по одному для каждой Стороны.

8.2. Во всем остальном, что не урегулировано настоящим Договором, Стороны руководствуются законодательством РФ.

9. АДРЕСА И РЕКВИЗИТЫ СТОРОН

Банк:

ОАО "Собинбанк" ИНН 7722076611
Местонахождение: 123022 г. Москва,
Ул.Рочдельская д.15 стр.56 4 этаж
тел./факс: 725-25-25, 540-70-70
БИК 044525487
корр. счет № 30101.810.4.00000000487
в ОПЕРУ Московского ГТУ Банка России
SWIFT: SBBA RU MM
CORR.ACC. 101WA298492000 with
UBS AG, New York
SWIFT: UBSWUS33

Вкладчик: _____

Дата рождения: _____

Документ: _____

выдан (кем, когда): _____

Место жительства: _____

Телефон: _____

Факс: _____

Банк

Вкладчик

_____ (_____)

_____ (_____)

открыт депозитный банковский счет

№ _____